

๘๔

การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง
เพื่อพัฒนาการประหยัดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
โรงเรียนอรุณวิทยา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

นางนิตยา กฤษเจริญ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2550

**The Development of a Guidance Activity Package Based on Value Clarification
Process to Enhance the Saving Habits of Mathayom Suksa V Students of
Arunvithaya School in Prachuap Khiri Khan Province**

Mrs. Nittaya Kritcharoen

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education in Guidance
School of Educational Studies
Sukhothai Thammathirat Open University
2007

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง
เพื่อพัฒนาการประหยัดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอรุณวิทยา
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

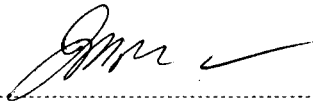
ชื่อและนามสกุล นางนิตยา กฤษเจริญ

แขนงวิชา การแนะแนว

สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

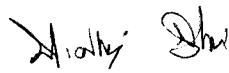
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.ประดิษฐ์ อุprmัย
2. รองศาสตราจารย์สมร ทองดี

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้ให้ความเห็นชอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว

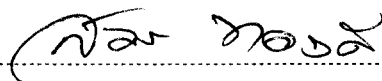
..... ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ปราณี รามสูตร)

..... กรรมการ

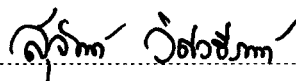
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประดิษฐ์ อุprmัย)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์สมร ทองดี)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา
การแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ วิสวธีรานนท์)

วันที่ 13 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2551

ชื่อวิทยานิพนธ์ การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง
เพื่อเพิ่มพฤติกรรมการประหยัดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
โรงเรียนอรุณวิทยา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผู้วิจัย นางนิตยา กฤษเจริญ **ปริญญา** ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การแนะแนว)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร. ประดิษฐ์ อุปรมย์ (2) รองศาสตราจารย์สมร ทองดี
ปีการศึกษา 2550

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง เพื่อเพิ่มพฤติกรรมการประหยัดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอรุณวิทยา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และศึกษาผลการทดลองใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่พัฒนาขึ้น โดยเปรียบเทียบคะแนนการประหยัดของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเพิ่มพฤติกรรมการประหยัดของนักเรียน

กลุ่มทดลองที่ใช้ในการศึกษานี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอรุณวิทยา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปีการศึกษา 2550 ที่ได้มาโดยการสุ่มอย่างเจาะจง จากประชากรในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และเลือกนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/4 จำนวน 20 คน ที่สมัครใจเข้าร่วมการทดลองในครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) แบบประเมินการประหยัด ที่ผู้วิจัยได้ปรับและดัดแปลงขึ้นเพื่อใช้ในการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (2) ชุดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยประกอบด้วย คู่มือให้บริการ และกิจกรรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัย พบว่า (1) ได้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง มีประสิทธิภาพ มีความตรงตามโครงสร้างและตรงตามเนื้อหา โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องของชุดเท่ากับ 0.86 ซึ่งประกอบด้วยคู่มือผู้ให้บริการ และแผนการจัดกิจกรรม 10 กิจกรรม และ (2) ผลการทดลอง โดยนำชุดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่างไปใช้กับนักเรียนกลุ่มทดลอง พบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนการประหยัดเพิ่มขึ้นภายหลังการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ ชุดกิจกรรมแนะแนว การทำค่านิยมให้กระจ่าง การประหยัด

Thesis title: The Development of a Guidance Activity Package Based on Value Clarification Process to Enhance the Saving Habits of Mathayom Suksa V Students of Arunvithaya School in Prachuab Khiri Khan Province
Researcher: Mrs. Nittaya Kritcharoen; **Degree:** Master of Education (Guidance);
Thesis advisors: (1) Dr. Pradinan Ouparamai, Associate Professor; (2) Samorn Tongdee, Associate Professor; **Academic year:** 2007

ABSTRACT

The purposes of this research were to develop a guidance activity package based on value clarification process to enhance the saving habits of Mathayom Suksa V students of Arunvithaya School in Prachuab Khiri Khan Province, and to study the effects of experimenting with the developed guidance activity package by comparing the saving habit scores of the experimental group students before and after using the guidance activity package to enhance the saving habits of the students.

The sample for experimentation consisted of 20 Mathayom Suksa V students who volunteered to participate in the experiment. They were purposively selected from students of Mathayom Suksa 5/4 classroom at Arunvithaya School in Prachuab Khiri Khan Province in the 2007 academic year. The employed research instruments were (1) a saving habits evaluation form which was adapted by the researcher for pre-testing and post-testing; and (2) a guidance activity package based on value clarification process developed by the researcher composing of a handbook for service provider and activities. Statistics for data analysis were the mean, standard deviation, and t-test.

Research findings indicated that (1) the developed guidance activity package based on value clarification process had efficiency, construct validity, and content validity with the overall IOC of 0.86; it was composed of a handbook for service provider and 10 activities; and (2) after the guidance activity package was used with the experimental group students, it was found that the post-experiment saving habit scores of experimental group students were significantly higher than their pre-experiment counterparts at the .05 level.

Keywords: Guidance activity package, Value clarification, Saving habit

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ประคินันท์ อุปรมัย รองศาสตราจารย์สมร ทองดี ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและติดตามการทำวิทยานิพนธ์นี้อย่างใกล้ชิดเสมอมา นับตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร. นิธิพัฒน์ เมฆขจร อาจารย์ทองขาว อรรถชานนท์ อาจารย์มาลัยรัตน์ โอปารวัต อาจารย์ขจรเกียรติ เครือประดับ และอาจารย์เสรี ชวนวัน ที่ได้กรุณาตรวจแบบประเมินการประหยัด และชุดกิจกรรมแนะแนวที่ใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยในครั้งนี้

ผู้วิจัยได้รับการสนับสนุนและกำลังใจจากคุณทินกร กฤษเจริญ ลูกๆ ทั้ง 3 คน และจากบาทหลวงเทพรัตน์ ปิติสันต์ ผู้อำนวยการโรงเรียน ตลอดจนเพื่อนครู รวมถึงนักเรียน โรงเรียนอรุณวิทยา ที่ให้ความร่วมมือในการทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วย

นิตยา กฤษเจริญ

กรกฎาคม 2551

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
สมมติฐานการวิจัย	6
ขอบเขตการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	9
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประหยัด.....	10
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง.....	16
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมแนะแนว.....	25
กรอบแนวคิดในการวิจัย	45
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	46
ประเภทและแบบการวิจัย.....	46
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	47
ตัวแปรและนิยามปฏิบัติการ.....	47
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและวิธีการสร้าง	48
การเก็บรวบรวมข้อมูล	52
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	53
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	54

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	60
สรุปการวิจัย.....	60
การอภิปรายผล.....	61
ข้อเสนอแนะ	63
บรรณานุกรม	64
ภาคผนวก	70
ก ชุดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง เพื่อเพิ่มพฤติกรรมการประหยัด.....	71
ข ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ	137
ค แบบตรวจประสิทธิภาพชุดกิจกรรมแนะแนว	140
ประวัติผู้วิจัย	144

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 โครงสร้างการจัดทำแผนกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง เพื่อเพิ่มพฤติกรรมการประหยัด ของนักเรียน.....	55
ตารางที่ 4.2 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องด้านความตรงตาม โครงสร้างและความตรง ตามเนื้อหาของชุดกิจกรรมแนะแนว.....	58
ตารางที่ 4.3 แสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนการประหยัดของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อน และหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว.....	58

ญ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 4.1 แสดงแผนผังกรอบแนวคิดในการวิจัย.....	45

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

“...คนเรากล้าพอในความต้องการ ก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อย ก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ... มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่าพอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็เป็นสุข พอเพียงนี้อาจจะมีมาก อาจจะมีของหรูหราก็ได้ แต่ว่าต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น ต้องให้พอประมาณตามอัตภาพ พูดจาก็พอเพียง ทำอะไรก็พอเพียง ปฏิบัติตนก็พอเพียง...” (ภูมิพลอดุลยเดช.พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา.2550 อ้างถึงใน ประดิษฐ์ อูปรมย์ 2551: 2) และจากพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ที่พระราชทานในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 19 กรกฎาคม 2517 กล่าวว่า

“...ในการพัฒนาประเทศนั้นจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น เริ่มด้วยการสร้างพื้นฐาน คือ ความมีกินมีใช้ของประชาชนก่อน ด้วยวิธีการที่ประหยัด ระมัดระวัง แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อพื้นฐานเกิดขึ้นมั่นคงพอควรแล้ว จึงค่อยสร้างเสริมความเจริญที่สูงขึ้นตามลำดับต่อไป ...การถือหลักที่จะส่งเสริมความเจริญ ให้ค่อยเป็นไปตามลำดับ ด้วยความรอบคอบระมัดระวังและประหยัด นั้น ก็เพื่อป้องกันความผิดพลาดล้มเหลว และเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้แน่นอนบริบูรณ์...” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ 2550, 32) และพระราชดำรัสที่ทรงพระราชทาน ต่อปวงชนชาวไทย ในวโรกาสฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ครบรอบ 200 ปี พ.ศ. 2542 ในเรื่องของ “คุณธรรมที่ควรปฏิบัติ เพื่อประเทศชาติ 4 ประการ” (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ คณะอนุกรรมการกลุ่ม สมาคมมูลนิธิ.ม.ป.ป. : ก) ดังต่อไปนี้....

1. การรักษาความตั้งใจ ความจริงใจต่อตัวเองที่จะประพฤติ ปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ และเป็นธรรม
2. การรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความตั้งใจ ความดีนั้น
3. การอดทน อดกลั้น อดออมที่จะไม่ประพฤติล่วงหน้าความตั้งใจ สุจริต ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลประการใด

4. การรู้จักถ่วงความชั่ว ความทุจริต และรู้จักสละผลประโยชน์ส่วนน้อยของตน เพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง.....คุณธรรมในข้อที่สาม ทรงเน้นถึงการอดออม ซึ่งตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525:911) หมายถึงการประหยัด แสดงให้เห็นว่าพระองค์ทรงหวังให้พสกนิกรของพระองค์เห็นความสำคัญของการประหยัด เป็นคุณธรรมที่มีความสำคัญมากในสังคมไทยปัจจุบัน และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นแนวการดำเนินชีวิตและวิถีปฏิบัติที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทาน แก่พสกนิกรชาวไทยในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 23 ธันวาคม 2542 ซึ่ง รศ.ดร.ประคินันท์ อุปรมัย เขียนอธิบายแนวคิดไว้ในหนังสือ สร้างพลังทีมงานตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงว่า ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใดๆ มีความรอบรู้ รอบคอบ และความระมัดระวัง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบและแนวทางในการดำเนินชีวิตที่เน้นให้ยึดทางสายกลาง โดยพอประมาณนั้นให้พอเหมาะกับตนและพอควรกับภูมิสังคม คือเต็มศักยภาพที่มีสอดคล้องตามสภาพภูมิศาสตร์ ทรัพยากรที่มีและวัฒนธรรมในสังคม มีเหตุผลโดยรู้ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง รู้ถึงสาเหตุและรู้ถึงผลกระทบ ที่เกิดขึ้น โดยมีการหาข้อมูล วิเคราะห์ และสังเคราะห์อย่างมีวิสัยทัศน์ มีภูมิคุ้มกันที่ดี โดยรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลง พร้อมรับความเปลี่ยนแปลงอย่างสมเหตุสมผล และรู้จักสามัคคี ในเงื่อนไขด้านความรู้ นั้น คือรู้อย่างมีหลักวิชาที่ไม่ยึดติดกับตำรา เงื่อนไขด้านมีคุณธรรมคือมีศีลธรรม จริยธรรมตามหลักศาสนาและวิถีปฏิบัติที่ไม่ทำให้ตนและผู้อื่นเดือดร้อน เพื่อสู่เป้าหมายในการขยัน ประหยัด อดทนและมีสติอย่างสมเหตุสมผล (ประคินันท์ อุปรมัย 2551: 20-31)

และสมดังพระปณิธานแห่งองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงสอนสั่งลูกหลานไทยให้รู้ซึ่งถึงความหมายของคำว่าพอเพียง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นแบบอย่างที่ดีให้ราษฎรในเรื่องของการดำรงชีวิตที่ประหยัดและเรียบง่าย เพื่อความสุขที่แท้จริง ทรงเป็นแบบอย่างของความพอดี จะเห็นได้จากการที่พระองค์ท่านทรงใช้ฉลองพระองค์ชุดเดิมและฉลองพระบาทคู่เดิมเป็นเวลานานหลายปีและซ่อมแซมเมื่อชำรุด ทรงใช้ดินสอไม้ในการจดบันทึก เพราะทรงเห็นว่าการใช้ดินสอเมื่อเขียนผิดจะสามารถลบออกได้อย่างง่ายดาย ห้องทรงงานของพระองค์เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่เตือนสติคนไทยได้อย่างมาก โด๊ะทรงงาน แก้อ้อโยกรูปทรงหรรษา ไม่เคยมีปรากฏในห้องนี้ ดังพระราชดำรัสของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ตอนหนึ่งที่ว่า "...สำนักงานของท่านคือห้องกว้างๆ ไม่มีแก้อ้อ มีพิน และท่านก็ก้มทรงงานอยู่กับพิน..." นั่นนับเป็นแบบอย่างของความพอดี ไม่ฟุ้งเฟ้อโดยแท้ ซึ่งพระราชจริยวัตรที่น่าเสนอนานี้ล้วนเป็นเครื่องบ่งชี้และเตือนใจคนไทยในยุคสมัยนี้ ได้ซาบซึ้งและเห็นถึงคุณค่าของวัตถุและการมีชีวิตอยู่อย่างประหยัดได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้พระองค์ไม่เคยทรงทำอะไรอย่างไร้แก่นสาร จะทรงไตร่ตรองและพิจารณาอย่าง

รอบคอบเสมอก่อนที่จะลงมือทำสิ่งใด และจะทรงระลึกทุกคราว่า เงินทุกบาททุกสตางค์ที่นำมาใช้จ่ายเพื่อทำกิจกรรมใดนั้น ต้องเกิดประโยชน์และได้ผลคุ้มค่ามากที่สุด (สุเมธ ตันติเวชกุล 2544:5) และจากการให้สัมภาษณ์ของ ดร.ฉลองภพ สุสังกรกาญจน์ ประธานสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) กล่าวว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก ต่อเรื่อง คุณธรรม และความซื่อสัตย์สุจริตเป็นพื้นฐานของการอยู่รอดของสังคม เพราะปัจจุบันประชาชนยังมีพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้อง เช่น การบริโภค การลงทุน การก่อหนี้อย่างไม่พอเพียง ซึ่งการบริโภคอย่างไม่พอเพียงนั้น เห็นได้อย่างชัดเจนจากอัตราการออม ที่ลดต่ำลงอย่างมาก และการออมของครัวเรือนยังมีแนวโน้มลดต่ำลง (กรุงเทพธุรกิจ:29 ธันวาคม 2548:2)

จึงเห็นได้ว่าการประหยัด และการออมเป็นคุณธรรมสำคัญที่พึงประสงค์ เพราะการประหยัดเป็นแนวทางสำหรับการสร้างอนาคตให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง ประชาชนรู้จักใช้จ่ายทรัพย์สินเงินทองของตนอย่างมีประสิทธิภาพและได้ประโยชน์คุ้มค่า (สำรอง เพ็ญหนู 2524:1 อ้างถึงใน รพีพรรณ อัคราวิวัฒน์ 2539:35) การประหยัดควรได้รับการปลูกฝังในวัยเรียน ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงความสำคัญของการประหยัด เพื่อมุ่งเน้นพัฒนาคุณธรรมในด้านการประหยัดและการออม ในเด็กและเยาวชน ที่จะในอนาคต เป็นกำลังหลักที่สำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ พัฒนาเศรษฐกิจของชาติให้ฟื้นกลับมาดีดังเดิมได้ต่อไป ดังในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตราที่ 6 ที่กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข จะเห็นได้ว่าการมุ่งส่งเสริมให้เป็นคนดี คนมีปัญญา และคนที่มีความสุข ส่วนคนดี คือ คนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีวินัย มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ ซื่อสัตย์ พากเพียร ขยัน ประหยัด มีความเป็นประชาธิปไตย เสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อม และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสันติ (กรมวิชาการ 2545:1)

ในท่ามกลางภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ข้าวของเครื่องใช้ถูกปรับราคาสูงขึ้น หนทางที่ดีที่สุดทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ไข เพื่อช่วยให้คนไทยใช้ชีวิตอย่างมีความสุข ผ่านพ้นวิกฤตการณ์เหล่านี้ไปได้ ได้แก่การกินอยู่อย่างประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่ฟุ้งเฟ้อ จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน และการแก้ปัญหาให้ได้ประสิทธิผล ควรเริ่มจากการพัฒนาคุณภาพประชากรในประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาคุณภาพของเด็กและเยาวชน ให้มีคุณลักษณะสำคัญได้แก่ การมีพฤติกรรม การประหยัด เนื่องจากปัจจุบัน เด็กและเยาวชนขาดจิตสำนึกในการประหยัด ใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย การแก้ปัญหาอย่างหนึ่งคือ การแก้ไขการใช้จ่ายเกินตัว ฟุ่มเฟือย ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบริโภค จากความฟุ้งเฟ้อ มาสร้างวินัยการใช้จ่ายอย่างประหยัดและมีสติ ด้วยการลดการบริโภคที่เกินจำเป็น

และเก็บออมเพื่อความมั่นคงของชีวิต ทั้งนี้เพราะการประหยัด เป็นวิถีทางสำหรับการสร้างอนาคต ให้เป็นปีกแผ่นมั่นคง เป็นคุณธรรมสำหรับบุคคลที่ประสงค์จะสร้างฐานะแก่ตนและครอบครัว (สำรอง เฟิงหนู 2542:1)

จากประสบการณ์ที่ผู้วิจัยเป็นครูสอนที่โรงเรียนอรุณวิทยา ซึ่งเป็นโรงเรียนเอกชนขนาดใหญ่ ทะเบียนประวัติพบว่านักเรียนของโรงเรียน ทั้งจากในอำเภอทับสะแก ต่างอำเภอรวมถึงนักเรียนมาจากต่างจังหวัด ที่มาพักเป็นนักเรียนประจำของหอพัก ที่อยู่รอบบริเวณโรงเรียน นักเรียนเหล่านี้ ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวอยู่ในระดับดี และจากการสังเกตพบว่านักเรียน ไม่ตระหนักถึงคุณค่าของเงิน เวลา สิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ และรวมถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ มีการใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย สรุ่ยสร่าย เลียนแบบสื่อและโฆษณา แต่งกายด้วยเครื่องประดับ เสื้อผ้าตามสมัยนิยมโดยไม่คำนึงถึงความเหมาะสมและราคา เปลี่ยนรุ่นและใช้โทรศัพท์เกินจำเป็น มีการแข่งขันรุ่นและยี่ห้อ อดฐานะ ตลอดจนสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ มักถูกทิ้งขว้างหรือใช้ไม่คุ้มค่า อุปกรณ์เครื่องเขียนต่างๆ ที่ใช้งานเสร็จแล้วมักไม่เก็บ และหากตกหล่นจะไม่ค่อยติดตามทวงถามกลับคืน การใช้เวลาว่างยังไม่เกิดประโยชน์ นอกจากนี้ยังมีพฤติกรรมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสาธารณสมบัติ อย่างไม่คุ้มค่า เช่นการเปิดไฟและเปิดเครื่องปรับอากาศในห้องเรียนทิ้งไว้ขณะพัก หรือบางขณะเปิดทั้งเครื่องปรับอากาศและพัดลม การเปิดน้ำทิ้งอย่างไร้ประโยชน์ หรือนำน้ำดื่มมาล้างหน้าล้างมือ เป็นการสิ้นเปลืองอย่างน่าเสียดาย

จากการสุ่มสัมภาษณ์ผู้ปกครองและครูหอพักในโอกาสเปิดภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 ผลสรุปพบว่านักเรียน มีพฤติกรรมประหยัดในระดับต่ำ โดยเฉพาะด้านการประหยัดเงินและการประหยัดสิ่งของเครื่องใช้ นอกจากนี้ นักเรียนยังไม่มีการเก็บออม ใช้เงินอย่างไม่ระมัดระวัง ไม่มีเป้าหมายและไม่มีการวางแผนในการใช้จ่าย เมื่อต้องการซื้อสินค้าหรือสิ่งของเครื่องใช้ มักจะขอเงินจากผู้ปกครองเพิ่มมากกว่าที่จะคิดเก็บเงินเพื่อนำมาใช้ และจากการสัมภาษณ์ครูที่ปรึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่านักเรียนในช่วงชั้นที่ 4 คือระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 มีพฤติกรรมการประหยัดต่ำกว่าระดับอื่นๆ อีกทั้งจากแบบสอบถามสำรวจปัญหา พบว่านักเรียนมีพฤติกรรมชอบลอกเลียนแบบ โดยเฉพาะการเลียนแบบตามโฆษณา สื่อต่างๆ มีความฟุ้งเฟ้อ ใช้จ่ายไม่คุ้มค่า ฟุ่มเฟือย ใช้จ่ายเกินตัว และไม่ช่วยกันดูแลรักษาสาธารณสมบัติ ตลอดจนการใช้เวลาว่างให้หมดไปโดยไม่เกิดประโยชน์ ดังนั้นการเร่งพัฒนาคุณธรรมด้านความประหยัด ซึ่งสอดคล้องกับความพอเพียง ตามแนวพระราชดำริขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงเป็นสิ่งที่ต้องเร่งกระทำ

จากการศึกษางานเอกสารและวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการประหยัดนั้น เรณูรัชต์ ประสิทธิเกตุ (2542:50) ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการประหยัดของนักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) พบว่านักเรียนมีการประหยัดขึ้น อรพิน สุขแจ่ม (2546: 68-69) ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว ที่มีต่อการประหยัดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศรีวิทยาภัย ชุมพร พบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีการประหยัดมากขึ้นหลังการทดลอง โดยชุดกิจกรรมแนะแนว ผู้วิจัยจึงเชื่อว่าการประหยัดสามารถพัฒนาได้ด้วยกิจกรรมแนะแนว และจากการศึกษาเอกสารที่มีผู้ศึกษาทดลองเกี่ยวกับการใช้กระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าย ดังที่ วสุณี รักษาจันทร์ (2538: 83) ทำการศึกษาวิจัยการพัฒนาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชาภาษาไทย โดยใช้วิธีสอนแบบกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าย ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ความมีวินัยด้านร่างกาย ความมีวินัยด้านการเรียนในห้องเรียน ความมีวินัยด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง และความมีวินัยด้านการทำงานกลุ่ม ภายหลังจากทดลองมีการพัฒนาขึ้นสูงกว่าก่อนการทดลอง ปราณี อยู่ประสิทธิ์ (2546: 61) ศึกษาผลการพัฒนาพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบโดยใช้กระบวนการสร้างค่านิยมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านทิง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า นักเรียนที่ได้รับการพัฒนาพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบโดยใช้กระบวนการสร้างค่านิยมมีค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และเกรียงศักดิ์ โกลากุล (2547: 68) ศึกษาผลการพัฒนาพฤติกรรมด้านความมีน้ำใจ โดยใช้กระบวนการสร้างค่านิยม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดอนกลาง สุพรรณบุรี พบว่าการพัฒนาพฤติกรรมด้านความมีน้ำใจด้วยกระบวนการสร้างค่านิยม สามารถพัฒนาพฤติกรรมความมีน้ำใจของนักเรียนให้สูงขึ้น ผู้วิจัยจึงเชื่อว่าการพัฒนาพฤติกรรมด้านการประหยัด การนำกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าย มาใช้ในการทดลองครั้งนี้ สามารถพัฒนาให้ค่านิยมในด้านต่างๆ ดีขึ้นได้ ซึ่งการนำกระบวนการกระจ่ายค่านิยมมาพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนว เพื่อช่วยในการพัฒนาค่านิยมการประหยัดของนักเรียน จะช่วยพัฒนาค่านิยมและส่งผลให้นักเรียนมีการวางแผนการใช้จ่ายเงิน การใช้เงินอย่างเกิดประโยชน์ คุ่มค่าสูงสุด เหมาะสมกับเงินที่ได้รับ สามารถยับยั้งใจตนเองไม่ให้ซื้อตามความต้องการและมีการวางแผนแบ่งเงินเก็บออมไว้ มีการวางแผนการใช้เวลา แบ่งเวลาสำหรับส่วนตัว และสังคม เพื่อใช้ทบทวนและช่วยเหลืองานบ้าน รวมถึงการรู้จักใช้สิ่งของเครื่องใช้ อุปกรณ์ การเรียน พลังงาน และสาธารณสมบัติ ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมด้านความประหยัด ความพอประมาณ ความมีเหตุผล ซึ่งจะนำไปสู่การรู้จักใช้ชีวิตเป็นอยู่อย่างพอเพียง ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาทดลอง โดยเชื่อว่า การจัดกิจกรรมแนะแนวด้วยกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าย จะสามารถพัฒนาการประหยัดของนักเรียนให้ดีขึ้นได้ จึงได้ทำการทดลองกับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนอรุณวิทยา ประจวบคีรีขันธ์ ในปีการศึกษา 2550

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง เพื่อเพิ่มพฤติกรรมการประหยัด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอรุณวิทยา

2.2 เพื่อศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง เพื่อเพิ่มพฤติกรรมการประหยัดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอรุณวิทยา

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ชุดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง เพื่อเพิ่มพฤติกรรมการประหยัดของนักเรียน ที่พัฒนาขึ้น มีค่าดัชนีความสอดคล้องของชุด มากกว่า 0.80

3.2 คะแนนการประหยัดของนักเรียน ภายหลังจากทดลองใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว มากกว่าคะแนนการประหยัดของนักเรียน ก่อนการทดลองใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

4.1 ประชากรและกลุ่มทดลอง ประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอรุณวิทยา ปีการศึกษา 2550 และกลุ่มทดลอง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ สุ่มเลือกมาอย่างเฉพาะเจาะจง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/4 และเลือกเข้าร่วมกิจกรรมโดยความสมัครใจจำนวน 20 คน

4.2 ระยะเวลาการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการทดลองเป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์ โดยทำการประเมินการประหยัดของนักเรียนในสัปดาห์ที่ 1 และ 6 และทำจัดกิจกรรมทดลอง ในสัปดาห์ที่ 2-5 จำนวน 10 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที

4.3 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่

4.3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ ชุดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง

4.3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การประหยัด

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 **นักเรียน** หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอรุณวิทยา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปีการศึกษา 2550

5.2 **ครู** หมายถึง ครูที่ปรึกษา ครูประจำวิชา ซึ่งมีหน้าที่สอน และดูแลนักเรียนกลุ่มทดลองในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอรุณวิทยา

5.3 **การประหยัด** หมายถึง การประหยัดเงิน การประหยัดเวลา และการประหยัดสิ่งของเครื่องใช้และพลังงาน

5.3.1 **การประหยัดเงิน** ได้แก่ การรู้จักใช้จ่ายให้เกิดประโยชน์ เหมาะกับเงินที่ได้รับ ไม่ซื้อของตามผู้อื่นหรือตามโฆษณา วางแผนการใช้จ่ายเงินและยับยั้งความต้องการของตนเอง ซื้อของที่มิใช่ประโยชน์และคุ้มค่าเงิน มีการแบ่งเงินที่ได้รับเก็บออมไว้

5.3.2 **การประหยัดเวลา** หมายถึง การรู้จักวางแผนใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ คุ้มค่าสูงสุด เช่น การเรียนหนังสือ การนอน การทำงานอดิเรก การช่วยเหลืองานในครอบครัว สังคมส่วนรวมและการพักผ่อนหย่อนใจ

5.3.3 **การประหยัดสิ่งของเครื่องใช้และพลังงาน** ได้แก่ การรู้จักใช้สิ่งของเครื่องใช้ อุปกรณ์การเรียน น้ำ ไฟฟ้า โทรศัพท์ สาธารณสมบัติอย่างเกิดประโยชน์ คุ้มค่าสูงสุด และดูแลตรวจสอบ ซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์ เครื่องใช้ ที่ชำรุดเสียหาย ให้อยู่ในสภาพที่ดี พร้อมใช้งาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการดูแลรักษา สาธารณสมบัติทั้งของโรงเรียนและส่วนรวม

5.4 **ชุดกิจกรรมแนะแนว** หมายถึง เครื่องมือทางการแนะแนว ที่ประกอบด้วย กิจกรรมแนะแนวหลายๆ กิจกรรม ที่นำมารวมเข้าอย่างเป็นระบบ ตามเป้าหมายและขอบข่ายของการแนะแนว ประกอบด้วย กิจกรรม 10 กิจกรรม มีขั้นตอนการจัดกิจกรรม โดยอาศัยเทคนิคในการจัดกิจกรรม ได้แก่ บทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง กรณีตัวอย่าง การอภิปรายกลุ่ม

5.5 **กระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง** หมายถึง กระบวนการหรือวิถีทาง ที่จะช่วยให้บุคคลได้สำรวจความคิด ความรู้สึกของตนเองอย่างเป็นระบบ มีการสนทนา ซักถาม แลกเปลี่ยนทัศนคติ เพื่อให้เกิดความกระจ่างและเข้าใจในสิ่งที่คิด พูดและแสดงออก เกิดการค้นพบค่านิยมที่เหมาะสมกับตนเอง กระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่างในการทดลองครั้งนี้มี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นทำความเข้าใจ ขั้นแสดงความสัมพันธ์ ขั้นกำหนดคุณค่า และขั้นแสดงออก

5.6 **แบบประเมินการประหยัด** หมายถึง แบบประเมินการประหยัด ที่ประเมินการประหยัดทั้ง 3 ด้าน จำนวน 38 ข้อ แบ่งเป็นประเมินการประหยัดเงินจำนวน 14 ข้อ การประหยัดเวลาจำนวน 12 ข้อ และการประหยัดสิ่งของเครื่องใช้และพลังงานจำนวน 12 ข้อ

โดยแบบประเมินมี 2 ลักษณะ คือ การกระทำทางบวกและการกระทำทางลบ ผู้ที่ได้คะแนนจากแบบประเมินมาก แสดงว่าเป็นผู้มีการประหยัคสูง ผู้ที่ได้คะแนนจากการประเมินน้อย แสดงว่าเป็นผู้มีการประหยัคต่ำ

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 เมื่อนักเรียนมีโอกาสได้พัฒนาการประหยัคและการออม โดยการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง เพื่อเพิ่มพฤติกรรมการประหยัคแล้ว ส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการประหยัคและการออม สามารถดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง มีสติ มีเหตุผล และมีความสุข

6.2 เป็นแนวทางสำหรับครูแนะแนวและครูที่เกี่ยวข้อง ในการนำชุดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง เพื่อเพิ่มพฤติกรรมการประหยัค ไปปรับใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนในระดับช่วงชั้นอื่นๆ

6.3 สามารถนำแนวทางในการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนา ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อแก้ปัญหาส่วนตัวและสังคมด้านอื่นๆ เช่น การควบคุมตนเอง ความซื่อสัตย์ ความมีน้ำใจ ความเชื่อมั่นในตนเอง วุฒิภาวะทางอารมณ์ ฯลฯ ต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าเพื่อทำวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรม
แนะแนว ตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง เพื่อเพิ่มพฤติกรรมการประหยัดของนักเรียน ผู้วิจัย
จึงขอเสนอเอกสารและงานวิจัย ที่เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยและตั้งสมมติฐานดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประหยัด
 - 1.1 ความหมายและความสำคัญของการประหยัด
 - 1.2 ประเภทของการประหยัด
 - 1.3 หลักการปฏิบัติเพื่อการประหยัด
 - 1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประหยัด
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ กระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง
 - 2.1 ความหมายและความสำคัญของกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง
 - 2.2 ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง
 - 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ กระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมแนะแนว เพื่อเพิ่มพฤติกรรมการ
ประหยัด
 - 3.1 ความหมายของชุดกิจกรรมแนะแนว
 - 3.2 เทคนิคต่างๆ ที่ใช้ในชุดกิจกรรมแนะแนว
 - 3.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมแนะแนว
 - 3.4 การหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมแนะแนว
4. กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประหยัด

1.1 ความหมายและความสำคัญของการประหยัด

การประหยัดเป็นคุณลักษณะสำคัญที่เป็นพื้นฐาน เป็นแนวทางในการสร้างฐานะให้แก่ตนเอง ครอบครัวและประเทศชาติ มีผู้ให้ความหมายและความสำคัญของการประหยัดไว้ใกล้เคียงกัน ดังนี้

เปลก สนธิรักษ์ (2513 : 127 อ้างถึงใน อรพิน สุขแจ่ม 2546 : 7-8) กล่าวถึงการประหยัด โดยใช้คำว่ามัธยัสถ์ว่า หมายถึงการประหยัดค่าใช้จ่าย ใช้จ่ายอย่างปานกลางพอให้ความสุขตามความจำเป็นของชีวิต และมีความหมายตรงกันข้ามกับความสุรุ่ยสุร่าย ซึ่งหมายถึงใช้อย่างไม่นึกถึงหน้าถึงหลัง ฟุ่มเฟือยตามความพอใจ จนลืมหูลืมตา และลืมหูลืมเงินทองเป็นของหมดเปลือง เมื่อหมดแล้วก็ทำให้เกิดความลำบาก ต้องเป็นหนี้เป็นสินคนอื่น คนมัธยัสถ์หรือคนประหยัดนั้นยอมใช้จ่ายอย่างมีเหตุผล รู้จักประมาณว่าตัวใช้จ่ายอะไรบ้าง รู้ว่าสิ่งใดควรเสียสิ่งใดไม่ควรเสีย เงินรายได้ที่หามาเมื่อเหลือจากการใช้จ่ายก็เก็บไว้เป็นทุนรอนต่อไป โดยเลือกพิจารณาแต่เฉพาะการลงทุนที่เหมาะสมและมั่นคง

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญ กระทรวงศึกษาธิการ (2529 : 3-4) ได้ให้ความหมายของการประหยัดและการออมว่า หมายถึง การรู้จักออมทรัพย์สิน เวลา ทรัพยากร ทั้งส่วนตนและสังคมตามความจำเป็น ให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่าที่สุด รวมทั้งการรู้จักดำรงชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพฐานะความเป็นอยู่ส่วนตนและสังคม ซึ่งแบ่งเป็นสาระสำคัญคือ การประหยัดเวลา หมายถึง การรู้จักวางแผนใช้เวลาของตนให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าที่สุด เช่น การใช้เวลาในการทำธุรกิจส่วนตัว การเรียนหนังสือ การนอน การทำงานอดิเรก การช่วยเหลือส่วนรวม การประหยัดเงิน หมายถึง การรู้จักวางแผนการใช้จ่ายเงินให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าที่สุด เหมาะสมกับรายรับ มีการเก็บออม ยับยั้งความต้องการของตน อันมีผลทำให้ใช้เงินอยู่ในขอบเขตที่พอควร ตัดสินใจใช้เงินโดยคำนึงถึงประโยชน์ คุ้มค่าที่สุด ความจำเป็นของตนเองอย่างรอบคอบ ไม่ตระหนี่ถี่เหนียว การประหยัดสิ่งของเครื่องใช้ หมายถึง การรู้จักใช้ สิ่งของเครื่องใช้ทั้งของตนและส่วนรวมให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าที่สุด รู้จักรักษาซ่อมแซมเครื่องใช้ให้ใช้งานได้อยู่เสมอ ไม่ใช้อย่างฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็นด้วยความเคยชินหรือสะดวกสบายของตน เช่น การประหยัดไฟฟ้า น้ำประปา ของส่วนรวม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (2542 : 667) กล่าวว่า การประหยัด หมายถึง การยับยั้ง ระมัดระวัง เช่น การประหยัดปาก ประหยัดคำ ใช้จ่ายแต่พอควรแก่ฐานะ

ภัทรพันธ์ ทรุ่นรักวิทย์ (2542: 36) กล่าวถึงความหมายของการประหยัดไว้ว่า การประหยัด หมายความว่า การตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญ รวมทั้งรู้จักใช้ทรัพย์สิน เวลา และสิ่งของเครื่องใช้ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าที่สุด

อรพิน สุขแจ่ม (2546 : 9) ให้ความหมายของการประหยัดไว้ว่า หมายถึงการที่บุคคลรู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ อันได้แก่ เงิน เวลา และสิ่งของเครื่องใช้ทั้งของตนเองและของส่วนรวมอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า สูงสุด

จากการให้ความหมายของการประหยัดที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า การประหยัด หมายถึง การที่บุคคลรู้จักวางแผนและใช้ เงิน เวลา และทรัพยากรสิ่งของเครื่องใช้ ตามความจำเป็นอย่างรอบคอบ คุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด

และเมื่อพิจารณาถึงความสำคัญและประโยชน์ของการประหยัด ได้มีผู้กล่าวถึงประโยชน์และความสำคัญของการประหยัด ไว้ดังนี้

ทวีรสมิ์ ธนาคม (2524 : 164-193 อ้างถึงใน อารมณฺ์ สนานนฺุ 2544 : 12-16) กล่าวให้เห็นถึงประโยชน์และความสำคัญของการประหยัดว่า การทำสิ่งเล็กน้อยที่สุดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ใช้ทุกสิ่งทุกอย่างให้คุ้มค่า การใช้จ่ายน้อยที่สุดให้ได้ผลมากที่สุด เช่น การประหยัดในเรื่องอาหารการกิน โดยได้อาหารครบทั้งห้าหมู่ และพอเพียงกับความต้องการสารอาหารของร่างกาย ซึ่งอาหารมาบริโภคได้คุณค่าทางโภชนาการสูง เป็นการซื้อหาอย่างประหยัด ถ้าซื้อแล้วประโยชน์น้อย และส่วนกินได้น้อย ไม่นับว่าบริโภคอย่างประหยัด และไม่คุ้มค่าเงิน การใช้อย่างประหยัดช่วยให้มีเหลือเก็บออม

ศรินยา ชัยเพียรเจริญกิจ (2530 :16) กล่าวไว้ว่า การประหยัดมีความสำคัญ และจำเป็นอย่างเร่งด่วนในการปลูกฝังและเสริมสร้างการประหยัดแก่เยาวชนที่จะเติบโตเป็นกำลังสำคัญต่อไปในอนาคต และเป็นประโยชน์ในการพัฒนาประเทศชาติให้มั่นคง

ด้านการประหยัดเวลา ปรีดา ลิ้มถวิล (2537 : 5-6 อ้างถึงใน อารมณฺ์ สนานนฺุ 2544 :13) กล่าวถึงการประหยัดเวลาไว้ว่า เวลาเป็นทรัพยากรที่มีค่ามากที่สุด บางคนกล่าวว่าเวลามีค่ามากกว่าเงิน เพราะเวลามีจำกัด ไม่มีใครสามารถซื้อเวลาเพิ่มได้ ไม่ว่าจะร่ำรวยเพียงใด ไม่สามารถเก็บเวลาเอาไว้แล้วนำมาใช้ใหม่ได้ และไม่สามารถทำให้เวลาเพิ่มขึ้น การใช้เวลาเพียง 8 นาที สำหรับการเตรียมทำงานในแต่ละวัน และกระทำตามแผนที่วางไว้อย่างไม่ย่อท้อจะยังผลมีเวลาเหลือเพิ่มขึ้น 1 ชั่วโมงในแต่ละวัน เพื่อทำในสิ่งจำเป็นยิ่งกว่า จึงเห็นได้ว่าการประหยัดเวลา ด้วยการบริหาร วางแผน และใช้เวลาอย่างคุ้มค่า ให้เกิดประโยชน์สูงสุด จะช่วยให้ใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพและใช้เวลาในการทำงานน้อยลง

และพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ที่พระราชทานในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 19 กรกฎาคม 2517 เกี่ยวกับประโยชน์และความสำคัญของการประหยัดว่า “...ในการพัฒนาประเทศนั้นจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น เริ่มด้วยการสร้างพื้นฐาน คือความมีกินมีใช้ของประชาชนก่อน ด้วยวิธีการที่ประหยัดระมัดระวัง แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อพื้นฐานเกิดขึ้นมั่นคงพอควรแล้ว จึงค่อยสร้างเสริมความเจริญที่สูงขึ้นตามลำดับต่อไป ...การถือหลักที่จะส่งเสริมความเจริญ ให้ค่อยเป็นไปตามลำดับ ด้วยความรอบคอบระมัดระวังและประหยัดนั้น ก็เพื่อป้องกันความผิดพลาดล้มเหลว และเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้แน่นอนบริบูรณ์...” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ 2550, 32)

อีกทั้งการประหยัดพลังงาน มีประโยชน์และความสำคัญอย่างยิ่งโดยเฉพาะในยุคปัจจุบัน มีผู้กล่าวถึงการประหยัดพลังงาน โดยใช้พลังงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด ขณะที่ใช้พลังงานให้น้อยที่สุด จะช่วยประหยัดเงิน และช่วยเศรษฐกิจของชาติ ดังที่สำนักกำกับและอนุรักษ์พลังงาน กรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน ดังที่กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมกล่าวไว้ในเอกสารแผ่นพับ เรื่องการใช้พลังงานอย่างรู้คุณค่าและมีประสิทธิภาพ การตั้งอุณหภูมิเครื่องปรับอากาศ ที่ 25 องศาเซลเซียส เป็นอุณหภูมิที่กำลังสบายสำหรับร่างกาย อุณหภูมิทุก 1 องศาที่ลดลงจะต้องใช้ไฟเพิ่มขึ้น 5-10 เปอร์เซ็นต์ และการรั่วไหลของความเย็นจากห้อง ตามผนัง พื้น ฝ้าเพดาน ประตู ช่องแสงและหน้าต่าง โดยเฉพาะหน้าต่างบานเกร็ด รวมทั้งประตูตู้เย็นที่ปิดไม่สนิท ทุกครั้งที่ความเย็นรั่วไหลออกไปก็คือเงินค่าไฟที่ต้องชำระเพิ่มขึ้น

จากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่า การประหยัด มีความสำคัญและมีประโยชน์ สำหรับทุกคน ทุกครอบครัว คือเมื่อใช้จ่ายน้อย จะส่งผลให้เหลือเก็บออม หรือเหลือไว้เป็นเงินสำรองยามฉุกเฉินได้

1.2 ประเภทของการประหยัด

การประหยัดสามารถแบ่งได้หลายประเภท มีผู้กล่าวไว้ดังนี้

กรมสามัญศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์ (2529: 4,39,78 อ้างถึงในอรพิน สุขแจ่ม 2546: 10) แบ่งประเภทการประหยัด ไว้ดังนี้

1. การประหยัดเวลา หมายถึง การรู้จักวางแผนใช้เวลาของตนให้เกิดประโยชน์ คุ่มค่าที่สุด เช่น การใช้เวลาในการทำธุระส่วนตัว การเรียนหนังสือ การนอน การทำงานอดิเรก การช่วยเหลือส่วนรวม
2. การประหยัดเงิน หมายถึง การรู้จักวางแผนการใช้จ่ายเงิน ให้เกิดประโยชน์คุ่มค่าที่สุด เหมาะสมกับรายรับ มีการเก็บออม ขยับยั้งความต้องการของตน อันมีผลให้ใช้เงินอยู่ใน

ขอบเขตพอควร ตัดสินใช้เงินโดยคำนึงถึงประโยชน์ ความคุ้มค่า ความจำเป็นของตนเองอย่างรอบคอบ ไม่ตระหนี่ถี่เหนียว

3. การประหยัดสิ่งของเครื่องใช้ หมายถึง การรู้จักใช้สิ่งของเครื่องใช้ ทั้งของตนเองและส่วนรวม ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่ามากที่สุด รู้จักซ่อมแซมเครื่องใช้ให้ใช้งาน ได้อยู่เสมอ ไม่ใช้อย่างฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็นด้วยความเคยชินหรือความสะดวกสบายของตน เช่น การประหยัดไฟฟ้า น้ำประปา ของส่วนรวม

สำรอง เพ็ญหนู (2524: 2-4 อ้างถึงใน เรณูรัชต์ ประสิทธิเกตุ 2542: 29) แบ่งการประหยัดออกเป็นประเภทต่างๆ ดังนี้

1. การประหยัดทรัพย์ หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพย์สินเงินทองที่มีอยู่หรือที่หาได้ในทางที่เหมาะสม และเป็นประโยชน์ต่อตนเอง และครอบครัวอย่างแท้จริงตามความจำเป็น

2. การประหยัดเวลา หมายถึง การรู้จักคุณค่าของเวลา และใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมให้มากที่สุด โดยไม่ปล่อยให้เวลาเสียไปโดยเปล่าประโยชน์

3. การประหยัดทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง การรู้จักประโยชน์และคุณค่าของทรัพยากรต่างๆ เช่น ดิน น้ำ อากาศ ชาติ ต้นไม้ ฯลฯ ที่มีอยู่ตามธรรมชาติโดยสามารถใช้ทรัพยากรเหล่านั้นให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าต่อตนเองและสังคม

จากแนวคิดดังกล่าว ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการประหยัดเป็น 3 ประเภทคือ

1) การประหยัดเงิน 2) การประหยัดเวลา และ 3) การประหยัดสิ่งของเครื่องใช้และพลังงาน

1.3 หลักการปฏิบัติเพื่อการประหยัด

แนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการประหยัด เพื่อให้ได้ผล มีหลักในการปฏิบัติ ซึ่งมีผู้กล่าวไว้ ดังนี้

สำรอง เพ็ญหนู (2524 : 2-4) กล่าวถึง หลักการปฏิบัติเพื่อการประหยัดไว้ดังนี้

1. การประหยัดทรัพย์

1.1 แบ่งทรัพย์ออกเป็นสัดส่วน ใช้จ่ายตามสัดส่วนให้พอดี

1.2 เลือกซื้อหาสิ่งของหรือเครื่องใช้ตามควรแก่ฐานะ

1.3 งดใช้จ่ายในสิ่งที่ไม่จำเป็นต่างๆ

1.4 ไม่เที่ยวเตร่ในสถานเริงรมย์ต่างๆ

1.5 ละทิ้งค่านิยมไม่ดี เช่น ใช้จ่ายของราคาแพงๆ การนิยมใช้ของมาจาก

ต่างประเทศ และของใช้ฟุ่มเฟือยต่างๆ

2. การประหยัดเวลา

2.1 รู้จักแบ่งเวลาให้เป็นสัดส่วนและใช้เวลาให้ถูกทาง

- 2.2 พยายามใช้เวลาให้เป็นประโยชน์มากที่สุด
- 2.3 ไม่ทำให้คนอื่นเสียเวลาเพราะตนเองเป็นสาเหตุ เช่น ผิดนัด
3. การประหยัดทรัพยากรธรรมชาติ
 - 3.1 ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า
 - 3.2 ใช้ทรัพยากรเท่าที่จำเป็น อย่างคุ้มค่า
 - 3.3 ไม่ทำลายทรัพยากรให้เสียหายหรือเสื่อมคุณค่าโดยไม่มีเหตุผลอันควร
 - 3.4 ต้องถือว่าทรัพยากรธรรมชาติเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อสังคมและเป็นของส่วนรวม การทำลายทรัพยากรถือว่าเป็นการทำลายทรัพย์สินของสังคม
 - 3.5 ควรหาทางเพิ่ม หรือสร้างทรัพยากรขึ้นทดแทนส่วนที่ต้องเสียหายหรือถูกทำลาย

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (ม.ป.ป. : 50-51 อ้างถึงใน อรพิน สุขแจ่ม 2546 : 38) เสนอแนวทางปฏิบัติที่แสดงถึงการมีค่านิยมพื้นฐานด้านการประหยัดและออม ดังนี้

1. มีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย
 2. มีความพอดีในการบริโภค ละเว้นการฟุ้งเฟ้อที่เกินความสามารถ
 3. ใช้ทรัพยากรและเวลาให้เป็นประโยชน์มากที่สุด
 4. ดำเนินถึงฐานะและเศรษฐกิจ คิดก่อนจ่ายและใช้เท่าที่จำเป็น
 5. ไม่ใช้สุรุ่ยสุร่ายฟุ่มเฟือยหรือตระหนี่ถี่เหนียวจนเกินไป
 6. จัดงานและพิธีต่างๆ โดยใช้เท่าที่จำเป็น
 7. เพิ่มพูนทรัพย์ด้วยการเก็บและนำไปทำให้เกิดประโยชน์
 8. รู้จักใช้ ดูแลรักษาและบูรณะทรัพย์ทั้งของตนและของส่วนรวม
 9. วางแผนการใช้จ่ายให้รอบคอบ มีสัดส่วนและออมไว้บ้างตามสมควร
- จากการศึกษาเอกสารดังกล่าว พอสรุปแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อพัฒนาการประหยัด นั้น โดยการรู้จักดำรงชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพและฐานะความเป็นอยู่ของตน มีการวางแผน และใช้ทรัพย์สินเงินทอง เวลา และทรัพยากรสิ่งของเครื่องใช้อย่างคุ้มค่า เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดค่านิยมของการประหยัดไว้ว่า การประหยัดเงิน หมายถึงการรู้จักใช้จ่ายให้เกิดประโยชน์ เหมาะกับเงินที่ได้รับ ไม่ซื้อของตามผู้อื่นหรือตามโฆษณา วางแผนการใช้จ่ายและยับยั้งความต้องการของตนเอง ซื้อของที่มีประโยชน์และคุ้มค่าเงิน มีการแบ่งเงินที่ได้รับเก็บออมไว้ การประหยัดเวลาหมายถึง การรู้จักวางแผนใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ คุ้มค่าสูงสุด เช่น การเรียนหนังสือ การนอน การทำงานอดิเรก การช่วยเหลืองานในครอบครัว สังคมส่วนรวมและการพักผ่อนหย่อนใจ และการประหยัดสิ่งของเครื่องใช้และพลังงาน หมายถึง

การรู้จักใช้สิ่งของเครื่องใช้ อุปกรณ์การเรียน น้ำ ไฟฟ้า โทรศัพท์ สาธารณสมบัติอย่างเกิดประโยชน์ คุ่มค่าสูงสุด และดูแล ตรวจสอบ ซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์ เครื่องใช้ ที่ชำรุดเสียหาย ให้อยู่ในสภาพที่ดี พร้อมใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการดูแลรักษา สาธารณสมบัติทั้งของ โรงเรียน และส่วนรวม

1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประหยัด

มีผู้สนใจศึกษาและทำการวิจัยเกี่ยวกับการประหยัดไว้ ดังนี้

รพีพรรณ อักษรราวดีวัฒน์ (2539 : บทคัดย่อ) ศึกษาเปรียบเทียบผลของการให้การบริการรายบุคคลและเป็นกลุ่ม ตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมที่มีต่อการประหยัดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างจำนวน 16 คน ซึ่งมาจากการสุ่มอย่างง่ายจากประชากร แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่งเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 ใช้วิธีการให้คำปรึกษารายบุคคลตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยม จำนวน 8 คนและกลุ่มทดลองที่ 2 ใช้วิธีการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยม จำนวน 8 คน หลังจากการทดลอง พบว่า นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยม มีการประหยัดสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการบริการรายบุคคลตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เรณูรัชต์ ประสิทธิเกตุ (2542 : 50) ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการประหยัดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) กลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายจากประชากร หลังจากการทดลองพบว่า นักเรียนมีการประหยัดมากขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อรพิน สุขแจ่ม (2546 : 68-69) ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อการประหยัดของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศรีयाภัย ชุมพร กลุ่มตัวอย่าง 30 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย จากประชากรที่มีคะแนนการประหยัดต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา และได้รับเงินค่าอาหารกลางวันอย่างน้อยวันละ 20 บาท และสุ่มอย่างง่ายเป็นกลุ่มทดลอง 15 คนและกลุ่มควบคุม 15 คน ภายหลังการทดลอง พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีการประหยัดมากขึ้นหลังได้รับการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อการประหยัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนกลุ่มทดลองมีการประหยัดมากกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

เห็นได้ว่า ในการพัฒนาพฤติกรรมการประหยัดนั้น สามารถใช้ทั้งการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยม การใช้กิจกรรมกลุ่ม การใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว ซึ่งล้วนพบว่าสามารถเพิ่มพฤติกรรมการประหยัดได้ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว มาใช้ในการทดลอง เพื่อเพิ่มพฤติกรรมการประหยัดของนักเรียน

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง

2.1 ความหมายและความสำคัญของกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง

ในส่วนของค่านิยม (Values) มีผู้กล่าวถึงไว้ดังนี้

มิลเลอร์และมิลเลอร์ (Miller & Miller, 2000: 11) ให้ความหมายว่าเป็นความนิยมชมชอบ ความเชื่อ ความยึดมั่นในคุณค่าของบุคคลที่มีต่อการกระทำหรือสภาพการณ์ใดๆ ซึ่งส่งผลให้บุคคลใช้เป็นเกณฑ์ปฏิบัติในวิถีชีวิตของตน

นงเยาว์ แข่งเพ็ญแข (2540: 31) กล่าวว่า ค่านิยม หมายถึง ความต้องการในการเลือกประพฤติกเลือกปฏิบัติของบุคคล เมื่อต้องการความรักและศักดิ์ศรี เป็นความต้องการพื้นฐานของโครงสร้างบุคลิกภาพที่มีประสิทธิภาพ

จันทนะ วิไลพัฒน์ (2542: 20) ได้ให้ความหมายของค่านิยมว่า หมายถึงความเชื่อความนิยมชมชอบ และการยอมรับต่อสภาพหรือการกระทำ ว่าเป็นสิ่งที่มีค่า มีความสำคัญ และพร้อมที่จะปฏิบัติตามคุณค่านั้นๆ

ศักดิ์ ระพี (2543: 28) ได้สรุปความหมายของค่านิยมไว้ดังนี้

1. เป็นการตัดสินใจที่เรากระทำในชีวิต ซึ่งอยู่กับรากฐานของค่านิยมที่เรานับถือ
2. ค่านิยมเป็นมาตรฐาน เป็นบรรทัดฐานหรือกฎเกณฑ์ ซึ่งได้ให้แนวทางในการตัดสินใจที่แน่นอนว่ามนุษย์ควรประพฤติปฏิบัติอย่างไร
3. ค่านิยมเป็นเป้าหมายสุดท้ายของการผสมผสานทางความคิด ความเชื่อถือออกมาเป็นการปฏิบัติ หรือความตั้งใจต่อการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งของคนเรา

มิลเลอร์ และมิลเลอร์ (Miller & Miller, 2000: 11) ให้ความหมายของค่านิยมว่าเป็นความนิยมชมชอบ ความเชื่อ ความยึดมั่นในคุณค่าของ ที่มีต่อการกระทำหรือสภาพการณ์ใดๆ ซึ่งส่งผลให้บุคคลใช้เป็นเกณฑ์ปฏิบัติในวิถีชีวิตของตน

จากความหมายข้างต้น พอสรุปได้ว่า ค่านิยม หมายถึง ความคิด ความเชื่อ ความนิยมชมชอบ การยอมรับ และกระบวนการตัดสินใจ เลือกประพฤติปฏิบัติตามความเชื่อของตนเอง มีบทบาทสำคัญในการให้แสดงพฤติกรรม เป็นมาตรฐานในการตัดสินใจพฤติกรรมของตนเอง

สำหรับการทำค่านิยมให้กระจ่างนั้น เพื่อช่วยให้รู้ค่านิยมที่แท้จริง ในการที่จะนำไปใช้ในการตัดสินใจ เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต การทำค่านิยมให้กระจ่างนี้มีชื่อเรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า Values Clarification หรือเรียกย่อๆ ว่า VC ในภาษาไทยบางครั้งใช้คำว่า การกระจ่างค่านิยม มีผู้กล่าวถึงการทำค่านิยมให้กระจ่าง ดังนี้

หลุยส์ อี แรทส์ (Louis E. Ratts) เมอร์ริล ฮาร์มิน (Murril Harmin) และซินดี้ บี ไชมอนด์ (Sydney B. Simon) (อ้างในธีระพร อุวรรณ โธ 2533: 414) ผู้เสนอทฤษฎีการทำค่านิยมให้กระจ่างนี้ ได้อธิบายว่า ค่านิยมเป็นหลักการประพจน์ปฏิบัติ ต่อสิ่งต่างๆ ที่คนถือว่าดีงาม ถูกต้อง และควรแก่การยึดถือ ทฤษฎีดังกล่าวนี้มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนค้นพบด้วยตนเองว่า หลักการประพจน์ปฏิบัติของตนเองต่อสิ่งต่างๆ ที่ถูกนั้นควรเป็นอย่างไร เป็นทฤษฎีการสอนที่เสนอกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง เหมาะสมที่ครูจะนำไปใช้ช่วยให้นักเรียนมีความกระจ่างในค่านิยมของนักเรียน

ทีศนา แคมมณี (2541: 11) กล่าวถึงวิธีการทำค่านิยมให้กระจ่างว่าเป็นวิธีในการช่วยให้นักเรียนได้คิด พิจารณาและสำรวจค่านิยมของตน ตามเกณฑ์ของค่านิยมแท้ ตัวอย่างเช่น บุคคลหนึ่งไม่แน่ใจว่าค่านิยมที่ตนเลือกยึดถือ นั้น เป็นค่านิยมแท้ของตนหรือไม่ เราอาจช่วยให้เขาเกิดความกระจ่างในความคิดของเขาเองอย่างชัดเจนขึ้น หรือช่วยให้เขาได้คิดพิจารณาในกรณีที่เกิดความสับสน ไม่สามารถตัดสินใจได้ว่าควรจะทำหรือไม่ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น ถ้าทำสิ่งนั้น จะเกิดผลอะไรขึ้นบ้าง หากสิ่งนั้นเกิดขึ้นจะรู้สึกอย่างไร และถ้าไม่ทำสิ่งนั้น อาจเกิดผลอะไรขึ้นบ้าง หากผลนั้นเกิดขึ้นแล้วจะรู้สึกอย่างไร เมื่อได้พิจารณาแล้ว ผลใดที่สร้างความพอใจมากกว่ากัน

สรุปได้ว่า การทำค่านิยมให้กระจ่าง หรือการกระจ่างค่านิยม เป็นวิถีทางหรือกระบวนการที่จะช่วยให้นักเรียนได้สำรวจความคิด ความรู้สึกของตนเองอย่างเป็นระบบ มีการสนทนา ซักถาม แลกเปลี่ยนทัศนคติ เพื่อให้เกิดความกระจ่างและเข้าใจในสิ่งที่เขาคิด พูดและแสดงออกโดยการกระทำ เป็นการค้นพบคำตอบด้วยตัวเอง จากแนวคิดนี้ ผู้วิจัย นำมาเป็นแนวในการจัดกิจกรรม โดยให้นักเรียน ได้สำรวจความคิด ความรู้สึก ใช้คำถามนำความคิด ค้นหาค่านิยมที่เหมาะสมกับตนเอง

2.3 ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง

ในการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการปลูกฝังเสริมสร้างค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม พบว่า แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ในการช่วยทำค่านิยมให้กระจ่าง ดังนี้

วัชร ฐวธรรม (2525: 5-8) กล่าวว่า กระบวนการที่ช่วยให้คนเราเข้าถึงค่านิยมต่างๆ ได้ ควรใช้วิธีการสอนให้เรียนรู้และเข้าใจระบบหรือกระบวนการของการพิจารณาสร้างเสริมค่านิยม สอนให้มี การพิจารณาชีวิตอย่างมีเหตุมีผล ให้เข้าใจว่าทุกคนมีการตัดสินใจที่ดีๆ ได้หลายวิถีทางในแต่ละปัญหา รู้จักพิจารณาถึงผลที่ได้รับจากการตัดสินใจแต่ละอย่างแต่ละครั้ง และรู้จักเลือกกระทำ หรือตัดสินใจเลือก โดยมีสำนึกในหน้าที่และบทบาท เรียนรู้ที่จะดำเนินชีวิตให้เต็มตามค่านิยมของตน ทั้งนี้ ต้องไม่อยู่ใต้อิทธิพลความคิดของผู้อื่นใดๆ ทั้งสิ้น แต่ด้วยการพิจารณา

อย่างอิสระเสรีด้วยตัวของตัวเอง วิธีการที่จะเสริมสร้างค่านิยมที่กล่าวมานี้ ต้องอาศัยกระบวนการพิจารณาเสริมสร้างค่านิยม (Values Clarification) ซึ่งกระบวนการนี้ ช่วยให้เกิดการพิจารณาค่านิยม โดยอาศัยกิจกรรมกลุ่มที่สร้างขึ้น และอาศัยสมาชิกกลุ่มเป็นวิทยากรให้แก่กันและกัน ซึ่ง ดร. หลุยส์ อี แรทส์ (Louis E. Ratts) แห่งมหาวิทยาลัยนิวยอร์ก ได้สรุปว่าคนเราจะเกิดความซาบซึ้งจนสามารถปฏิบัติตามค่านิยมใดได้นั้น ย่อมต้องผ่านกระบวนการต่างๆ เป็นขั้นๆ ไป ซึ่งได้แก่ การเลือกโดยพิจารณาจากผลที่จะได้รับในแต่ละทางเลือก การเกิดความซาบซึ้งภาคภูมิใจในสิ่งที่คัดเลือกไว้ และลงมือปฏิบัติในสิ่งที่เลือก แล้วจึงถึงขั้นกระทำซ้ำแล้วซ้ำอีกจนเป็นนิสัย กระบวนการเหล่านี้ แบ่งเป็นขั้นบันไดย่อยๆ ได้ 7 ขั้น โดยเรียกว่า วิธีการพิจารณาสร้างเสริมค่านิยม (Values Clarification – V.C.) มาตรการ 7 ขั้นนี้ แบ่งเป็น 3 ฐาน ดังต่อไปนี้

ฐานที่ 1 การเลือก

ขั้นที่ 1 สำรวจทางปฏิบัติ

ขั้นที่ 2 พิจารณาผลที่จะเกิดจากทางปฏิบัติเหล่านั้น

ขั้นที่ 3 ตัดสินเลือกโดยเสรี

ฐานที่ 2 การนิยมและซาบซึ้ง

ขั้นที่ 4 เห็นชอบและเน้นทางบวก

ขั้นที่ 5 เต็มใจประกาศยืนยันให้เป็นที่รับรู้

ฐานที่ 3 การปฏิบัติ

ขั้นที่ 6 แสดงออกซึ่งค่านิยม

ขั้นที่ 7 ทำซ้ำๆ ให้เป็นกิจนิสัย

ธีระพร อูวรรณโณ (2533: 416) กล่าวว่า กระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง มีแนวคิดพื้นฐาน 3 ประการ คือ

1. อยู่บนพื้นฐานของประชาธิปไตยที่มีทรรศนะว่า บุคคลสามารถที่จะเรียนรู้ที่จะตัดสินใจด้วยตนเอง
2. อยู่บนพื้นฐานแนวความเชื่อมนุษยนิยมที่ว่า มนุษย์มีความเป็นไปได้ที่รู้จักคิดอย่างรอบคอบและเฉลียวฉลาดพอ และค่านิยมที่เหมาะสมที่สุดของบุคคล จะเกิดขึ้นเมื่อเขาใช้สติปัญญาของเขาอย่างเสรี และจะพิจารณาความสัมพันธ์ของเขากับผู้อื่น และกับโลกที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา
3. อยู่บนพื้นฐานของความคิดที่ว่า ค่านิยมเป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคล หากค่านิยมเป็นสิ่งที่จริง ค่านิยมไม่อาจเป็นเรื่องส่วนตัวได้จนกว่าเขาจะยอมรับมันโดยเสรี

และ ธีระพร อุวรรณ โณ (2533: 418) ได้อธิบายรายละเอียดของขั้นตอนแต่ละข้อไว้ดังนี้

1. การเลือกอย่างเสรี เป็นการเลือกที่ให้อิสระแก่ผู้เลือก โดยไม่ใช่อำนาจใดๆ มาบังคับ ถ้าหากมีการบังคับให้ยึดถือ ไม่เรียกว่าเป็นค่านิยม และอย่างไรก็ตาม การเลือกอย่างเสรี ต้องอยู่ในขอบข่ายที่เหมาะสม ต้องไม่ขัดกับนโยบายของสถาบันและไม่เป็นพฤติกรรมที่หยาบคาย ไม่ผิดหลักศาสนา ไม่ผิดกฎหมาย และไม่ผิดจารีตประเพณี อีกทั้ง การเลือกอย่างเสรี ต้องไม่ใช้การลงโทษ หรือการให้รางวัลด้วย

2. การเลือกจากทางเลือกหลายทางเลือก สิ่งที่จะเป็นค่านิยมได้ จะต้องเป็นสิ่งที่มีความหลากหลายทางเลือกให้บุคคลได้เลือก เช่น ชาวคนไทยที่จบการศึกษาภาคบังคับแล้ว มีทางเลือกกว่าจะเลิกศึกษาต่อ หรือจะศึกษาต่อเพื่อมุ่งอนาคต ไปศึกษาสาขาวิชาที่ตนสนใจ ในขั้นตอนนี้ ผู้เลือกสามารถพิจารณาทางเลือกทุกทางเลือกที่มีอยู่

3. การเลือกหลังจากได้พิจารณาไตร่ตรองแล้วถึงผลของทางเลือกแต่ละทาง ซึ่งหมายถึงผลดีผลเสีย และผลกระทบต่างๆ ที่เกิดขึ้น ในขั้นตอนนี้ อาจจัดกิจกรรมบางอย่างเพื่อให้บุคคลได้คิดและบันทึกถึงผลดีผลเสีย และผลกระทบของทางเลือกแต่ละทางเลือก อาจใช้คำถามนำและกระตุ้นให้คิดเพิ่มเติม จนกว่าจะสามารถระบุผลดีผลเสีย และผลกระทบของทางเลือก

4. การชอบและยินดีกับทางเลือกที่เลือกแล้ว ทางเลือกที่เลือกแล้ว จะต้องเป็นทางเลือกที่บุคคลชอบและยินดี ทางเลือกนั้นๆ จึงจะมีโอกาสเป็นค่านิยม หากทางเลือกใดที่ยังไม่ชอบหรือไม่ยินดี ทางเลือกนั้นก็ไม่มีโอกาสเป็นค่านิยมได้

5. การเต็มใจที่จะเปิดเผยทางเลือกของตนให้คนอื่นทราบ ถือว่าทางเลือกที่บุคคลเลือกแล้ว เขาจะต้องเต็มใจเปิดเผยให้คนอื่นทราบ ทางเลือกนั้นจึงจะมีโอกาสเป็นค่านิยมได้ ถ้าไม่กล้าเปิดเผยให้คนอื่นทราบ ทางเลือกนั้น ไม่มีโอกาสกลายเป็นค่านิยมตามที่ได้นิยามไว้

6. การทำบางสิ่งบางอย่างกับทางเลือกที่เลือกแล้ว การทำบางสิ่งบางอย่างคือ ได้ลงมือทำในทางที่เลือกแล้ว หากเป็นการพูดเพียงอย่างเดียว ก็ไม่จัดเข้าข่ายข้อนี้

7. การทำซ้ำแล้วซ้ำอีก จนกลายเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิต สิ่งที่จะเป็นค่านิยมได้ ต้องเป็นสิ่งที่บุคคลทำซ้ำแล้วซ้ำอีกจนเคยชิน และกลายเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิต แต่การกระทำดังกล่าวนี้ อาจเปลี่ยนแปลงไปได้ เพราะความเจริญก้าวหน้าและการเปลี่ยนแปลงในสังคม ซึ่งอาจทำให้บุคคลต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ที่เขาประสบและเปลี่ยนค่านิยมไป

หลุยส์ อี แรทส์ (Louis E. Ratts , 1966 อ้างในทิศนา แคมมณี 2541) อธิบายว่าค่านิยมเป็นสิ่งที่บุคคลเลือกยึดถือเป็นหลักหรือแนวทางในการดำรงชีวิตของตน บุคคลที่ไม่มี

ค่านิยมในการดำรงชีวิต มักจะเป็นผู้ที่มีลักษณะโลเล ไม่แน่ใจ ตัดสินใจช้า หรือตัดสินใจไม่ได้ บางคนอาจมีลักษณะเฉื่อยชา เคืองคว้าง ล่องลอย ทั้งนี้เพราะบุคคลนั้นขาดหลักและอุดมการณ์ในการตัดสินใจและการดำรงชีวิต ซึ่งจะต่างจากบุคคลที่มีค่านิยมชัดเจนในการดำรงชีวิต บุคคลนั้นมักจะสามารรถคิดและตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วและเด็ดขาด มีความมั่นใจในตนเองและมีเอกลักษณ์โดดเด่น ค่านิยมเป็นสิทธิของแต่ละบุคคลที่จะคิดและเลือกยึดถือค่านิยมที่ตนพอใจ ครูผู้สอนมีหน้าที่กระตุ้นให้ผู้เรียนแสวงหาค่านิยมมาเป็นหลักหรืออุดมการณ์ในการดำรงชีวิตของตน และช่วยให้ผู้เรียนเกิดความกระจ่างในค่านิยมที่ตนเลือกยึดถือ ถ้าบุคคลมีความกระจ่างแล้ว ก็อาจจะปรับเปลี่ยนหรือยึดถือค่านิยมนั้นอย่างมั่นคงขึ้น ค่านิยมแท้ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นกระบวนการในการช่วยให้บุคคลเกิดความกระจ่างในค่านิยม มีลักษณะ 7 ประการ คือ

1. เลือกอย่างเสรีไม่มีใครบังคับให้เลือก
2. เลือกจากตัวเลือกหลายตัว
3. เลือกโดยผ่านการพิจารณาถึงผลที่จะตามมาทั้งทางบวกและลบ
4. เลือกแล้วมีความภาคภูมิใจในสิ่งที่เลือก
5. เลือกแล้วยอมรับในสิ่งที่เลือกอย่างเปิดเผย
6. เลือกแล้วลงมือปฏิบัติตามค่านิยมที่เลือกนั้นจริง
7. ปฏิบัติตามค่านิยมที่เลือกอย่างต่อเนื่อง

ศักดิ์ ระพี (2543: 28-29) กล่าวว่ากระบวนการกระจ่างค่านิยม เป็นกระบวนการพัฒนาค่านิยม ที่ช่วยให้บุคคลได้เรียนรู้ที่จะตัดสินใจ ตั้งเป้าหมายและวางแผนชีวิต ตลอดจนพัฒนาความคิด เพื่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความหมาย โดยเชื่อว่าค่านิยมที่สมบูรณ์จะต้องมาจากเกณฑ์ทั้ง 7 ประการ ได้แก่

การเลือกค่านิยม

1. เลือกอย่างอิสระ
2. เลือกจากแนวทางเลือกต่างๆ
3. เลือกหลังจากที่ได้พิจารณาถึงผลที่จะเกิดจากทางเลือกแต่ละอย่าง

การเห็นคุณค่าในค่านิยม

4. มีความสุขกับสิ่งที่ได้เลือก
5. เต็มใจที่จะยึดมั่นในสิ่งที่ได้เลือกนั้น โดยเปิดเผย

การปฏิบัติตามค่านิยม

6. ทำตามสิ่งที่ได้เลือกและเห็นคุณค่า
7. ทำสิ่งนั้นซ้ำๆ ยึดถืออย่างเหนียวแน่น จนกลายเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิต

สุพล วงสิงห์ (2543: 80) กล่าวถึงแนวคิด ทฤษฎีกระจ่างค่านิยม (Values Clarification Theory) ว่าหลักสำคัญของทฤษฎีนี้คือ การช่วยให้บุคคลเกิดความกระจ่างในค่านิยมที่ตนเองยึดถือ มีความเชื่อว่าดี ถูกต้อง หรือควรจดจำ เป็นกระบวนการที่จะทำให้บุคคลเกิดความกระจ่างในจริยธรรมของตนเอง รู้จักผู้อื่น สังคมและสิ่งแวดล้อม เทคนิคที่ใช้ในการทำค่านิยมให้กระจ่างคือ การใช้คำถามหรือกิจกรรม กระตุ้นให้แต่ละคนบอกความคิดหรือความรู้สึกของตนเองออกมา และการวิเคราะห์ผลของพฤติกรรมที่แสดงออก บุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังจริยธรรมตามแนวทฤษฎีนี้คือ ครู เพราะครูจะช่วยให้นักเรียนเกิดความกระจ่างในความเชื่อ เจตคติ และค่านิยมของตนเอง

โกวิท ประวาลพุกษ์ (2533: 102) กล่าวว่า กระบวนการสร้างค่านิยมยึดหลักแนวคิดของการทำค่านิยมให้กระจ่าง ตามกระบวนการ ดังนี้

1. กิจกรรมสร้างความตระหนัก โดยการยกประสบการณ์ สถานการณ์ กรณีตัวอย่าง เกี่ยวกับค่านิยมที่ต้องการปลูกฝังสร้างเสริมให้กับนักเรียน
2. กิจกรรมประเมิน เมื่อยกสถานการณ์ที่เลียนแบบชีวิตจริง ที่มีลักษณะเป็นเรื่องราวครอบคลุมเหตุการณ์ และให้นักเรียนรายบุคคลหรือรายกลุ่ม ร่วมอภิปรายเพื่อแสดงความรู้สึกที่มีต่อตัวละครในสถานการณ์ ให้นักเรียนแสดงความเชื่อ จุดยืนของตัวเอง และสามารถวิเคราะห์ผลที่จะตามมา ในแนวค่านิยมนั้น
3. กิจกรรมสรุป นักเรียนรายบุคคลหรือรายกลุ่ม สรุปสิ่งที่เหมาะสมที่ควรเชื่อหรือควรปฏิบัติ ช่วยกันระบุเหตุผลในแง่คุณประโยชน์ หรือคุณค่าของการใช้แนวปฏิบัตินั้น

จากแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้นนั้น พอสรุปได้ว่าการจัดกระบวนการสร้างค่านิยมหรือทำค่านิยมให้กระจ่าง เป็นวิถีทางที่ให้ผู้เรียนได้สำรวจความคิด ความรู้สึกและการกระทำของตน โดยการเน้นให้มีการสนทนา ซักถาม และเปลี่ยนทัศนคติต่อกัน สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความกระจ่าง เข้าใจและหากบุคคลเกิดความกระจ่างในค่านิยมที่ตนเลือกหรือยึดถือ นั้น จะช่วยให้มีความชัดเจนในการดำรงชีวิต เป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิตต่อไปได้ โดยกระบวนการที่จะช่วยให้บุคคลเกิดความกระจ่างในค่านิยม 7 ประการ ได้แก่

1. เลือกอย่างเสรีไม่มีใครบังคับให้เลือก
2. เลือกจากตัวเลือกหลายตัว
3. เลือกโดยผ่านการพิจารณาถึงผลที่จะตามมาทั้งทางบวกและลบ
4. เลือกแล้วมีความภาคภูมิใจในสิ่งที่เลือก
5. เลือกแล้วยอมรับในสิ่งที่เลือกอย่างเปิดเผย
6. เลือกแล้วลงมือปฏิบัติตามค่านิยมที่เลือกนั้นจริง

7. ปฏิบัติตามค่านิยมที่เลือกอย่างต่อเนื่องดังกล่าวนั้น

อย่างไรก็ตาม จากกระบวนการทั้ง 7 ขั้นตอนนี้ นาคยา ปิรันธนานนท์ (2526: 516-518) นำเสนอแนวคิดใหม่ของกระบวนการทำความเข้าใจในค่านิยมทั้ง 7 ประการ ที่ถือว่าเป็นเกณฑ์ ในการพัฒนาค่านิยม โดยแยกย่อยออกเป็นวิธีการ เพื่อให้มองเห็นแนวในการพัฒนาค่านิยมที่ชัดเจนขึ้น โดยแบ่งวิธีการออกเป็น 5 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

1. การแสดงความรู้สึก ได้แก่ การแสดงความใจกว้างต่อประสบการณ์และความรู้สึกของแต่ละบุคคล โดยการตระหนักและการยอมรับในประสบการณ์และความรู้สึกของบุคคล
2. การแสดงความคิด ได้แก่ การแสดงความคิดในลักษณะการจดจำ การแปลความหมายของสิ่งที่คิด การนำความคิดไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ การตีความ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินในสิ่งที่คิด
3. การสื่อสารด้วยวาจาและลักษณะอื่นๆ ได้แก่ การส่งสาร การตั้งใจฟังอย่างมีอารมณ์ร่วมด้วย การพิจารณาใคร่ครวญ การถามคำถามเพื่อให้เกิดความกระจ่าง การให้และรับผลย้อนกลับ การแก้ปัญหาความขัดแย้ง
4. การเลือก ได้แก่ การรวบรวมและพิจารณาทางเลือกต่างๆ การพิจารณาผลที่เกิดขึ้นทั้งในแง่บวกและแง่ลบ การเลือกอย่างมียุทธวิธี และการเลือกอย่างอิสระ
5. การปฏิบัติ ได้แก่ การปฏิบัติซ้ำๆ กันบ่อยๆ ปฏิบัติจนกลายเป็นแบบแผนและคงที่ ปฏิบัติด้วยความชำนาญ

และจากการวิจัยของ วสุณี รักษาจันทร์ (2539: 41) ได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง มีลำดับขั้น 4 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นทำความเข้าใจ มุ่งให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาและความคิดที่มีอยู่ในสื่อ
2. ขั้นแสดงความสัมพันธ์ มุ่งให้ผู้เรียนได้รับความรู้ในลักษณะของมโนทัศน์ได้
3. ขั้นกำหนดคุณค่า มุ่งให้ผู้เรียนแสดงค่านิยมที่มีต่อสิ่งต่างๆ ได้
4. ขั้น แสดงออก มุ่งให้ผู้เรียนแสดงค่านิยมออกมาให้ผู้อื่นทราบได้

ซึ่งสอดคล้องกับขั้นตอนการพัฒนาการเรียนการสอน โดยใช้กระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง 4 ขั้นตอน (นาคยา ปิรันธนานนท์ 2526: 34 อ้างถึงใน วสุณี รักษาจันทร์ 2539:27) คือ ขั้น 1 ขั้นทำความเข้าใจ โดยจะเน้นให้ผู้เรียนทำความเข้าใจสิ่งที่เขากำลังศึกษา สามารถทำความเข้าใจในข้อความ สื่อ และอธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจได้ด้วยภาษาของผู้เรียนเอง

ขั้น 2 ขั้นแสดงความสัมพันธ์ เน้นให้ผู้เรียนได้รับความรู้ในลักษณะ มโนทัศน์ สามารถสรุป ทบทวนความเข้าใจจากขั้นที่ 1 กำหนดความหมายของคำหรือข้อความจากเรื่องขึ้นใหม่ได้ วิเคราะห์และวิจารณ์คำหรือข้อความที่เขียนขึ้นใหม่ได้

ขั้น 3 ขั้นกำหนดคุณค่า มุ่งเน้นให้ผู้เรียนแสดงค่านิยมหรือความรู้สึกที่มีต่อสิ่งต่างๆ ได้ เช่น แสดงความชอบหรือความพอใจ

ขั้น 4 ขั้นแสดงออก เน้นให้ผู้เรียนแสดงค่านิยมออกมาให้ผู้อื่นทราบ จากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยนำมาปรับเป็นขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมการทดลอง ให้เหลือ 4 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นทำความเข้าใจ (ประยุกต์ รวมขั้น 1 การเลือกอย่างเสรี ไม่มีการบังคับและขั้น 2 การเลือกจากแนวทางเลือกหลายๆ ทาง) โดยครูจะเน้นให้นักเรียนทำความเข้าใจสิ่งที่เขากำลังศึกษา หรือสื่อการสอนต่างๆ นักเรียนจะต้องเข้าใจในสาระและความคิดที่มีอยู่ในสื่อ นั้น โดยที่นักเรียนจะต้องบอกประเด็นปัญหา รายละเอียด สาระของสื่อได้ อธิบายและสามารถทำความเข้าใจ กระทั่งในข้อความต่างๆ ให้ผู้อื่นเข้าใจ โดยใช้ภาษาของตนเอง

2. ขั้นแสดงความสัมพันธ์ (ตรงกับขั้น 3 การเลือกหลังจากได้พิจารณาผลตามทางเลือกแต่ละทางแล้ว) ครูจะเน้นให้นักเรียนได้รับความรู้ในลักษณะของมโนทัศน์ นักเรียนสามารถสรุป ทบทวนความเข้าใจ วิเคราะห์และวิจารณ์ได้

3. ขั้นกำหนดคุณค่า (เป็นการเห็นคุณค่าในค่านิยม ปรับรวมขั้น 4 การให้คุณค่า ค่านิยมที่เลือก รู้สึกภูมิใจและพอใจสิ่งที่เลือก และขั้น 5 เต็มใจ ยอมรับ ประกาศยืนยันการตัดสินใจเลือกอย่างเปิดเผย) ในขั้นนี้ ครูมุ่งให้นักเรียนแสดงค่านิยมหรือความรู้สึกที่มีต่อสิ่งต่างๆ ได้ เช่น แสดงความชอบ หรือความพึงพอใจได้ ให้ข้อเสนอแนะว่าควรหรือไม่ควรอย่างไรได้ แสดงอารมณ์ หรือความรู้สึกส่วนตัวได้ กระตุ้นให้ประกาศแนวทางในการนำไปปฏิบัติให้ผู้อื่นได้ทราบ

4. ขั้นแสดงออก (ขั้นปฏิบัติตามค่านิยมที่เลือก ปรับรวมขั้น 6 การกระทำหรือแสดงพฤติกรรมตามที่ตนตัดสินใจเลือก และขั้น 7 การแสดงพฤติกรรมตามค่านิยมที่เลือกอย่างต่อเนื่อง) ในขั้นนี้ ครูจะเน้นให้นักเรียนแสดงค่านิยมออกมาให้ผู้อื่นทราบ และนำไปปฏิบัติซ้ำๆ

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระจ่างค่านิยม

มีผู้ทำการศึกษาและนำกระบวนการกระจ่างค่านิยมมาทดลองแล้วหลายราย เช่น ศิริพร ชีพประกิต (2533: บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาค่านิยมด้านสิ่งแวดล้อม โดยใช้กระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยอาชีวศึกษาภูเก็ต จ. ภูเก็ต” ภายหลังจากทดลองใช้ชุดฝึกปฏิบัติการเพื่อพัฒนาค่านิยมด้านสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน โดยใช้เวลาในการฝึกปฏิบัติการ

จำนวน 12 คาบเรียน มีการทำแบบทดสอบวัดค่านิยมด้านสิ่งแวดล้อมทั้งก่อนฝึกและหลังฝึก ผลการทดลองพบว่า หลังการใช้ชุดฝึกปฏิบัติการพัฒนาค่านิยมด้านสิ่งแวดล้อม โดยกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง คະแนนค่านิยมด้านสิ่งแวดล้อมสูงกว่าก่อนการใช้ชุดฝึกปฏิบัติการ

วสุณี รักษาจันทร์ (2538) ได้วิจัย เรื่อง “การพัฒนาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชาภาษาไทย โดยวิธีสอนแบบกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง” ได้ทำการทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำที่สุดในระดับชั้น มีพฤติกรรมความมีวินัยต่ำ จำนวน 10 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาพฤติกรรมความมีวินัยนักเรียนที่เรียนวิชาภาษาไทย โดยวิธีสอนแบบกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง โดยพัฒนาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านการแต่งกาย วินัยด้านการเรียนในห้องเรียน วินัยด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง และวินัยในด้านการทำงานกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองได้แก่ แผนการสอนจำนวน 13 แผน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมความมีวินัย แบ่งเป็นแบบสังเกตแบบความถี่ และแบบบันทึกการสังเกตแบบช่วงเวลา ขณะทำการทดลอง มีผู้สังเกต 2 คน ทำการบันทึกพฤติกรรมตามแบบสังเกตพร้อมกันทั้ง 2 คน ภายหลังจากการทดลอง พบว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง มีพัฒนาการของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองสูงทั้ง 4 ด้าน โดยแต่ละด้านสูงขึ้น ด้านที่สูงที่สุดคือ พฤติกรรมความมีวินัยด้านการทำงานกลุ่ม ส่วนด้านที่พัฒนาขึ้นน้อยที่สุดคือ พฤติกรรมความมีวินัยด้านการเรียนในห้องเรียน

จันทะ วิไลพัฒน์ (2542: บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาพฤติกรรมความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และการเสียสละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กระบวนการสร้างค่านิยม” ผลการวิจัยพบว่า แผนกิจกรรมเพื่อพัฒนาด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และการเสียสละ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 56.81 / 77.20 ค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนพฤติกรรมด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และการเสียสละ หลังการทดลองมีพัฒนาการสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง ค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนที่มีการพัฒนาเพิ่มขึ้นมากที่สุด คือ พฤติกรรมด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และการเสียสละทางวาจา

ปราณี อยู่ประสิทธิ์ (2546: 58) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบ โดยใช้กระบวนการสร้างค่านิยมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านทิงจังหวัดสุพรรณบุรี” กลุ่มทดลองคือนักเรียน 19 คน เป็นชาย 10 คน หญิง 9 คน ภายหลังจากการทดลองพบว่าค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

เกรียงศักดิ์ โกลากุล (2547: บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาพฤติกรรมด้านความมีน้ำใจ โดยใช้กระบวนการสร้างค่านิยมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้าน

คอนกลาง จังหวัดสุพรรณบุรี” ภายหลังจากทดลอง พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมความมีน้ำใจของนักเรียนภายหลังจากทดลอง สูงกว่าก่อนการทดลอง ค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความมีน้ำใจสูงขึ้น และอัตราการพัฒนาพฤติกรรมความมีน้ำใจของนักเรียนทุกคน สูงขึ้นในทุกด้าน

จากงานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีและกระบวนการกระจ่ายค่านิยม สามารถสรุปได้ว่ากระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าย สามารถเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ได้แก่ พฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และการเสียสละ ความรับผิดชอบ และความมีน้ำใจได้ ดังนั้นผู้วิจัย จึงจะเพิ่มพฤติกรรมการประหยัดของนักเรียน โดยใช้กระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่ายนี้เช่นกัน

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมแนะแนว

3.1 ความหมายชุดกิจกรรมแนะแนว

ความหมายของกิจกรรมแนะแนว และชุดกิจกรรมแนะแนว มีผู้กล่าวไว้หลายท่าน ดังนี้

คอร์ทแมน, อาชบายและเดอกราฟฟ์ (Kottman, Ashby & DeGraff, 2001 : 3 อ้างถึงใน สมร ทองดี และปราณี รามสูต (2545 : 11) ให้ความหมายว่า กิจกรรมแนะแนว เป็นประมวลประสบการณ์ทุกรูปแบบ ที่จัดให้หรือสนับสนุนให้ผู้รับบริการแต่ละคน แต่ละกลุ่ม ได้ปฏิบัติหรือได้มีส่วนร่วม เพื่อให้ผู้รับบริการบรรลุเป้าหมาย ในการพัฒนา สร้างเสริม ป้องกัน และแก้ไขปัญหาทั้งในด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม

อรพิน สุขแจ่ม (2546 : 17) กล่าวถึงการสรุปความหมายของชุดกิจกรรมแนะแนว โดยคณาจารย์ แผนกการแนะแนว มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมชिरาช ปีการศึกษา 2545 ว่า คือเครื่องมือทางการแนะแนว ที่ประกอบด้วยกิจกรรมแนะแนวหลายๆ กิจกรรมที่นำมารวมกันเข้าอย่างเป็นระบบ ตามเป้าหมายและขอบข่ายของการแนะแนว โดยชุดกิจกรรมแนะแนวประกอบด้วย 1) คู่มือการให้บริการ ซึ่งมีคำชี้แจงการเตรียมการของผู้ให้บริการ แผนการจัดกิจกรรมต่างๆ 2) คู่มือผู้รับบริการ ซึ่งมีใบงาน ใบความรู้ แบบวัดก่อนและหลังการร่วมกิจกรรม 3) สื่อหรืออุปกรณ์การจัดกิจกรรม

จึงสรุปได้ว่า ชุดกิจกรรมแนะแนว หมายถึง เครื่องมือทางการแนะแนว ที่ประกอบด้วยกิจกรรมแนะแนวหลายๆ กิจกรรมที่นำมารวมกันเข้าอย่างเป็นระบบ ตามเป้าหมายและขอบข่ายของการแนะแนว เพื่อให้ผู้รับบริการบรรลุเป้าหมาย ในการพัฒนา สร้างเสริม ป้องกัน

และแก้ไขปัญห ทั้งในด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม โดยชุดกิจกรรมประกอบด้วย คู่มือครู คู่มือนักเรียน สื่อและอุปกรณ์ และแบบประเมินผล

3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมแนะแนว

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมแนะแนว พอสรุปได้ ดังนี้
 อภรณ์ เต็มยอด (2537: 42) ได้ทำการทดลองเรื่อง “ผลของการใช้ชุดการแนะแนวที่มีต่อความเสี่ยสละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านบางม่วง อำเภอบางแพะ จังหัดพัทลุง” โดยกลุ่มทดลอง จำนวน 10 คนได้รับการสอนโดยใช้ชุดการแนะแนว กลุ่มควบคุมจำนวน 10 คน ได้รับการสอนแบบปกติ ภายหลังการทดลอง พบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการแนะแนว มีความเสี่ยสละมากกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปนัดดา ยิ้มสกุล (2538: 63) ได้วิจัยเรื่อง “ผลของการใช้ชุดการแนะแนวที่มีต่อความสามัคคีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านท่ากลอย จังหวัดฉะเชิงเทรา” ผลการทดลองพบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้ชุดการแนะแนวมีความสามัคคีสูงกว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อรพิน สุขแจ่ม (2546: 68) ทำการวิจัยเรื่อง “ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อการประหยัดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศรีราษฎร์ จังหวัดชุมพร” พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อการประหยัด มีพฤติกรรมการประหยัดมากขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมแนะแนว สรุปได้ว่า ชุดกิจกรรมแนะแนว เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง มีผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมด้านต่างๆ เช่น ความเสี่ยสละ ความสามัคคี การประหยัด ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะนำชุดกิจกรรมแนะแนวมา เป็นเครื่องมือในการเพิ่มพฤติกรรมการประหยัดในครั้งนี้ด้วยเช่นกัน

3.3 เทคนิคต่างๆ ที่ใช้ในชุดกิจกรรมแนะแนว

การจัดกิจกรรมแนะแนว เพื่อพัฒนาผู้เรียน ต้องอาศัยกิจกรรมและเทคนิคต่างๆ มีผู้กล่าวไว้ ดังนี้

3.3.1 เทคนิคบทบาทสมมติ

บทบาทสมมติ (Role Play) เป็นวิธีการจัดกิจกรรมกลุ่มวิธีหนึ่ง มีผู้ให้ความหมายของบทบาทสมมติไว้ ดังนี้

ทศนา แคมณี (2522: 19 อ้างถึงใน กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ 2542: 19) กล่าวว่า บทบาทสมมติ เป็นเครื่องมือและวิธีการอย่างหนึ่งที่ใช้ในการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมี

ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องที่เรียน มีลักษณะสถานการณ์สมมติ และมีการกำหนดบทบาทของผู้เล่นในสถานการณ์ที่สมมติขึ้น แล้วให้ผู้เรียนสวมเข้ากับบทบาทนั้น แสดงออกตามธรรมชาติ โดยอาศัยบุคลิกภาพ ประสบการณ์ และความรู้สึกนึกคิดของตนเป็นหลัก วิธีนี้ช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษาวิเคราะห์ความรู้สึกและพฤติกรรมของตนอย่างลึกซึ้ง

สรุปได้ว่า บทบาทสมมติเป็นวิธีการหนึ่งซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยสร้างบทบาทสมมติขึ้น ให้ผู้เรียนแสดงออกตามที่ตนคิดอย่างเป็นไปตามธรรมชาติ ไม่มีการซ่อมบทล่วงหน้ามาก่อน และนำอาการแสดงออกนั้นมาศึกษาวิเคราะห์ความรู้สึกและพฤติกรรมของตนอย่างลึกซึ้งต่อไป

หลักในการนำบทบาทสมมติไปใช้ในการจัดกิจกรรมแนะแนว

วิมรัตน์ ชัยสิทธิ์ (2522: 27-29) ได้เสนอแนะเกี่ยวกับการนำบทบาทสมมติไปใช้ในกิจกรรมแนะแนวดังนี้

1. การแสดงบทบาทสมมติควรใช้ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ไม่ควรใช้เพื่อความบันเทิงอย่างเดียว

2. ในการแสดงบทบาทสมมติ ไม่ควรกำหนดเวลาแน่นอนตายตัวลงไป

3. เรื่องที่นำมาใช้ไม่ควรยาวเกินไป ควรเป็นเรื่องที่กระตุ้นให้ผู้เรียนอยากอภิปรายเมื่อแสดงจบ

4. การแสดงบทบาทสมมติจะได้ผลเต็มที่เมื่อนำมาใช้ติดต่อกันพอสมควร ไม่เป็นเพียงการค้นการเรียนรู้เพียงครั้งสองครั้ง

5. ควรใช้การแสดงบทบาทสมมติ เพื่อต้องการให้เกิดความเข้าใจลึกซึ้ง จึงสรุปได้ว่า หลักการใช้บทบาทสมมติ คือ ใช้ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ โดยไม่กำหนดเวลาที่ตายตัวเกินไป ด้วยเรื่องที่ไม่ยาวมากนักและเป็นเรื่องที่กระตุ้นให้ผู้เรียนอยากอภิปรายเมื่อแสดงจบ

ขั้นตอนในการแสดงบทบาทสมมติ

ทิสนา แคมณี (2519: 44-47 อ้างถึงใน อรพิน สุขแจ่ม 2546: 22-23) กล่าวว่า กระบวนการในการใช้บทบาทสมมติ ไม่ว่าจะเป็นการใช้บทบาทที่เตรียมไว้พร้อม หรือไม่มีบทเตรียมไว้ มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

- การกำหนดขอบเขตของปัญหา และให้นักเรียนเข้าใจขอบเขตของปัญหา

- การกำหนดสภาพการสมมติ และบทบาทสมมติ ครูควรกำหนดบทบาทสมมติที่ง่ายและชัดเจน บทบาทที่นิยมเขียน ควรช่วยให้ผู้เรียนได้ประสบกับปัญหาและข้อขัดแย้ง เพื่อฝึกฝนการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ

ขั้นที่ 2 ขั้นแสดง แบ่งออกเป็น 7 ตอน คือ

- การอุ่นเครื่อง หมายถึงการนำผู้เรียนให้ไปสู่เรื่องที่จะศึกษา ครูอาจเล่าเรื่องราวหรือสภาพการณ์สมมติให้นักเรียนฟัง
- การเลือกตัวผู้แสดง อาจแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ เลือกผู้แสดงที่มีลักษณะใกล้เคียง และลักษณะที่ตรงข้ามกับบทบาทที่มอบหมายให้ การเลือกตัวผู้แสดงจึงขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการแสดงและการสอนเป็นสำคัญ
- การจัดฉากแสดง จัดฉากแบบสมมติขึ้นมาเพื่อให้การแสดงนั้นดูใกล้เคียงกับความจริง อาจเป็นลักษณะง่ายๆ หรือฉากที่หรูหรา
- การเตรียมผู้สังเกตการณ์ เพื่อช่วยวิเคราะห์การแสดงในบทบาทสมมตินั้น
- การเตรียมความพร้อมก่อนการแสดง ผู้แสดงที่มีความพร้อม ความสบายใจ จะแสดงเป็นไปอย่างธรรมชาติ ครูจึงจำเป็นต้องช่วยขจัดความตื่นเต้น ประหม่า และความวิตกกังวลของผู้แสดงออกไปด้วยวิธีการต่างๆ
- การแสดง เมื่อผู้แสดงและผู้ชมพร้อม ให้เริ่มแสดงไปตามธรรมชาติ ไม่มีการขัดกลางคัน นอกจากผู้แสดงต้องการความช่วยเหลือ

- การตัดบท เมื่อผู้แสดงได้แสดงไปเป็นเวลาพอสมควรแล้ว ครูควรตัดบทหรือให้หยุดการแสดง เพื่อไม่ให้เย็นเยื่อ เสียเวลาและน่าเบื่อหน่าย

ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง

ขั้นวิเคราะห์การแสดง มักจะเป็นการอภิปรายร่วมกัน ระหว่างผู้แสดง ผู้ชม หรือผู้สังเกตการณ์ การอภิปรายจะเป็นรูปแบบใด ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการเรียน บางครั้งอาจให้ผู้แสดงได้เปิดเผยความรู้สึกและเสนอความคิดเห็นก่อน แล้วจึงให้ผู้ชมเสนอความคิดเห็น การอภิปรายต้องเป็นไปอย่างตรงไปตรงมา เน้นที่เหตุผลของการแสดงออกและพฤติกรรมที่บทบาทแสดงออกมา การเรียนรู้ทั้งหลายจะอยู่ที่ขั้นนี้สำคัญ ครูจะต้องช่วยให้นักเรียนได้คิด และหาคำตอบ โดยอาจใช้วิธีการตั้งคำถามช่วย

ขั้นที่ 4 ขั้นแสดงเพิ่มเติม

หลังจากการวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง กลุ่มอาจจะเสนอแนวความคิดใหม่ๆ ในการแก้ปัญหาหรือตัดสินใจ ถ้าหากการแสดงครั้งแรกยังไม่เป็นที่พอใจ อาจให้แสดงซ้ำ

ขั้นที่ 5 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

หลังจากการอภิปรายเกี่ยวกับการแสดงแล้ว ครูควรกระตุ้นให้ผู้เรียนได้อภิปรายต่างๆ ไป ซึ่งจะเป็นประสบการณ์ที่เกี่ยวกับเรื่องที่เกี่ยวข้อง ให้กันและกันฟัง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้แนวความคิดกว้างขวางขึ้น และส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นว่าสิ่งที่เรียนเกี่ยวข้องกับความเป็นจริง ทำให้ผู้เรียนสามารถหาข้อสรุปหรือแนวคิดรวบยอดที่ตนสามารถเข้าใจได้ดี

สุมน อมรวิวัฒน์ และสมพงษ์ จิตระดับ (2539: 629) แบ่งขั้นตอนการจัดบทบาทสมมติออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ เพื่อแจกแจงและกำหนดขอบเขตของปัญหา ผู้วิจัยต้องวิเคราะห์ห่ออกมาให้ได้ว่าอะไรคือปัญหา ขอบเขตของการเรียนรู้อยู่ที่ใด หลังจากนั้นจึงกำหนดสถานการณ์และบทบาทที่จะนำมาใช้กับผู้เรียน

ขั้นที่ 2 ขั้นแสดง ในขั้นนี้จะเป็นรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมผู้เรียนให้พร้อม การเลือกผู้แสดง การจัดฉาก การเตรียมผู้สังเกตการณ์ ต่อจากนั้นจึงให้แสดงตามที่เตรียมมา การแสดงของนักเรียนควรดำเนินไปอย่างอิสระเป็นธรรมชาติ มีลักษณะเป็นตัวของตัวเอง ตามที่ได้รับ ข้อควรระวังในขั้นนี้คือ บางครั้งการแสดงอาจใช้เวลานานเกินไป ครูควรตัดบทด้วยวิธีการที่ดี เพื่อป้องกันไม่ให้เสียเวลาและผู้ชมเกิดความเบื่อหน่าย

ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง เป็นการวิเคราะห์และอภิปรายระหว่างผู้แสดง ผู้ชมหรือผู้สังเกตการณ์ ควรเปิดโอกาสให้ผู้แสดงเปิดเผยความรู้สึก ความคิดเห็น ก่อนหลังจากนั้นให้ผู้สังเกตการณ์ ผู้ชม อภิปรายร่วมกัน การแสดงความคิดเห็นของแต่ละฝ่ายต้องเกี่ยวข้องกับสิ่งที่แสดง การตอบคำถามประเด็นต่างๆ การใช้เหตุผลและให้ข้อคิดเห็นที่ตรงไปตรงมา การแสดงความคิดเห็นควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วม และมุ่งในเรื่องของการแสดงว่าดีไม่ดีเพียงใด

ขั้นที่ 4 ขั้นแสดงเพิ่มเติม หลังจากการวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดงแล้ว กลุ่มอาจเสนอแนวความคิดใหม่ๆ ในการแก้ปัญหา หรือการตัดสินใจ หรือการแสดงครั้งแรกยังไม่ได้ผล หรือได้ผลไม่เป็นที่พอใจ ผู้วิจัยอาจให้มีการแสดงซ้ำหรือเพิ่มเติมก็ได้ ถ้าหากไม่จำเป็นสามารถข้ามขั้นนี้ไปได้เลย

ขั้นที่ 5 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป เป็นขั้นเล่าแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เหตุการณ์ตัวอย่างต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแสดง เพื่อประมวลให้ได้สาระแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับความเป็นจริง และสามารถสรุปไปสู่แนวทางที่ปฏิบัติได้ต่อไป

จากที่กล่าวมา สามารถสรุปได้ว่า การแสดงบทบาทสมมติ สามารถแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. **ขั้นเตรียมการ** ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของปัญหา กำหนดสถานการณ์ และกำหนดบทบาทที่จะนำมาใช้กับผู้เรียน
2. **ขั้นแสดง** ผู้วิจัยให้นักเรียนอาสาสมัคร แสดงบทบาทสมมติ จัดสถานที่ เตรียมผู้สังเกตการณ์ เริ่มแสดง และหยุดการแสดง
3. **ขั้นอภิปราย** ผู้แสดงและผู้สังเกตการณ์แสดงความรู้สึก และความคิดเห็น โดยเน้นเหตุผลและความรู้สึก
4. **ขั้นแสดงเพิ่มเติม** ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงเพิ่มเติมตามข้อเสนอแนะของกลุ่ม ซึ่งอาจไม่ต้องมีก็ได้
5. **ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป** ผู้วิจัยให้นักเรียนแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ และช่วยกันสรุป โดยผู้วิจัยช่วยสรุปเพิ่มเติม

ประโยชน์ของบทบาทสมมติ

การแสดงบทบาทสมมติ เป็นสิ่งที่ครูนำมาใช้ ช่วยในการสอนได้มาก เพราะ บทบาทสมมติช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หลากหลาย ดังที่มีผู้กล่าวไว้ ดังนี้

วีณา วิสเพ็ญ (2549: 3-5 อ้างถึงใน อรพิน สุขแจ่ม 2546: 25) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของการแสดงบทบาทสมมติไว้ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้แสดงบทบาทเข้าใจตนเอง ได้ดียิ่งขึ้น เมื่อผู้แสดง ได้มีโอกาสแสดง ในสถานการณ์ต่างๆ ที่สมมติขึ้น และเข้าใจตนเองมากขึ้น
2. ช่วยให้ผู้แสดงบทบาทมีความเชื่อมั่นในตนเองมากยิ่งขึ้น เพราะการแสดง บทบาทสมมติเป็นการแสดงสั้นๆ ที่ทุกคนสามารถทำได้โดยไม่ยากนัก เมื่อมีโอกาสแสดงจะทำให้ รู้สึกว่าตนเองประสบความสำเร็จ ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในการแสดงออกไป ทั้งทางวาจา ท่าทาง
3. ช่วยให้ผู้แสดงบทบาท เข้าใจบุคคลอื่นที่ตนเกี่ยวข้องกับด้วยได้ดียิ่งขึ้น โดย ปกติแล้วบุคคลจะแสดงบทบาทของตนตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงตามธรรมชาติ เมื่อต้องสวม บทบาทของผู้อื่น จะทำให้เข้าใจความรู้สึก ความคิดของผู้อื่น ได้ดียิ่งขึ้น ทำให้เกิดการเรียนรู้
4. การแสดงบทบาทสมมติช่วยให้เกิดความใกล้ชิดสนิทสนมกันในกลุ่ม เพราะได้ทำกิจกรรมร่วมกันหลายอย่าง
5. ช่วยให้ผู้แสดงบทบาท เข้าใจสภาพการณ์ต่างๆ ได้ดีขึ้น เพราะการแสดง บทบาทสมมติ ผู้แสดงต้องสวมบทบาทตามสถานการณ์ที่กำหนดขึ้น ต้องแก้ปัญหา ตัดสินใจเรื่อง ต่างๆ

6. ช่วยให้ผู้แสดงบทบาทมีทักษะในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจดีขึ้น เพราะบทบาทสมมติมักจะมีเหตุการณ์ขัดแย้งหรือเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาแฝงอยู่ ผู้แสดงจะต้องใช้ความคิดวิจารณ์ญาณและไหวพริบในการแก้ปัญหา

7. ช่วยปลูกฝังค่านิยมที่สำคัญ ให้กับผู้แสดง สภาพการณ์ต่างๆ ที่กำหนดให้แสดงบทบาทนั้น มักจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งในเรื่องค่านิยมและคุณธรรมต่างๆ การแสดงบทบาทสมมติจะช่วยให้ผู้แสดงได้มีโอกาสสำรวจค่านิยมของตนเอง จากการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ หลังจากการแสดงบทบาทสมมติแล้วมักจะมีอาการอภิปราย ประเมินผลการแสดง วิเคราะห์การแก้ปัญหา การตัดสินใจ กิจกรรมในขั้นนี้จะช่วยให้ผู้แสดงเข้าใจค่านิยมต่างๆ มากขึ้น

8. การแสดงบทบาทสมมติช่วยให้เกิดความรื่นเริงบันเทิงใจ เกิดความสนุกสนาน เป็นการผ่อนคลายความตึงเครียดทางอารมณ์

ชูศรี สนิทประชากร (2525: 14-15 อ้างใน อรพิน สุขแจ่ม 2546:26) กล่าวว่า การแสดงบทบาทสมมติ ทำให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องชัดเจน เพราะเรื่องนั้นจะเป็นเรื่องที่สมมติจากเรื่องจริงๆ ซึ่งจะเป็นการฝึกทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่จะนำไปปฏิบัติในสภาพจริงด้วย เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออก มีการอภิปราย และวิเคราะห์เรื่องราวต่างๆ ทำให้เด็กได้ฝึกคิด ตัดสินใจ แก้ปัญหา และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

จากประโยชน์ของการแสดงบทบาทสมมติที่กล่าวมานั้น สามารถสรุปได้ว่าการแสดงบทบาทสมมติช่วยให้ผู้เรียนสามารถรู้และเข้าใจตนเอง เข้าใจความรู้สึกนึกคิดของตนเอง สามารถช่วยพัฒนาความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองให้ดีขึ้นได้ และช่วยปลูกฝังค่านิยมที่ดี ที่สำคัญๆ ให้กับผู้เรียนได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสมมติ

งานวิจัยที่เกี่ยวกับเทคนิคบทบาทสมมติ มีผู้ทำการวิจัยไว้ ดังนี้

คุณฉวี ทรัพย์ปรั่ง (2529: 54 อ้างใน อรพิน สุขแจ่ม 2546: 26) ได้ศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมติ เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานของนักเรียน โดยทำการทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 คน ผลปรากฏว่า การสอนโดยใช้บทบาทสมมติทำให้นักเรียนมีการพัฒนาความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานมากกว่าการสอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

วรรดิ ชีข้าง (2536:48) ได้ศึกษาผลการใช้บทบาทสมมติแบบมีบทบาทและไม่มีบทบาทที่มีต่อความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านพรานวิบูลวิทยา จังหวัดศรีสะเกษ ผลการทดลองปรากฏว่า นักเรียนมีความซื่อสัตย์สูงขึ้นหลังจากได้รับการใช้บทบาทสมมติแบบมีบทบาทและไม่มีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

จากผลงานวิจัยที่กล่าวมา พบว่า เทคนิคบทบาทสมมติ เป็นวิธีการที่สามารถช่วยพัฒนาและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนในด้านต่างๆ เช่น ความซื่อสัตย์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงคิดว่าบทบาทสมมติน่าจะใช้ในการพัฒนาการประหยัดของนักเรียนได้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำเทคนิคบทบาทสมมติมาใช้ในชุดกิจกรรมแนะแนว

3.3.2 สถานการณ์จำลอง

1) ความหมายของสถานการณ์จำลอง

สถานการณ์จำลอง (Simulation) เป็นเทคนิคหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อให้ให้นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจและแปลงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น ได้มีผู้ให้ความหมายของสถานการณ์จำลองไว้ดังนี้

โฮลเดน (Holden, 1981:5 อ้างถึงในจิรวดี จุลสำรวจ 2540 :14) กล่าวว่า สถานการณ์จำลองเป็นสถานการณ์จำลองให้ใกล้เคียงกับสถานการณ์จริง ส่วนมากจะอยู่ในรูปแบบของการแก้ปัญหา ครูทำหน้าที่เป็นเพียงผู้ควบคุม จะนำของจริงต่างๆมาเป็นสื่อในการกระตุ้นผู้เข้าร่วมให้ใช้ทักษะของภาษาทุกด้านในการรับข้อมูลพร้อมๆกัน ผู้เข้าร่วมสถานการณ์แต่ละคนได้รับบัตรแสดงขอบข่ายหน้าที่ความรับผิดชอบ และข้อมูลจำเป็นเพิ่มเติมนอกจากนี้ ทุกคนต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างจริงจัง

ทิสนา แคมมณี (2522 อ้างถึงใน กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ 2542:19) กล่าวว่า สถานการณ์จำลอง(Simulation) หมายถึง การจำลองสถานการณ์หรือการสร้างสถานการณ์ให้ใกล้เคียงกับความจริง แล้วให้ผู้เรียนเข้าไปอยู่ในสถานการณ์นั้น และมีปฏิริยาโต้ตอบกัน วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทดลองแสดงพฤติกรรมต่างๆซึ่งในสถานการณ์จริงผู้เรียนอาจไม่กล้าแสดง เพราะเป็นการเสี่ยงต่อผลที่จะได้รับมากเกินไป

ศุมน อมรวิวัฒน์และสมพงษ์ จิตระดับ (2537 :243) ให้ความหมายของสถานการณ์จำลอง(Simulation techniques) ว่า หมายถึง กระบวนการในการสร้างรูปแบบของสถานการณ์จำลองแทนสถานการณ์จริงขึ้นเพื่อศึกษาพฤติกรรม ปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ที่จะเกิดขึ้นในสถานการณ์จริง

จากการศึกษาความหมายของสถานการณ์จำลองตามแนวคิดของบุคคลต่างๆ สรุปได้ว่า สถานการณ์จำลอง หมายถึง การจำลองเหตุการณ์หรือการเลียนแบบสถานการณ์หรือการสมมติสถานการณ์โดยให้มีความคล้ายคลึงกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมมากที่สุด เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาปัญหาจากการจำลองสถานการณ์นั้นๆ

2) ความมุ่งหมายในการสร้างสถานการณ์จำลอง

อัญชลี แจ่มเจริญ (2522:5 อ้างถึงใน อรพิน สุขแจ่ม 2546 :28) กล่าวถึงความหมายในการสร้างสถานการณ์จำลอง ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนได้พบ และรู้จักแก้ปัญหา ซึ่งอาจเกิดในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักคิด และนำเหตุผลมาอภิปราย เพื่อประกอบการตัดสินใจ
3. เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ทำงานกลุ่มร่วมกันได้ ให้รู้จักวิพากษ์วิจารณ์ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีวินัยในตนเอง สำนึกถึงสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น
4. เพื่อเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการเรียนการสอน จากการฟังครูอย่างเดียวนมาเป็นผู้เรียนมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า สถานการณ์จำลอง เป็นเทคนิคที่ใช้เพื่อมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนได้เผชิญปัญหา รู้จักคิด ใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต พัฒนาการทำงานกลุ่ม และเป็นการเปลี่ยนแปลงบรรยากาศ จากการฟังครูบรรยาย เป็นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้น

3) ขั้นตอนการสร้างสถานการณ์จำลอง

การดำเนินการในการสร้างสถานการณ์จำลอง มีขั้นตอนการสร้างตามที่ มีผู้กล่าวไว้ดังนี้

ทเวลเกอร์ (Twelger: 1969 อ้างใน สมบูรณ์ เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา 2525: 17-20) กล่าวว่า การสร้างสถานการณ์จำลองเพื่อการเรียนรู้มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. กำหนดขอบเขตปัญหา ผู้สร้างต้องรู้และเข้าใจว่าปัญหาคืออะไร ปัญหาที่กำหนดขึ้นนั้นมีจุดมุ่งหมายอย่างไร และจะใช้สภาวะแวดล้อมอะไรเป็นแรงจูงใจที่จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจปัญหา
2. จะใช้กับนักเรียนกี่คน ใช้เครื่องมืออะไร มีวิธีการอย่างไร วัสดุอุปกรณ์อะไร การดำเนินการจะเป็นไปในรูปแบบใด มีสิ่งที่จะช่วยอำนวยความสะดวกอะไรได้บ้าง และปรัชญาการสอนจะเป็นไปในแนวใด
3. ขึ้นปรับสถานการณ์เข้าสู่ปัญหา เพื่อจะให้ปัญหานั้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ต้องอาศัยสภาพที่พิจารณาแล้วว่าเหมาะสมกับปัญหา หรือเลือกวิธีการที่จะนำเข้าสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

4. กำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะ โคนกำหนดวัตถุประสงค์ให้อยู่ในรูป
พฤติกรรมที่สามารถวัดได้

5. กำหนดเกณฑ์การวัดผล ซึ่งจะใช้วัดพฤติกรรมของผู้เรียน โดยแบ่ง
เกณฑ์การวัดออกเป็น 2 แบบ คือ เกณฑ์การวัดผลขั้นสุดท้ายในการเรียน และเกณฑ์การวัดระดับ
ความสามารถที่เปลี่ยนแปลงไป

6. เสนอผลของสถานการณ์จำลอง

7. เลือกชนิดของเครื่องมือที่จะนำมาเป็นส่วนประกอบในสถานการณ์
จำลอง เช่น ใช้เครื่องช่วยสอน หนังสืออ่านประกอบ เกม หรือการแสดงบทบาท เป็นต้น

8. ขั้นพัฒนาสถานการณ์จำลอง โดยเลือกสื่อหลายอย่างมาใช้ แล้วจึง
เลือกสื่อที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดมาเป็นเครื่องมือ

9. พัฒนาระบบสถานการณ์จำลอง โดยพิจารณาหาข้อบกพร่องของแต่ละ
ขั้นตอน เพื่อนำไปแก้ไขสถานการณ์จำลองที่สร้างขึ้นให้มีความสมบูรณ์มากที่สุด

10. ขั้นทดลองใช้สถานการณ์จำลอง เพื่อหาข้อบกพร่องหรือข้อจำกัดของ
สถานการณ์จำลองที่สร้างขึ้น อาจทดลองกับนักเรียนกลุ่มเล็กหรือแบบตัวต่อตัว โดยให้ผู้รับการ
ทดลองทำเครื่องหมายในที่ที่เป็นปัญหา หรือเปิดให้อภิปรายกับผู้สร้างโดยตรง

11. ขั้นเปลี่ยนแปลงแก้ไขสถานการณ์จำลอง หลังการทดลองถ้าหากพบ
ข้อบกพร่อง ต้องทำการปรับปรุงให้เหมาะสม

12. ขั้นนำสถานการณ์จำลองเป็นอุปกรณ์หรือกิจกรรมในการสอนจริง
ไปทดลองใช้จริง ซึ่งผู้สร้างจะต้องดูประสิทธิผลของสถานการณ์จำลองนั้นด้วย

13. ขั้นปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้สถานการณ์จำลอง เหมาะสมกับ
สภาพการณ์ในอนาคต ในการนำสถานการณ์ไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของการสอนนั้น มักจะพบการ
เปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ในการสอนจริงอยู่เสมอ จึงต้องปรับปรุงและเตรียมสถานการณ์จำลอง
ให้ทันสมัยอยู่เสมอ

สุมน อมรวิวัฒน์ และสมพงษ์ จิตระดับ (2537: 243-245) กล่าวถึงขั้นตอน
การสร้างสถานการณ์จำลองดังนี้

1. การสำรวจและวิเคราะห์ระบบปัญหา ผู้วิจัยต้องศึกษาและรู้ว่า
สถานการณ์จำลองที่จะสร้างขึ้นนั้นเหมาะสมกับคุณธรรมนั้นเพียงใด สามารถตอบสนอง
วัตถุประสงค์ในด้านใด ขอบเขตการสอนมีแค่ไหน

2. การออกแบบสถานการณ์จำลอง สามารถดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

2.1 กำหนดวัตถุประสงค์ทางการศึกษา เพื่อให้เกิดความเข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น ต้องระบุให้ได้ว่าสถานการณ์จำลองนั้นต้องการสอนอะไร เน้นเรื่องใดเป็นหลัก

2.2 คัดเลือกสถานการณ์ในชีวิตจริงที่ต้องการจำลอง ให้นักเรียนฝึกเรียนรู้ วิเคราะห์ ตัดสินใจและทักษะตามที่ต้องการ

2.3 ออกแบบโครงสร้างกิจกรรม สิ่งที่ต้องกำหนดและพิจารณาคือ บทบาทของผู้ร่วมกิจกรรม เป้าหมาย ข้อมูล ข่าวสาร การปฏิสัมพันธ์ของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

2.4 สร้างและออกแบบวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในกิจกรรม

2.5 สร้างกฎเกณฑ์ กติกาและกิจกรรมการสอน

2.6 นำสถานการณ์จำลองที่สร้างขึ้น ไปทดลองใช้กับนักเรียนในระดับเดียวกัน เพื่อพิจารณาขั้นตอนและกระบวนการ

3. การทดสอบและการปรับปรุงคุณภาพของสถานการณ์จำลอง เป็นกระบวนการที่ต้องทำอยู่เสมอ สิ่งที่ต้องพิจารณาในการทดสอบและปรับปรุงสถานการณ์จำลอง คือ

3.1 ลักษณะเป็นจริงของสถานการณ์จำลองที่สร้างขึ้น ในแง่ของความตรงกับสถานการณ์จริง ความเข้าใจและความน่าเชื่อถือที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

3.2 ความสามารถในการนำมาเล่น ในเรื่องของความยากง่าย ความสนุกสนาน ความเหมาะสมกับระดับความสามารถของนักเรียน

สรุปได้ว่า ขั้นตอนในการสร้างสถานการณ์จำลองนั้น ขั้นแรกผู้สร้างต้องศึกษาเป้าหมายให้ชัดเจนและกำหนดวัตถุประสงค์ เลือกสถานการณ์ที่เป็นจริงและสามารถนำมาจำลองในชั้นเรียน โดยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ จากนั้นทำการกำหนดโครงสร้างและออกแบบสื่ออุปกรณ์เครื่องมือต่างๆ ที่ต้องใช้ประกอบในกิจกรรม มีการนำไปทดลองใช้และนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมก่อนที่จะนำไปใช้จริง และจะต้องมีการปรับสถานการณ์จำลองให้ทันสมัยอยู่เสมอ

4) ข้อเสนอแนะสำหรับการสร้างสถานการณ์จำลอง

การสร้างสถานการณ์จำลอง มีผู้เสนอแนะไว้ดังนี้

สุภา กิจจาทร (2529: 197) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างสถานการณ์จำลองว่า ผู้สอนต้องสร้างสถานการณ์จำลองให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด และสถานการณ์จำลองนั้นๆ อาจเกิดขึ้นได้เสมอ นอกจากนั้นสถานการณ์จำลองที่สร้างขึ้นต้องไม่ยากหรือซับซ้อนจนเกินความสามารถของผู้เรียน เมื่อได้ฝึกหัดแล้ว ผู้เรียนสามารถมองเห็นประโยชน์ที่น่าจะนำไปใช้ได้ สถานการณ์จำลองที่สร้างขึ้นน่าสนใจหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับสิ่งต่อไปนี้

1. สถานการณ์จำลองนั้นเหมือนหรือใกล้เคียงกับความเป็นจริงมาก
เพียงใด
2. สถานการณ์จำลองนั้น สามารถคลุมไปถึงเหตุการณ์สำคัญที่เป็นจริงได้
กว้างขวางเพียงใด
3. ความยากง่ายที่ผู้เรียนสามารถเข้าใจถึงสภาพการณ์นั้นมีมากน้อย
เพียงใด
4. ช่วยกระตุ้นให้ผู้อยู่ในสถานการณ์นั้น ได้ใช้ประสบการณ์เดิมมาเป็น
เครื่องมือตัดสินใจได้เพียงใด
5. สามารถนำประสบการณ์จากการฝึกในสถานการณ์นั้น ไปเป็น
เครื่องช่วยแก้ปัญหาในชีวิตจริงได้มากน้อยเพียงใด

จากข้อเสนอแนะดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า การสร้างสถานการณ์จำลอง จะต้องสร้างให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง ครอบคลุมเหตุการณ์ได้ ช่วยนักเรียนให้ใช้ประสบการณ์เดิมตัดสินใจแก้ปัญหาชีวิตประจำวันได้

5) ขั้นตอนในการใช้สถานการณ์จำลอง

การนำสถานการณ์จำลองมาใช้ในห้องเรียน เป็นเทคนิคและวิธีการหนึ่งที่สามารถส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้จักศึกษาปัญหา เข้าใจปัญหา มีความรู้ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ รวมทั้งความสามารถในการวินิจฉัยปัญหาและตัดสินใจได้ถูกต้อง การรู้จักประยุกต์หลักความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ จึงต้องมีลำดับขั้นตอนในการใช้สถานการณ์จำลอง มีผู้กล่าวไว้ดังนี้

สุมน อมรวิวัฒน์ และสมพงษ์ จิตระดับ (2537: 245) กล่าวถึงขั้นตอนในการใช้สถานการณ์จำลองในชั้นเรียนดังนี้

1. ขั้นนำการสอน เป็นขั้นที่นำเข้าสู่บทเรียน โดยการให้ข้อมูลเบื้องต้นแก่นักเรียน การเล่าเรื่องสรุปของสถานการณ์ที่นำมาใช้ บอกวัตถุประสงค์ให้นักเรียนได้รู้ แนะนำรูปแบบของสถานการณ์จำลองที่สร้างขึ้น ประสบการณ์ข้อมูล การแบ่งกลุ่ม การทำความเข้าใจกับเกณฑ์กติกาต่างๆ บทบาทของนักเรียนบางคนเป็นต้น
2. ขั้นดำเนินการ ในขั้นนี้นักเรียนจะปฏิบัติตามกิจกรรมที่ระบุไว้ตามบทบาทที่ได้รับ การศึกษาข้อมูลจากอุปกรณ์ที่กำหนดให้ การวิเคราะห์ การตัดสินใจ การหาข้อมูลเพิ่มเติม การอภิปรายร่วมกัน การหาข้อตกลงวิธีการ แผนงานที่ใช้ในการศึกษา
3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล เมื่อกิจกรรมสิ้นสุดลง ครูควรนำให้นักเรียนได้ทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่างๆ ในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรม สาเหตุและผลที่เกิดขึ้น

ของกิจกรรม ความสัมพันธ์ระหว่างกฎเกณฑ์กติกา การวางแผนเงื่อนไขที่นำมาใช้ การตัดสินใจ โอกาสของสิ่งที่จะเกิด การเปรียบเทียบข้อมูลที่เกิดขึ้นจากการศึกษาร่วมกัน

4. ขั้นสรุปกิจกรรมการเรียนรู้ เน้นให้นักเรียนเปรียบเทียบเนื้อหาของสิ่งที่เรารู้กับชีวิตจริง การประยุกต์เชื่อมโยงเหตุการณ์จริงกับสถานการณ์จำลองให้มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริงต่อไป

จากขั้นตอนการใช้สถานการณ์จำลองเพื่อพัฒนาผู้เรียน สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ขั้นนำ เป็นขั้นที่นำเข้าสู่กิจกรรม เป็นการให้ข้อมูลเบื้องต้นแก่ผู้เรียน บอกวัตถุประสงค์ บทบาทของผู้เรียนและการดำเนินกิจกรรม

2. ขั้นดำเนินการ เป็นการให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติตามกิจกรรมตามบทบาทที่ได้รับ

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล เมื่อกิจกรรมสิ้นสุด ผู้เรียนได้มีโอกาส ทบทวนและวิเคราะห์ถึงกิจกรรมที่ได้ร่วมปฏิบัติ

4. ขั้นสรุป เน้นให้ผู้เรียนเปรียบเทียบเนื้อหาของสิ่งที่ได้เรารู้ กับ ประสบการณ์ชีวิตจริง และเชื่อมโยงไปใช้ในเหตุการณ์จริง

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์จำลอง

มีผู้ที่ได้ศึกษาผลการใช้สถานการณ์จำลองไว้ดังนี้

พวงพยอม ชิดทอง (2536: 39) ได้ศึกษาผลการใช้สถานการณ์จำลอง ที่มีต่อการประหยัคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเชียงใหม่คริสเตียน จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 16 คน สุ่มอย่างง่ายจากประชากร ซึ่งมีคะแนนการประหยัคต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา และสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 8 คน กลุ่มทดลองใช้สถานการณ์จำลอง กลุ่มควบคุมใช้การสอนแบบปกติ พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีการประหยัคสูงขึ้นกว่าการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จิรวดี จุลสำรวล (2540: 68) ได้เปรียบเทียบผลของการใช้สถานการณ์จำลอง กับการให้คำปรึกษากลุ่มที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดอินทาราม จังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่างจำนวน 16 คน พบว่า นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงขึ้น ภายหลังได้รับการใช้สถานการณ์จำลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากผลการวิจัยดังกล่าว พบว่า เทคนิคสถานการณ์จำลอง สามารถช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นในตนเอง ความประหยัดให้กับนักเรียนได้ ผู้วิจัยจึงนำเทคนิคสถานการณ์จำลองมาใช้ในการทดลองครั้งนี้ด้วย

3.3.3 กรณีตัวอย่าง

1) ความหมายของกรณีตัวอย่าง

ทิสนา แจมมณี และคณะ (2522: 202) ให้ความหมายของกรณีตัวอย่าง (Case Study) ไว้ว่า เป็นวิธีการสอนซึ่งใช้กรณีหรือเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นจริง นำมาดัดแปลง และใช้กรณีตัวอย่างให้ผู้เรียนได้ ศึกษาวิเคราะห์ อภิปรายร่วมกันเพื่อสร้างความเข้าใจ และฝึกฝนหาทางแก้ปัญหา

สุน อมรวิวัฒน์ และสมพงษ์ จิตระดับ (2539: 640) ให้ความหมายของกรณีตัวอย่างไว้ว่า คือ สื่อการสอนที่สร้างขึ้นบนระบบปัญหาและการใช้ข้อมูลที่น่าสนใจ เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีพัฒนาการและทักษะในเรื่องของการคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจ การให้เหตุผล และมีแนวทางในการแก้ปัญหาได้

สรุปได้ว่า กรณีตัวอย่างคือ การนำเหตุการณ์ เรื่องราวที่เกิดขึ้นจริง มาดัดแปลงให้เหมาะสม สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาวิเคราะห์ และอภิปรายร่วมกัน เป็นการพัฒนาความคิดและการตัดสินใจ

2) คุณค่าของกรณีตัวอย่าง

ทิสนา แจมมณี และคณะ (2522: 202) กล่าวว่า การสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง จะช่วยให้ผู้เรียนรู้จักคิดและพิจารณาข้อมูลที่ตนได้รับรู้อย่างถี่ถ้วน และการอภิปรายถึงเรื่องราวต่างๆ จะช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสดูแลเปลี่ยนแปลงข้อมูลซึ่งกันและกัน รวมทั้งการนำเอากรณีตัวอย่างที่คล้ายกับชีวิตจริงมาใช้ จะช่วยให้การเรียนรู้มีลักษณะใกล้เคียงกับความเป็นจริง ทำให้การเรียนรู้มีความหมายกับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

สมพงษ์ จิตระดับ (2530: 83) กล่าวว่า กรณีตัวอย่างเป็นสื่อที่น่าสนใจ สามารถสร้างขึ้นมาจากสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม ในชีวิตประจำวัน ซึ่งน่าสนใจ น่าติดตาม และยังหาข้อสรุปไม่ได้ มาปรับใช้เป็นกรณีตัวอย่าง ซึ่งจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ ความรู้สึก เจตคติของตนเองต่อผู้อื่น เสริมสร้างให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการทำงานร่วมกัน การอภิปรายกลุ่ม

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า กรณีตัวอย่าง เป็นเทคนิคที่น่าสนใจ ช่วยพัฒนาผู้เรียน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ ความรู้สึก เจตคติของตนเองต่อผู้อื่น ช่วยให้การเรียนการสอนน่าสนใจ และเข้าใจง่าย

3) การสร้างกรณีตัวอย่าง

การสร้างกรณีตัวอย่าง ผู้สอนจะต้องค้นคว้า กระจ่หรือร่นต่อข่าวคราว ความเคลื่อนไหว รู้จักสังเกต แล้วพิจารณาเลือกกรณีตัวอย่าง ที่สามารถนำมาปรับให้สอดคล้อง กับเนื้อหา เหมาะสมกับวัย ระดับวุฒิภาวะของผู้เรียน แนวทางในการสร้างกรณีตัวอย่าง มีดังนี้ (สุมน อมรวิวัฒน์ และสมพงษ์ จิตระดับ 2539: 640)

1. เป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริง หรือมีส่วนใกล้เคียงกับการดำเนินชีวิตของ คนในสังคม ไม่ควรเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นเอง
2. เป็นเรื่องที่ยังหาข้อยุติหรือข้อสรุปไม่ได้ มีประเด็นที่ต้องใช้ความคิด ของบุคคลหลายฝ่าย ทางเลือกของความคิดเห็นหรือคำตอบมีหลายแนวทางและเปิดกว้าง กรณี ตัวอย่างที่ไม่มีทางเลือกจะไม่ก่อให้เกิดการเรียนรู้
3. มีสาระน่าสนใจ สนุกสนาน แทรกข้อคิดที่เป็นประโยชน์ ทำให้ ผู้เรียนเข้าใจเรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆ ได้ด้วยตนเอง
4. มีข้อมูลต่างๆ เพียงพอในการกำหนดปัญหา และกรณีตัวอย่างไม่ควร ยากหรือง่ายเกินไป ที่จะแสดงความคิดเห็นทางเลือกและการตัดสินใจ
5. สอดคล้องกับเนื้อหา เหมาะกับวัยและประสบการณ์ของผู้เรียน
6. กรณีตัวอย่างควรเป็นรูปธรรม เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการ แสดงออก
7. กรณีตัวอย่างต้องมีคำถามหรือประเด็นที่ใช้ในการอภิปรายและแสดง ความคิดเห็น

ดังนั้น สรุปได้ว่า การสร้างกรณีตัวอย่าง ควรสร้างจากเรื่องจริงที่ยังคง เป็นประเด็นที่ยังหาข้อสรุปไม่ได้ มีสาระที่น่าสนใจ สอดคล้องกับเนื้อหา เหมาะสมกับวัย และมี ประเด็นให้ใช้อภิปรายแสดงความคิดเห็นร่วมกัน

4) การเขียนกรณีตัวอย่าง

สุมน อมรวิวัฒน์ และสมพงษ์ จิตระดับ (2539: 640) กล่าวถึงการเขียน กรณีตัวอย่างไว้ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ เพื่อให้เกิดความชัดเจนว่าต้องการให้ผู้เรียน ปฏิบัติอย่างไร
2. รวบรวมข้อมูล เหตุการณ์ เรื่องราวที่เกิดขึ้น โดยการสังเกต การ สัมภาษณ์ ค้นคว้าเอกสาร หนังสือต่างๆ การเลือกสรรข้อมูลที่ตรงกับเรื่องราว มีสาระ ให้ข้อคิด

3. ระบุเหตุการณ์สำคัญของกรณีตัวอย่างให้ชัดเจน แบ่งเหตุการณ์และลำดับเรื่องราวให้ต่อเนื่อง
4. ลงมือเขียนกรณีตัวอย่าง โดยใช้สำนวนภาษาต่างๆ กะทัดรัด ไม่ยากเกินไป และเข้าใจ เพื่อให้ผู้เรียนติดตามต่อเนื่อง
5. ไม่ควรเขียนในลักษณะชี้ช่องทางให้ผู้เรียนตัดสินใจในแนวที่ครูต้องการ
6. กำหนดวิธีการแบ่งกลุ่ม วิเคราะห์ และเวลาที่ใช้ในการอภิปราย รวมทั้งกำหนดประเด็นปัญหา
7. การวิเคราะห์ การใช้ความคิด ควรมีทางแก้ปัญหาได้หลายๆ ทาง
8. ชื่อบุคคล สถานที่ เหตุการณ์สำคัญ บางครั้งต้องเปลี่ยนแปลง ไม่ควรระบุจริงตามที่เกิดขึ้น
9. จัดทำคู่มือการใช้กรณีตัวอย่าง

5) ประเภทของกรณีตัวอย่าง

ศุมน อมรวิวัฒน์ และสมพงษ์ จิตระดับ (2539: 641-642) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของการสอนประเภทนี้ สามารถผลิตได้จากสิ่งแวดล้อม ข่าว และเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน คำพูดหรือข้อวิจารณ์ที่น่าสนใจ เรื่องราวของบุคคลที่น่าสนใจ ได้แก่

1. ข่าวหนังสือพิมพ์ ข่าวเกี่ยวกับคุณธรรม ที่เป็นตัวอย่างที่ดี และสามารถปฏิบัติได้ด้วย
 2. เรื่องสั้น ที่มีเนื้อเรื่องไม่สลับซับซ้อนมากนัก มีเหตุการณ์สำคัญที่ก่อให้เกิดความรู้สึก เพื่อแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ต่อไป
 3. รูปภาพ รูปภาพที่เป็นเหตุการณ์ที่มีประเด็นปัญหา ที่ทำให้ผู้เรียนใช้แสดงความคิดเห็นอภิปรายได้
 4. บทสนทนาหรือคำพูด เป็นบทสนทนาหรือคำพูดที่แตกต่างกันในเรื่องเดียวกัน ตามความเชื่อ ค่านิยม นำมาเป็นหัวข้ออภิปราย
 5. เรื่องยาวตัดต่อ เป็นกรณีตัวอย่างที่มีเหตุการณ์เรื่องราวของบุคคลหลายคน มีสถานที่เกี่ยวข้องหลายแห่ง เป็นเรื่องค่อนข้างยาว มีประเด็นข้อสงสัยหลายๆ กรณี จึงต้องมีการตัดตอนเรื่องราวให้สั้นกระชับลงตามความเหมาะสมกับเรื่องราว และจำนวนผู้เรียน
- สรุปได้ว่า กรณีตัวอย่าง สามารถสร้างขึ้นได้หลายประเภท จากสิ่งแวดล้อม ข่าว เหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน รวมถึงเรื่องราวของบุคคลหรือสถานที่ที่น่าสนใจ

6) การนำกรณีตัวอย่างไปใช้

ศุมน อมรวิวัฒน์ และสมพงษ์ จิตระดับ (2537: 239) กล่าวถึงการนำกรณีตัวอย่างไปใช้ ดังนี้

1. ศึกษาและกำหนดหัวข้อที่ต้องการสอน การตั้งความคิดรวบยอด
2. เลือกเรื่องราว กรณีตัวอย่างที่เหมาะสมกับหัวข้อ
3. กำหนดขั้นตอนและรายละเอียดของการนำไปใช้ จำนวนผู้เรียน วัน เวลา สถานที่
4. การนำไปใช้ในชั้นเรียน การเตรียมห้องเรียน
5. การเพิ่มเติมเนื้อหา
6. แนวสรุปและประเด็นที่นักเรียนควรได้รับ

7) ขั้นตอนในการใช้กรณีตัวอย่าง

กรณีตัวอย่างเป็นวิธีการจัดการที่นำเหตุการณ์ เรื่องราวที่เกิดขึ้นจริง มาดัดแปลงให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษา วิเคราะห์ ให้เหตุผล อภิปรายร่วมกัน ตัดสินใจ โดยมีผู้เสนอแนะขั้นตอนในการใช้กรณีตัวอย่าง ดังนี้

อัจจิมา จินวาลา (2535: 8) แบ่งขั้นตอนกรณีตัวอย่าง ดังนี้

1. ผู้ดำเนินการบอกวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ให้ผู้เรียนรับรู้
 2. ผู้ดำเนินการเสนอกรณีตัวอย่างให้ผู้เรียนศึกษา พร้อมทั้งตั้งคำถามหรือประเด็น เพื่อให้สมาชิกได้อภิปรายร่วมกัน
 3. ผู้ดำเนินการและผู้เรียนสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน
- จากที่กล่าวมา สรุปการใช้กรณีตัวอย่างเป็น 3 ขั้นตอน คือ
1. ขั้นนำ ผู้วิจัยบอกวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนทราบ
 2. ขั้นดำเนินการ ผู้วิจัยเสนอกรณีตัวอย่างให้ผู้เรียน ได้ศึกษาพร้อมประเด็นปัญหา คำถาม ให้ผู้เรียนได้ร่วมอภิปราย
 3. ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้ผู้เรียนได้ร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้รับจากการร่วมกิจกรรม

8) งานวิจัยที่เกี่ยวกับกรณีตัวอย่าง

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร พบว่ามีงานวิจัยที่เกี่ยวกับกรณีตัวอย่าง ดังนี้ อัจจิมา จินวาลา (2535: 64) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มและกรณีตัวอย่าง ที่มีต่อความรับผิดชอบต่อ โรงเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนคลองเสี้อยู่ กรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกรณีตัวอย่าง มีความรับผิดชอบต่อโรงเรียนสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้วิจัยสนใจใช้เทคนิคกรณีตัวอย่างในการทดลองครั้งนี้ เพราะเห็นว่ากรณีตัวอย่างเป็นเทคนิคที่น่าสนใจ และจากเอกสารการวิจัยที่ได้ศึกษามา พบว่า กรณีตัวอย่างสามารถช่วยพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่างๆ ได้อย่างมีนัยสำคัญ

3.3.4 การอภิปรายกลุ่ม

1) ความหมายของการอภิปรายกลุ่ม

การอภิปรายกลุ่ม (Group Discussion) เป็นเทคนิคที่ใช้การพูดคุย แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งของกลุ่มบุคคล

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2524: 75) กล่าวถึง กระบวนการในการอภิปรายว่าเป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้และทักษะ ซึ่งครอบคลุมไปถึงกระบวนการคิด การใช้เหตุผล และการหาหลักฐานมาสนับสนุนทัศนะของตน สลับกันไป

สมปราชญ์ อัมมะพันธ์ (2529: 144) กล่าวถึงความหมายของการอภิปรายกลุ่มว่า คือการที่บุคคลกลุ่มหนึ่งมีเจตนาที่จะพิจารณาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือปรึกษาหารือกัน ออกความคิดเห็นเพื่อแก้ปัญหาที่มีอยู่ หรือแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นและการถ่ายทอดประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

สุนน อมรวิวัฒน์ และสมพงษ์ จิตระดับ (2539: 627) กล่าวว่า การอภิปรายกลุ่ม เป็นกระบวนการศึกษาปัญหา ประเด็นที่ได้รับมอบหมายให้หาคำตอบร่วมกัน เป็นกิจกรรมที่ช่วยขัดเกลาความคิดของบุคคล ในกลุ่มให้เกิดความรู้ที่ถูกต้อง มีความคิดเห็นในเรื่องราวเดียวกันอย่างมีหลักเกณฑ์และเหตุผล

กล่าวโดยสรุป การอภิปรายกลุ่ม หมายถึง การพูดคุย แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้บุคคลมีส่วนร่วมในการแสดงทัศนะ และเป็นเทคนิคที่ช่วยให้บุคคลได้มีความคิดเห็นในเรื่องราวเดียวกันอย่างมีหลักเกณฑ์และเหตุผล

2) รูปแบบของการอภิปรายกลุ่ม

มีผู้กล่าวถึงการอภิปรายกลุ่มไว้ดังนี้

พุทชาติ เพชรสถิต (2535: 30) กล่าวถึงรูปแบบการอภิปรายกลุ่มว่า การอภิปรายกลุ่มในชั้นเรียน ประกอบด้วยสมาชิก 6-8 คน ทำหน้าที่เป็นทั้งผู้พูดและผู้ฟัง โดยผลัดกันแสดงความคิดเห็น มีผู้ดำเนินการอภิปราย 1 คน เป็นผู้บอกเรื่องในการอภิปราย และการอภิปรายแบบนี้สมาชิกจะนั่งเป็นรูปวงกลม

สุนน อมรวิวัฒน์ และสมพงษ์ จิตระดับ (2539: 628) กล่าวว่า การอภิปรายกลุ่มย่อย เป็นวิธีการที่ใช้กับผู้เรียน ประมาณ 7-10 คน ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องใช้กับนักเรียน

จำนวนน้อยกว่านี้ อาจใช้การอภิปรายแบบระดมสมอง (Brain Storming) และเมื่อมีผู้เรียนมากกว่านี้ สามารถนำการอภิปรายแบบรอบวง (Circular Response) มาใช้ การอภิปรายยังมีรูปแบบและวิธีการใช้อีกมากมาย ซึ่งขึ้นอยู่กับเนื้อหา เวลาที่ใช้ จำนวนผู้เรียน

จากที่กล่าวมา สรุปว่าการอภิปรายกลุ่ม หมายถึงการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน โดยมีสมาชิกกลุ่มประมาณ 6-10 คน ผลัดกันเป็นผู้พูดและผู้ฟัง มีผู้ทำหน้าที่ดำเนินรายการ เพื่อบอกหัวข้อเรื่องและช่วยให้การอภิปรายดำเนินไปให้สอดคล้องกับเนื้อหาและสมาชิกกลุ่ม

3) ขั้นตอนของการอภิปรายกลุ่ม

ในการดำเนินการอภิปรายกลุ่มให้บรรลุเป้าหมาย มีผู้กล่าวลำดับขั้นตอน ดังนี้

สมจิต สวธน ไพบูลย์ (2526: 120-121) กล่าวขั้นตอนของการอภิปรายไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

(1) ขั้นเตรียมการ เป็นขั้นกำหนดรูปแบบ หัวข้อ วัตถุประสงค์ ขอบข่าย เวลาและบทบาทของการอภิปราย ได้แก่ ประธาน เลขานุการ และผู้ร่วมอภิปราย การให้เวลาในการเตรียมตัวหรือศึกษาหาความรู้ในเรื่องที่จะอภิปราย

(2) ขั้นอภิปราย โดยถ้าครูเป็นผู้นำการอภิปราย ครูควรใช้คำถามประเภทกระตุ้นให้คิด ถามนักเรียนให้ทั่วถึง เสริมแรงให้นักเรียนกล้าพูดกล้าแสดงออก และถ้านักเรียนเป็นผู้นำการอภิปราย ครูผู้สอนควรจะต้องคอยดูแลช่วยเหลือ ให้ผู้นำอภิปรายและผู้ร่วมอภิปรายได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นร่วมกันอย่างทั่วถึง และบรรลุวัตถุประสงค์ของการอภิปราย

(3) ขั้นสรุปและอภิปรายผล ในขั้นนี้ครูให้นักเรียนช่วยกันสรุปเพื่อสำรวจดูความสนใจของนักเรียน ครูสังเกตการแสดงออกของนักเรียนในด้านความคิดที่เป็นเหตุเป็นผล สังเกตการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการแสดงความคิดเห็น การสนับสนุนความคิดเห็นของคนอื่น ความมั่นใจ การพูดชัดเจน และการรู้จักซักถามผู้ร่วมอภิปรายด้วยตนเอง

สุมน อมรวิวัฒน์ และสมพงษ์ จิตระดับ (2539: 627-628) กล่าวว่า การดำเนินกิจกรรมการอภิปรายกลุ่มย่อย นักเรียนจะเป็นผลดำเนินกิจกรรมเองในทุกๆ ขั้นตอน โดยมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

(1) การเลือกประธาน และเลขานุการของกลุ่ม บทบาทสมาชิกที่จำเป็นของนักเรียนบางคนในกลุ่ม การเป็นประธาน เลขานุการและบทบาทอื่นๆ ของนักเรียนในห้องเรียน ควรมีการผลัดเปลี่ยนและหมุนเวียนกันไป

(2) ประธานทำความเข้าใจในข้อตกลงกับสมาชิกในกลุ่ม ในเรื่องของ จุดมุ่งหมาย หัวข้อการอภิปราย ประเด็นปัญหาที่ได้รับมอบหมาย ให้เกิดความเข้าใจตรงกัน

(3) ประธานกับสมาชิกกลุ่ม ตกลงร่วมกันเกี่ยวกับขั้นตอน วิธีการ ระเบียบข้อปฏิบัติในการดำเนินการอภิปราย เวลาที่นำมาใช้ เป็นต้น

(4) ประธานและสมาชิกกลุ่ม ร่วมกันดำเนินการอภิปรายแสดงความคิดเห็น ไปตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ที่ละเรื่อง ทีละประเด็นปัญหา ไม่ให้สับสนหรือออกนอก ประเด็นที่กำหนดไว้

(5) เลขานุการจดข้อการประชุม และสรุปผลการอภิปรายให้กลุ่มทราบ เป็นระยะๆ จนได้คำตอบหรือข้อสรุปที่เด่นชัดของกลุ่ม เลขานุการควรอ่านสรุปผลรวม ให้สมาชิก ทุกคนรับข้อตกลงนี้อีกครั้งหนึ่ง

กล่าวโดยสรุป ขั้นตอนในการอภิปรายกลุ่มแบ่งเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

(1) ขั้นนำ คือขั้นเตรียมการที่ผู้วิจัยกำหนดรูปแบบของการอภิปราย ซึ่งเจงวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนทราบ การแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อย มีการเลือกประธานและ เลขานุการ

(2) ขั้นดำเนินการ คือขั้นอภิปรายให้นักเรียนในกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็นตามหัวข้อที่กำหนด โดยมีประธานทำหน้าที่ดำเนินการอภิปราย สมาชิกร่วมแสดงความคิดเห็น และเลขานุการทำหน้าที่จดบันทึกการประชุม

(3) ขั้นวิเคราะห์และอภิปราย เมื่อตัวแทนกลุ่มรายงานผลการอภิปราย ในขั้นนี้ผู้วิจัยจะกระตุ้นให้นักเรียนใช้ความคิดพิจารณาหาเหตุผลในการตอบคำถาม

(4) ขั้นสรุป ผู้เรียนและผู้วิจัยร่วมกันสรุป

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการอภิปรายกลุ่มช่วยให้ผู้เรียน ได้มีส่วนร่วมใน กิจกรรม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ได้พัฒนาทักษะทางสังคม พัฒนาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ และ ยังช่วยให้การจัดกิจกรรมมีความน่าสนใจ และผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากกิจกรรมที่เข้าร่วม ซึ่งจะส่งผลให้การทดลองในครั้งนี้มีเทคนิคที่หลากหลาย กระตุ้นให้นักเรียน ได้พัฒนาความคิด เป็นแนวทางในการตัดสินใจพิจารณาเลือกค่านิยมที่เหมาะสมแก่ตน ซึ่งผู้วิจัยเลือกเทคนิคเหล่านี้ ไปใช้พัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง เพื่อเพิ่มพฤติกรรม การ ประหยัดของนักเรียนต่อไป

4. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 2.1 แสดงแผนผังกรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัย การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้
กระจ่าง เพื่อพัฒนา การประหยัด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอรุณวิทยา ในครั้งนี้
ผู้วิจัยได้กำหนดตามขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดประเภทและแบบการวิจัย
2. กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ตัวแปรและนิยามปฏิบัติการของตัวแปร
4. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประเภทและแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการทดลองแบบกึ่งทดลอง กับกลุ่มตัวอย่าง มีการวัดตัวแปร
ตามก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest – Posttest Design)

กลุ่มตัวอย่างทดลอง R

O_1	X	O_2

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง

- R แทน การกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม (Random Assignment)
- X แทน การจัดกระทำ (Treatment) โดยการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อการ
ประหยัด
- O_1 แทน การทดสอบก่อนการทดลอง (Pretest)
- O_2 แทน การทดสอบหลังการทดลอง (Posttest)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนอรุณวิทยา จำนวน 182 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ทดลองเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนอรุณวิทยา ได้มาโดยการสุ่มเลือกมาอย่างเจาะจง โดยเลือกชั้น ม.5/4 จากนั้นเลือกนักเรียน เข้าร่วมกิจกรรมโดยความสมัครใจ จำนวน 20 คน

3. ตัวแปรและนิยามปฏิบัติการ

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ ชุดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การประหยัด

3.3 นิยามปฏิบัติการของตัวแปร

3.3.1 การประหยัด หมายถึง การประหยัดเงิน การประหยัดเวลา และการประหยัดสิ่งของเครื่องใช้และพลังงาน

การประหยัดเงิน หมายถึง การรู้จักใช้จ่ายให้เกิดประโยชน์ เหมาะกับเงินที่ได้รับ ไม่ซื้อของตามผู้อื่นหรือตามโฆษณา วางแผนการใช้เงินและยับยั้งความต้องการของตนเอง ซื้อของที่มีประโยชน์และคุ้มค่าเงิน มีการแบ่งเงินที่ได้รับเก็บออมไว้

การประหยัดเวลา หมายถึง การรู้จักวางแผนใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ คุ้มค่าสูงสุด เช่น การเรียนหนังสือ การนอน การทำงานอดิเรก การช่วยเหลืองานในครอบครัว สังคมส่วนรวมและการพักผ่อนหย่อนใจ

การประหยัดสิ่งของเครื่องใช้และพลังงาน หมายถึง การรู้จักใช้สิ่งของเครื่องใช้ อุปกรณ์การเรียน น้ำ ไฟฟ้า โทรศัพท์ สาธารณสมบัติอย่างเกิดประโยชน์ คุ้มค่าสูงสุด และดูแล ตรวจสอบ ซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์ เครื่องใช้ ที่ชำรุดเสียหาย ให้อยู่ในสภาพที่ดี พร้อมใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการดูแลรักษา สาธารณสมบัติทั้งของโรงเรียนและส่วนรวม

3.3.2 แบบประเมินการประหยัด หมายถึง แบบประเมินการประหยัด ที่ประเมินการประหยัดทั้ง 3 ด้าน จำนวน 38 ข้อ แบบประเมินมี 2 ลักษณะ คือ การกระทำทางบวกและการ

กระทำทางลบ ผู้ที่ได้คะแนนจากแบบประเมินมาก แสดงว่าเป็นผู้มีการประหยัดสูง ส่วนผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดนี้ต่ำ แสดงว่าเป็นผู้ที่มีการประหยัดต่ำ (รายละเอียดดูในภาคผนวก)

3.3.3 ชุดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง หมายถึง ชุดกิจกรรมที่ประกอบด้วย กิจกรรม 10 กิจกรรม มีขั้นตอนการจัดกิจกรรมตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง 4 ขั้นตอน คือ ขั้นทำความเข้าใจ ขั้นแสดงความสัมพันธ์ ขั้นกำหนดคุณค่า และขั้นแสดงออก โดยอาศัยเทคนิคในการจัดกิจกรรม ได้แก่ บทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง กรณีตัวอย่าง การอภิปรายกลุ่ม

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและวิธีการสร้าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

4.1 แบบประเมินการประหยัด

4.2 ชุดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง

วิธีดำเนินการพัฒนาและสร้างเครื่องมือ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือวิจัย ดังนี้

4.1 แบบประเมินการประหยัด

ในการพัฒนาแบบประเมินการประหยัด ผู้วิจัยมีวิธีการพัฒนา ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประหยัด เพื่อนำมาพัฒนาแบบประเมินการประหยัด

2. พัฒนาแบบประเมินการประหยัด ให้สอดคล้องกับนิยามปฏิบัติการ ดังนี้

2.1 การประหยัดเงิน แบ่งเป็น การวางแผนการใช้จ่าย การใช้จ่ายให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า และมีการเก็บออมเงิน

2.2 การประหยัดเวลา แบ่งเป็น การวางแผนการใช้เวลา การใช้เวลาทบทวนบทเรียน และการใช้เวลาช่วยเหลืองานบ้าน

2.3 การประหยัดสิ่งของเครื่องใช้และพลังงาน แบ่งเป็น การนำสิ่งของเครื่องใช้ที่เหลือใช้ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ การดูแลรักษาสาธารณสมบัติ และการใช้ไฟฟ้า น้ำประปา และโทรศัพท์ให้เป็นประโยชน์มากที่สุด

3. นำแบบประเมินการประหยัดที่พัฒนาขึ้น ไปหาความตรงเชิงประจักษ์ โดยนำให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ตรวจสอบความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

4. ปรับปรุงแก้ไข แบบประเมินการประหยัด ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

5. นำแบบประเมินการประหยัด ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอรุณวิทยา ที่ไม่ใช่กลุ่มทดลอง จำนวน 100 คน แล้วนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด และนำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อและหาค่าความเที่ยง

(ตัวอย่าง) แบบวัดการประหยัด

คำชี้แจงในการประเมิน ใส่เครื่องหมาย / ในช่องพฤติกรรมของนักเรียน ให้ตรงกับความเป็นจริง
แบบวัดชุดนี้ เป็นแบบวัดเกี่ยวกับการปฏิบัติในชีวิตประจำวันของนักเรียน ให้นักเรียนอ่านข้อความแต่ละข้อในแบบวัด แล้วพิจารณาว่าข้อความนั้นตรงกับกรกระทำของนักเรียนในระดับใด แบบวัดนี้มีคำตอบให้เลือก 3 ช่อง คือ “จริงทุกครั้ง” “จริงบางครั้ง” “ไม่จริงเลย” ให้นักเรียนเลือกตอบ ช่องที่ตรงกับกรกระทำที่เป็นจริงของนักเรียนเพียงคำตอบเดียว คำตอบของนักเรียน

ไม่มีคำตอบใดผิด แต่คำตอบอาจแตกต่างกันไปตามการกระทำของแต่ละคน ฉะนั้นขอให้นักเรียนตอบตามความเป็นจริงที่สุด

โปรดตอบคำถามทุกข้อ เนื่องจากถ้าไม่ตอบข้อใดข้อหนึ่ง แบบวัดชุดนี้จะใช้ไม่ได้ทันที

ข้อที่	ข้อความ	จริง ทุกครั้ง	จริง บางครั้ง	ไม่จริง เลย
0	ข้าพเจ้าแบ่งเงินส่วนหนึ่งที่ได้รับจากผู้ปกครองเก็บสะสมไว้			
00	ข้าพเจ้าแบ่งเวลาทบทวนบทเรียนเพื่อเตรียมตัวสอบ			
000	ข้าพเจ้านำสมุดเก่าที่เหลือใช้มารวบรวมไว้ใช้เป็นสมุดโน้ต			

ในข้อ 0 ถ้านักเรียนเลือกตอบว่า “จริงทุกครั้ง” หมายความว่านักเรียนแบ่งเงินส่วนหนึ่งที่ได้รับจากผู้ปกครองเก็บสะสมไว้
00 ถ้านักเรียนเลือกตอบว่า “จริงบางครั้ง” หมายความว่านักเรียนแบ่งเวลาทบทวนบทเรียน เพื่อเตรียมตัวสอบบ้างเป็นบางครั้ง
000 ถ้านักเรียนเลือกตอบว่า “ไม่จริงเลย” หมายความว่า นักเรียนไม่ได้นำสมุดเก่าที่เหลือใช้ มารวบรวมไว้ใช้เป็นสมุดโน้ต

แบบวัดมี 2 ลักษณะ คือ การกระทำทางบวกและการกระทำทางลบ

การกระทำทางบวก คือ การกระทำที่สมควรกระทำ ผู้ตอบเลือกตอบคำว่า “จริงทุกครั้ง” ให้คะแนน 2 “จริงบางครั้ง” ให้คะแนน 1 “ไม่จริงเลย” ให้คะแนน 0 การกระทำทางลบ คือ การกระทำที่ไม่สมควรกระทำ ผู้ตอบเลือกตอบคำว่า “จริงทุกครั้ง” ให้คะแนน 0 “จริงบางครั้ง” ให้คะแนน 1 “ไม่จริงเลย” ให้คะแนน 2 ดังนั้น ผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดนี้มาก แสดงว่าเป็นผู้ที่มีการประหยัดสูง ส่วนผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดนี้ต่ำ แสดงว่าเป็นผู้ที่มีการประหยัดต่ำ (รายละเอียดดูในภาคผนวก)

4.2 ชุดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง เพื่อเพิ่มพฤติกรรมการประหยัด

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้พัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง เพื่อเพิ่มพฤติกรรมการประหยัดของนักเรียน โดยกำหนดขั้นตอนตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง ใช้เทคนิคต่างๆ ได้แก่ บทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง กรณีตัวอย่าง และการอภิปรายกลุ่ม มีเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับการประหยัด ซึ่งแต่ละกิจกรรมประกอบด้วย แนวคิด วัตถุประสงค์ สื่อ/อุปกรณ์ การดำเนินการ และการประเมินผล ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประหยัดและการออม เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดเนื้อหา และกิจกรรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมแนะแนว เทคนิคต่างๆ และทฤษฎีการทำค่านิยมให้กระจ่าง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง เพื่อเพิ่มพฤติกรรมการประหยัดของนักเรียน
3. กำหนดกิจกรรมตามหัวข้อเรื่องที่สอดคล้องกับนิยามปฏิบัติการ เพื่อเพิ่มพฤติกรรมการประหยัดของนักเรียน
4. สร้างชุดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง เพื่อพัฒนาการประหยัดของนักเรียน ซึ่งประกอบด้วยแผนกิจกรรม 10 แผน ตามหัวข้อที่กำหนด โดยใช้เทคนิคต่างๆ ได้แก่ บทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง กรณีตัวอย่าง และการอภิปรายกลุ่ม โดยแต่ละกิจกรรมประกอบด้วย ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจ เป็นขั้นนำ ที่กำหนดประเด็น ตัวอย่างหรือสถานการณ์ให้นักเรียนได้มีโอกาสทำความเข้าใจ สนทนาพูดคุยร่วมกัน ได้แสดงความรู้สึก ความคิดออกมา

เพื่อทำความเข้าใจในประเด็นสาระ ความคิด ตระหนักและยอมรับในประสบการณ์ ความรู้สึกของแต่ละคน ในเรื่องที่กำลังศึกษา

ขั้นที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ เป็นขั้นการประเมินด้วยเหตุผล มีการคิดพิจารณาใคร่ครวญ จากการทำนักเรียนได้รับความรู้ บอคม โนทัศน์ แสดงความคิดเห็น สรุปเนื้อหาในเรื่องที่กำลังศึกษา

ขั้นที่ 3 กำหนดคุณค่า หลังจากทำนักเรียนแสดงความสัมพันธ์จากการประเมินด้วยเหตุผลแล้ว ให้นักเรียนกำหนดคุณค่า ความสำคัญ ความจำเป็น ความรู้สึก เช่นการแสดงความเชื่อ ความพึงพอใจ รวมถึงให้ข้อเสนอแนะว่าควรกระทำหรือไม่ควรกระทำอย่างมีเหตุผล และมียุทธวิธี

ขั้นที่ 4 แสดงออก หลังจากกำหนดค่านิยมแล้ว ให้นักเรียนแสดงจุดยืนหรือประกาศออกมาให้ผู้อื่นทราบ ถึงแนวทางปฏิบัติตามค่านิยมที่ตนเลือก แล้วให้ใช้เป็นแนวปฏิบัติต่อไป ตลอดจนนำไปปฏิบัติซ้ำๆ ให้กลายเป็นแบบแผนในการดำรงชีวิตต่อไป

5. นำชุดกิจกรรม เน้นแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง เพื่อพัฒนาการประหยัดของนักเรียน ที่สร้างเสร็จไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ เนื้อหา สื่อ และการประเมินผล แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

6. นำชุดกิจกรรม เน้นแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง เพื่อพัฒนาการประหยัดของนักเรียนที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอรุณวิทยา ที่ไม่ใช่กลุ่มทดลอง จำนวน 20 คน เพื่อดูความชัดเจนของภาษา ความสอดคล้องกับเวลา และความคล่องตัวในการนำชุดกิจกรรมเน้นแนวที่พัฒนาขึ้นไปใช้

7. ปรับปรุงกิจกรรมและเนื้อหาบางส่วนให้เหมาะสม สอดคล้องกับเวลาและสภาพการณ์ ก่อนนำไปใช้ในการทดลอง

5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

5.1 ก่อนการทดลองใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว ในสัปดาห์ที่ 1 ผู้วิจัยประเมินการประหยัดของนักเรียนกลุ่มทดลอง จำนวน 20 คน ด้วยแบบประเมินการประหยัด แล้วนำค่าคะแนนที่ได้ เป็นคะแนนก่อนการทดลอง

5.2 ระหว่างการทดลองใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว ในสัปดาห์ที่ 2- 5 ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลองเข้าร่วมกิจกรรมโดยใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ในสัปดาห์ที่ 2 - 4 สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที และในสัปดาห์ที่ 5 ทำการทดลอง 1 ครั้ง รวมทั้งสิ้นเป็นจำนวน 10 ครั้ง

5.3 หลังการทดลองใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว ในสัปดาห์ที่ 6 ผู้วิจัยประเมินการประหยัดของนักเรียนกลุ่มทดลอง ด้วยแบบประเมินการประหยัด อีกครั้ง แล้วนำค่าคะแนนที่ได้ เป็นคะแนนหลังการทดลอง

ในการรวบรวมข้อมูลทั้ง 6 สัปดาห์ดังกล่าวสรุปเป็นภาพแสดงขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลได้ดังนี้

ก่อนการทดลอง		ระหว่างการทดลองใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว				หลังการทดลอง
สัปดาห์ที่	สัปดาห์ที่	สัปดาห์ที่	สัปดาห์ที่	สัปดาห์ที่	สัปดาห์ที่	
1	2	3	4	5	6	
วัดการประหยัดของนักเรียนก่อนทดลอง	ทดลองครั้งที่ 1-3	ทดลองครั้งที่ 4-6	ทดลองครั้งที่ 7-9	ทดลองครั้งที่ 10	วัดการประหยัดของนักเรียนหลังทดลอง	

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดย

6.1 ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

6.2 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย การประหยัดของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง เพื่อเพิ่มพฤติกรรม การประหยัดของนักเรียน โดยใช้ t -test ที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent Sample)

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง เพื่อเพิ่มพฤติกรรมการประหยัด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5” ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง เพื่อเพิ่มพฤติกรรมการประหยัด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอรุณวิทยา
2. เพื่อศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง เพื่อเพิ่มพฤติกรรมการประหยัด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอรุณวิทยา

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1.1 การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง เพื่อเพิ่มพฤติกรรมการประหยัด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จากการจัดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง ได้ผลดังนี้

1.1.1 ได้ชุดกิจกรรมแนะแนว เพื่อเพิ่มพฤติกรรมการประหยัด ตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง ที่ประกอบด้วยโครงสร้างการทำแผนกิจกรรมแนะแนวจำนวน 10 กิจกรรมดังตารางที่ 4.1 และคู่มือผู้ให้บริการที่กล่าวถึงการเตรียมการของผู้ให้บริการและผู้รับบริการ แผนการจัดกิจกรรมแนะแนวพร้อมเอกสารประกอบการจัดกิจกรรมแต่ละครั้ง (รายละเอียดดูได้จากภาคผนวก)

ตารางที่ 4.1 โครงสร้างการจัดทำแผนกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง เพื่อเพิ่มพฤติกรรมการประหยัด ของนักเรียน

ครั้งที่/ ชื่อกิจกรรม	องค์ประกอบ ตามตัวแปร	วัตถุประสงค์	เทคนิคที่ใช้	กระบวนการ 4 ขั้นตอน
1. การ ปฐมนิเทศ และการสร้าง ความคุ้นเคย/ “ใครเอ่ย”		1. เพื่อสร้างความคุ้นเคยระหว่าง นักเรียนกับครู และนักเรียนกับ นักเรียน 2. เพื่อให้ให้นักเรียนทราบ จุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ วิธีการ รวมถึงเวลาและสถานที่ในการ ดำเนินการทดลองครั้งนี้	เกม	
2. “พอ ประมาณ”	การประหยัด เงิน	1. นักเรียนบอกถึงเหตุผลและมี หลักการในการใช้จ่ายเงิน 2. เพื่อปลูกฝังหลักคิดเศรษฐกิจ พอเพียง และให้นักเรียนสามารถ นำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน	อภิปราย กลุ่ม	1. ขั้นทำ ความเข้าใจ (เลือกอย่าง เสรี/เลือกจาก ตัวเลือกหลาย ตัว)
3. “ฉลาดซื้อ”	การประหยัด เงิน	1. เพื่อให้นักเรียนคำนึงถึง ประโยชน์และคุณค่าของสินค้า ก่อนตัดสินใจซื้อ 2. เพื่อสร้างค่านิยมที่ดีในการซื้อ สินค้าตามความเหมาะสมและ ความจำเป็น	บทบาท สมมติ	2. ขั้นแสดง ความสัมพันธ์ (เลือกโดย ผ่านการ พิจารณาถึง ผลที่ตามมา)
4. “พอเพียง อย่างเพียงพอ”	การประหยัด เงิน	1. เพื่อให้นักเรียนอธิบาย ประโยชน์และความสำคัญของ การวางแผนการใช้และเก็บออมเงิน 2. เพื่อให้นักเรียนบอกการ วางแผนแบ่งเงินเป็นสัดส่วนใน การใช้จ่าย และมีการเก็บออม	สถานการณ์ จำลอง	3. ขั้นกำหนด คุณค่า(ภูมิใจ ในสิ่งที่เลือก/ ยอมรับอย่าง เปิดเผย)

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ครั้งที่/ ชื่อกิจกรรม	องค์ประกอบ ตามตัวแปร	วัตถุประสงค์	เทคนิคที่ใช้	กระบวนการ 4 ขั้นตอน
5. “นาฬิกาทอง”	การ ประหยัดเวลา	1. เพื่อให้ให้นักเรียนอธิบาย ประโยชน์ของการวางแผน ใช้เวลาและรู้จักแบ่งเวลาในแต่ละ วัน 2. ให้นักเรียนบอกการวางแผน การใช้เวลาเพื่อทบทวน บทเรียน	กรณี ตัวอย่าง	4. ขั้น แสดงออก (ลงมือปฏิบัติ ตาม/ และ ปฏิบัติตาม อย่าง ต่อเนื่อง)
6. “ชีวิตที่มี คุณค่า”	การ ประหยัดเวลา	1. เพื่อให้ให้นักเรียนบอกประโยชน์ ของการใช้เวลาในการทบทวน บทเรียนและช่วยเหลืองานบ้าน 2. . เพื่อให้ให้นักเรียนวางแผนและ จัดแบ่งเวลา วางได้เหมาะสม	บทบาท สมมติ	
7. “ผู้วิเศษ”	การประหยัด สิ่งของ เครื่องใช้และ พลังงาน	1. เพื่อให้ให้นักเรียนเสนอแนว ทางการนำเครื่องใช้ มาดัดแปลง ประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสม 2. ให้นักเรียนอธิบายข้อดีในการ ใช้สิ่งของเครื่องใช้ให้เกิด ประโยชน์คุ้มค่าสูงสุด	อภิปราย กลุ่ม	
8. “ผู้พิทักษ์”	การประหยัด สิ่งของ เครื่องใช้และ พลังงาน	1. เพื่อให้ให้นักเรียนบอกวิธีดูแล รักษาและทำนุบำรุงสาธารณ สมบัติ 2. เพื่อให้ให้นักเรียนบอกแนวทาง การแสดงความรักและห่วงแหน สาธารณสมบัติ ของโรงเรียน	กรณี ตัวอย่าง	

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ครั้งที่/ ชื่อกิจกรรม	องค์ประกอบ ตามตัวแปร	วัตถุประสงค์	เทคนิคที่ใช้	กระบวนการ 4 ขั้นตอน
9. “มิสเตอร์ เซฟ”	การประหยัด สิ่งของ เครื่องใช้และ พลังงาน	1. ให้นักเรียนระบุความสำคัญ ของการประหยัดพลังงาน ประหยัดน้ำ ประหยัดไฟ 2. เพื่อให้นักเรียนบอกวิธี การใช้ น้ำ ไฟ พลังงาน รวมถึงโทรศัพท์ ให้เกิดประโยชน์ คุ่มค่าสูงสุด	อภิปราย กลุ่ม	
10. ปัจฉิม นิเทศ ทบทวนและ ยืนยันค่านิยม “ฉันทำได้”	สรุป ทบทวนและ ยืนยันค่านิยม	1. เพื่อให้นักเรียนได้ร่วมกันสรุป ทบทวนกิจกรรมต่างๆ ที่ได้ร่วม ทำ 2. เพื่อให้นักเรียนได้เลือก แนวทางปฏิบัติ ได้ยึดถือเป็น ค่านิยมส่วนตัว 3. เพื่อให้นักเรียนได้แสดง ความรู้สึก ความคิดเห็นและ เสนอแนะในกิจกรรมที่ได้จัดใน ครั้งนี้	อภิปราย กลุ่ม	

**1.1.2 ได้ประสิทธิภาพชุดด้านความตรงตามโครงสร้างและความตรงตามเนื้อหา
ของชุดกิจกรรมแนะแนว** ตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง เพื่อเพิ่มพฤติกรรมการประหยัด
มีผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องจากความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทางการแนะแนวจำนวน 5
ท่าน ดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องด้านความตรงตามโครงสร้างและความตรงตามเนื้อหาของชุดกิจกรรมแนะแนว

ผู้ทรง คุณวุฒิ	ชุดกิจกรรมแนะแนว										รวม	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	10
2	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	10
3	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	10
4	+1	+1	0	+1	0	+1	0	+1	0	0	0	5
5	0	+1	0	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	8
IOC											0.86	

จากตารางที่ 4.2 แสดงให้เห็นได้ว่าชุดกิจกรรมแนะแนว มีค่าเฉลี่ยของดัชนีความสอดคล้องของชุดกิจกรรมแนะแนวที่ 0.86 แสดงว่าชุดกิจกรรมแนะแนวที่ผู้วิจัยพัฒนาเป็นชุดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง เพื่อเพิ่มพฤติกรรมการประหยัด มีความตรงตามโครงสร้างและความตรงตามเนื้อหา

1.2 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการประหยัดของนักเรียน ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว ได้ผลดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 แสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนการประหยัดของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว

การทดลอง	N	\bar{x}	S.D.	t
ก่อนการใช้ชุดกิจกรรม	20	46.40	8.15	6.58**
หลังการใช้ชุดกิจกรรม	20	51.60	7.11	

**p< .05

จากตารางที่ 4.3 คะแนนเฉลี่ย (\bar{x}) ของการประหยัดของนักเรียนกลุ่มทดลอง เพิ่มขึ้น ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ลดลง และค่า t จากการคำนวณเท่ากับ 6.58 แสดงว่าหลังการใช้ ชุดกิจกรรมแนะแนว นักเรียนกลุ่มทดลองมีการประหยัดมากกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การเสนอผลการวิจัย เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง เพื่อเพิ่มพฤติกรรมการประหยัด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนอรุณวิทยา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง เพื่อพัฒนาการประหยัด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนอรุณวิทยา

1.1.2 เพื่อศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง เพื่อพัฒนาการประหยัด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนอรุณวิทยา

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยดังนี้

1.2.1 ประชากรและกลุ่มทดลอง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

1) ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนอรุณวิทยา

2) กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนอรุณวิทยา ได้มาโดยการสุ่มเลือกมาอย่างเจาะจง โดยเลือกชั้น ม.5/4 จากนั้นเลือกนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมโดยความสมัครใจ จำนวน 20 คน

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1) แบบประเมินการประหยัด

2) ชุดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1) ก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว 1 สัปดาห์ ผู้วิจัยประเมินการประหยัดของนักเรียนกลุ่มทดลอง ด้วยแบบประเมินการประหยัดที่พัฒนาขึ้น เก็บคะแนนที่ได้เป็นคะแนนก่อนการทดลอง

2) หลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว ผู้วิจัยประเมินการประหยัดของนักเรียนกลุ่มทดลอง ด้วยแบบประเมินการประหยัดอีกครั้ง และนำคะแนนที่ได้มาเป็นคะแนนหลังการทดลอง

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล มีการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้คือ

1) หาค่า ดัชนีความสอดคล้อง (Index of concordance) จากผู้ทรงคุณวุฒิทางการแนะแนวเพื่อหาประสิทธิภาพชุดด้านความตรงตามโครงสร้างและความตรงตามเนื้อหา

2) เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการประหยัดของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยการทดสอบค่าที แบบไม่อิสระ

1.3 ผลการวิจัย มีดังนี้

1.3.1 ได้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง เพื่อเพิ่มพฤติกรรมการประหยัด มีความตรงตามโครงสร้างและความตรงตามเนื้อหา โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องของชุดเท่ากับ .86 ซึ่งชุดกิจกรรมแนะแนว ชุดกิจกรรมแนะแนวดังกล่าวประกอบด้วยคู่มือผู้ให้บริการที่กล่าวถึงการเตรียมการของผู้ให้และผู้รับบริการ แผนการจัดกิจกรรม 10 กิจกรรม พร้อมทั้งเอกสารประกอบการจัดกิจกรรม และคู่มือการใช้เครื่องมือเพื่อทดสอบก่อนและหลังการใช้กิจกรรม

1.3.2 หลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนการประหยัดเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

2. การอภิปรายผล

ผู้วิจัยจึงขอเสนอประเด็นการอภิปรายใน 2 ส่วนดังนี้

2.1 การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง เพื่อเพิ่มพฤติกรรมการประหยัด ที่มีประสิทธิภาพ

จากสมมติฐานที่ว่า ชุดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง เพื่อเพิ่มพฤติกรรมการประหยัดของนักเรียน ที่พัฒนาขึ้น มีค่าดัชนีความสอดคล้องของชุด มากกว่า 0.80 จากผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องจากความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทางการแนะแนว จำนวน 5 ท่าน ดังตารางที่ 4.2 แสดงให้เห็นได้ว่าชุดกิจกรรมแนะแนว มีค่าเฉลี่ยของดัชนีความ

สอดคล้องของชุดกิจกรรมแนะแนวที่ 0.86 แสดงว่าชุดกิจกรรมแนะแนวที่ผู้วิจัยพัฒนาเป็นชุดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง เพื่อเพิ่มพฤติกรรมการประหยัด มีความตรงตามโครงสร้างและความตรงตามเนื้อหา ทั้งนี้ เพราะ

1. มีการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องให้ครอบคลุม
2. มีการสร้างนิยามเชิงปฏิบัติการที่ชัดเจน
3. มีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่แน่ชัด และพยายามจัดกิจกรรม และใช้เทคนิคในกิจกรรม ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนของกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง

2.2 คะแนนการประหยัดของนักเรียน ภายหลังจากทดลองใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวมากกว่าคะแนนการประหยัดของนักเรียน ก่อนการทดลองใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่าชุดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง เพื่อเพิ่มพฤติกรรมการประหยัด ที่พัฒนาขึ้นนี้ เป็นเครื่องมือช่วยให้นักเรียนได้เข้าใจตนเอง เข้าใจความรู้สึกของตนเอง และโดยอาศัยเทคนิคบทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง กรณีตัวอย่าง และอภิปรายกลุ่มช่วยให้นักเรียนมีโอกาสได้คิด มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแทรกทัศนคติ ค่านิยมของตนเองในแต่ละกิจกรรมได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

จากการสอบถามผู้ปกครองของนักเรียน พบว่าหลังจากที่นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนส่วนใหญ่มีการใช้เงินที่มีระเบียบแบบแผนมากขึ้น มีพฤติกรรมการประหยัด รู้จักใช้รู้จักจ่าย มีการแบ่งเงินสำหรับใช้จ่าย โดยนักเรียนมีการเก็บออมและและการขอเงินเพิ่มจากที่เคยได้รับลดน้อยลง รู้จักใช้สิ่งของเครื่องใช้ และลดการซื้อของใหม่ในขณะที่ของเดิมยังใช้ได้อยู่อีกทั้งรู้จักปิดน้ำปิดไฟเมื่อเลิกใช้ แสดงว่านักเรียนมีการประหยัดในระดับที่สูงขึ้น

ซึ่งผลที่ได้นี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เรณูรัชต์ ประสิทธิ์เกตุ (2542 : 50) ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการประหยัดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) กลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายจากประชากร หลังจากการทดลองพบว่า นักเรียนมีการประหยัดมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในขณะเดียวกัน งานวิจัยของอรพิน สุขแจ่ม (2546 : 68-69) ได้ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อการประหยัดของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศรีวิชัย ชุมพร กลุ่มตัวอย่าง 30 คน ภายหลังจากทดลอง พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีการประหยัดมากขึ้นหลังได้รับการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อการประหยัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนกลุ่มทดลองมีการประหยัดมากกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และในการใช้กระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง ในการจัดกิจกรรมแนะแนวนั้น

ซึ่งช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาการประหยัคมากขึ้นนั้น สอดคล้องกับการทดลองของ วสุณี รักษาจันทร์ (2538: 82) ได้ศึกษาทดลองเรื่องการพัฒนาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชาภาษาไทย โดยวิธีการสอนแบบกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง ภายหลังการทดลองพบว่า พัฒนาการของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองสูงขึ้น และสอดคล้องกับการทดลองของ ปราณี อยู่ประสิทธิ์ (2546: บทคัดย่อ) ทำการทดลองเรื่อง การพัฒนาพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบ โดยใช้กระบวนการสร้างค่านิยมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านทิง จังหวัดสุพรรณบุรี ทำการทดลองกับนักเรียน 19 คน ผลการทดลองพบว่าภายหลังการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพัฒนาพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบ โดยใช้กระบวนการการสร้างความค่านิยม นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง กล่าวโดยสรุป จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการทดลอง โดยการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง สามารถเพิ่มพฤติกรรมด้านการประหยัคของตนเองให้สูงขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีค่านิยมการประหยัค เป็นพื้นฐานในการสร้างอนาคตที่ดี ทั้งของตนเองและของประเทศชาติในอนาคตต่อไป

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 **ข้อเสนอทั่วไป** ควรจัดให้มีกิจกรรมสร้างเสริมค่านิยมการประหยัคด้วยวิธีอื่นๆ อย่างต่อเนื่อง เช่น การจัดกิจกรรมโฮมรูม , ป้ายสนเทศ, เวนไซค์, วารสารสิ่งพิมพ์ , สอดแทรกในรายวิชาต่างๆ รวมทั้งการเป็นต้นแบบของครูอาจารย์ ตลอดจนกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน รวมถึงสารคดี บทความว่าด้วยภาวะโลกร้อน เพื่อปลูกฝัง และสร้างเสริมค่านิยมอย่างต่อเนื่อง

3.2 **ข้อเสนอแนะด้านการศึกษาวิจัย** ควรมีการศึกษาผลจากความคงทนของพฤติกรรมของนักเรียน รวมทั้งการศึกษาวิจัยการพัฒนา สร้างเสริมค่านิยมด้านอื่นๆ ต่อไปด้วย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- เกรียงศักดิ์ โกลากุล (2547) "การพัฒนาพฤติกรรมด้านความมีน้ำใจ โดยใช้กระบวนการสร้าง
ค่านิยม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านคอนกลาง จังหวัด
สุพรรณบุรี" วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต แขนงวิชาหลักสูตร
และการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- โกวิท ประวาลพุกภัย (2533) *แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย* แนวการประจุมทางวิชาการเกี่ยวกับ
จริยธรรมไทย กรุงเทพมหานคร: 102
- จันทนะ วิไลพัฒน์ (2542) "การพัฒนาพฤติกรรมด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการเสียสละของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการใช้กระบวนการสร้างค่านิยม " วิทยานิพนธ์
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชา
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- จิรวดี จุลสำรวล (2540) "การเปรียบเทียบผลของการใช้สถานการณ์จำลองกับการให้คำปรึกษา
กลุ่ม ที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ศูนย์ศึกษา
พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดใหญ่อินทาราม จังหวัดชลบุรี" วิทยานิพนธ์ปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาและการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิ
โรฒ ประสานมิตร
- ชูศรี สนิทประชากร (2546) วิธีสอนในระดับประถมศึกษาตามหลักสูตรใหม่ กรุงเทพมหานคร
วชิระการพิมพ์ 2525 อ้างถึงใน อรพิน สุขแจ่ม "ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว ที่
มีต่อการประหยัดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศรียาภัย จังหวัดชุมพร"
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการแนะแนว สาขาวิชา
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ทิตนา เขมมณี และคณะ (2522) *กลุ่มสัมพันธ์ ทฤษฎี และแนวปฏิบัติ เล่มที่ 1*
กรุงเทพมหานคร บุรพาศิลป์การพิมพ์: 202
- ธีระพร อุวรรณโณ (2533) "ความเชื่อมั่นและค่านิยม" ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาจิตวิทยาและ
สังคมวิทยาพื้นฐานเพื่อการแนะแนว* หน่วยที่ 8 หน้า 414 นนทบุรี สาขาวิชา
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- นางเยาว์ แข่งเพ็ญแข (2540) "หลักการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาสติปัญญาและจิตใจ"
ประชาศึกษา 47 (กรกฎาคม) : 31

- นาดยา ปิณฑานนท์ (2527) “การพัฒนาจริยธรรม: การทำความกระจ่างในค่านิยม” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาจริยศึกษา* หน่วยที่ 8 หน้า 516 - 518 นนทบุรี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ปราณี อยู่ประสิทธิ์ (2546) “การพัฒนาพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบโดยใช้กระบวนการสร้างค่านิยม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดบ้านทิง จังหวัดสุพรรณบุรี” *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต* แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ปนัดดา ยิ้มสกุล (2538) “ผลของการใช้ชุดการแนะแนวที่มีต่อความสามัคคีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านท่ากลอย จังหวัดฉะเชิงเทรา” *ปริญญาานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*
- ประดิษฐ์ อุปรมัย (2551) “การพัฒนากิจกรรมแนะแนวตามแนวพระราชดำริหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” *เอกสารประกอบการบรรยาย ในการสัมมนาทางวิชาการ ณ ห้องโสตทัศนศึกษาโรงเรียนลำปางเทคโนโลยี่ จังหวัดลำปาง วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2551*
- พุทธชาติ เพชรสถิต (2535) “การเปรียบเทียบผลของการใช้สถานการณ์จำลองและการอภิปรายกลุ่มที่มีต่อการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดธรรมมงคล กรุงเทพมหานคร” *ปริญญาานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร*
- พวงพยอม ชิดทอง (2536) “ผลการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อการประหยัดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเชียงใหม่คริสเตียน จังหวัดเชียงใหม่” *ปริญญาานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร*
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2524) *หลักและวิธีการสอนระดับอุดมศึกษา* กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช
- ภัทรพันธ์ หุ่นรักวิทย์ (2545) “ผลของการใช้การเรียนรู้แบบสตอรีไลน์ที่มีต่อพฤติกรรมการประหยัดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมสาธิต สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร” *ปริญญาานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*

- รพีพรรณ อักษรวาสีวัฒน์ (2539) “การเปรียบเทียบผลของการให้การปรึกษารายบุคคลและเป็นกลุ่ม ตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมที่มีต่อการประหยัดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก กรุงเทพมหานคร” ปรินญาณิพนธ์ปริญาณาการศึกษา มหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ
- เรณูรัชต์ ประสิทธิเกตุ (2542) “ผลการใช้ชุดกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการประหยัดของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)” ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- วสุณี รักษาจันทร์ (2538) “การพัฒนาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 4 ที่เรียนวิชาภาษาไทย โดยใช้วิธีการสอนแบบกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง” วิทยานิพนธ์ปริญาณาการศึกษามหาบัณฑิต แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชา ศึกษาสาตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- วัชรีย์ ชูธรรม (2525) *ยุทธวิธีในการพิจารณาเสริมสร้างค่านิยม* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ครู สภาลาดพร้าว : 7-8
- วิมลรัตน์ ชัยสิทธิ์ (2522) “การแสดงบทบาทสมมติในการสอนกลุ่มบูรณาการสำหรับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1” วิทยานิพนธ์ปริญาณาการศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- วิณา วิสเพ็ญ (2546) “การสอนโดยการใช้บทบาทสมมติ” *วิจัยและพัฒนาการเรียนการสอน 1* (มกราคม-มิถุนายน 2529) หน้า 1-9 อ้างถึงใน อรพิน สุขแจ่ม “ผลของการใช้ชุด กิจกรรมแนะแนว ที่มีต่อการประหยัดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศรียา ภัย จังหวัดชุมพร” วิทยานิพนธ์ปริญาณาการศึกษามหาบัณฑิต แขนงวิชาการแนะ แนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ศักดิ์ ระพี (2543) *กระบวนการกระจ่างค่านิยม วารสารวิชาการ 3* (กันยายน) : 28
- ศิริพร ชีพประกิต (2533) “การพัฒนาค่านิยมด้านสิ่งแวดล้อม โดยใช้กระบวนการทำค่านิยมให้ กระจ่างสำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยอาชีวศึกษา ภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต” วิทยานิพนธ์ปริญาณาการศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

- ศึกษาธิการ, กระทรวง กรมวิชาการ (2542) *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*
 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- สมร ทองดี และปราณี รามสูต (2545) “แนวคิดในการพัฒนากิจกรรมแนะแนว” ใน *ประมวล
 สารชุดวิชาการพัฒนาเครื่องมือและกิจกรรมแนะแนว* หน่วยที่ 9 หน้า 11 นนทบุรี
 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- สุมน อมรวิวัฒน์ และสมพงษ์ จิตระดับ (2539) “โรงเรียนประถมศึกษากับการพัฒนาจริยธรรม”
 ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาจริยศึกษา* หน่วยที่ 11 หน้า 627-645 นนทบุรี สาขาวิชา
 ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- สุมน อมรวิวัฒน์ และสมพงษ์ จิตระดับ (2537) “กิจกรรมการสอนจริยศึกษาที่ใช้สื่อการสอนเป็น
 สิ่งนำ” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยจริยศึกษา*
 หน่วยที่ 5 หน้า 243-250 นนทบุรี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย
 ธรรมมาธิราช
- สมจิต สวชนไพบูลย์ (2526) *วิทยาศาสตร์สำหรับครูประถม* กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- สมปราชญ์ อัมมะพันธ์ (2529) *การพูด ปัดตานี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์* มหาวิทยาลัย
 สงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
- ลำรอง เฟื่องหนู (2539) “เอกสารประกอบการประชุมคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ 2524”
 อ้างถึงใน รพีพรรณ อัคราวิวัฒน์ “การเปรียบเทียบผลของการให้การปรึกษาเป็น
 กลุ่ม ตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมที่มีต่อการประหยัดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก กรุงเทพมหานคร” *ปริญญาานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร*
 มหาลัยจิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- อรพิน สุขแจ่ม (2546) “ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว ที่มีต่อการประหยัดของนักเรียนชั้น
 มัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศรีราษฎร์ จังหวัดชุมพร” *ปริญญาานิพนธ์ปริญญาศึกษา
 ศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์*
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- อัจฉิมา จินวาลา (2535) “การเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มและกรณีตัวอย่างที่มีต่อความ
 รับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนคลองเสื่อน้อย
 กรุงเทพมหานคร” *ปริญญาานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต* มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

อาภรณ์ เต็มยอด (2537) “ผลของการใช้ชุดการแนะแนวที่มีต่อความเสถียรของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านบางม่วง อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง“ ปรินญา
นิพนธ์ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Kottman, Terry, Ashby, Jeffrey S. & DeGraaf, Donald. (2001). *Adventures in Guidance How to
Integrate Fun Into Your Guidance Program*. Alexandria: Library of Congress
Cataloging Publication. อ้างถึงใน สมร ทองดี และปราณี รามสูต “หน่วยที่ 9 แนวคิด
ในการพัฒนากิจกรรมการแนะแนว” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาเครื่องมือ
และกิจกรรมแนะแนว* หน้า 11 นนทบุรี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมธิราช

Miller, L.L & Miller, R.L. (2000). Living now : Strategies for success and fulfillment. Illinois:
National Textbook.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ชุดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง
เพื่อเพิ่มพฤติกรรมการประหยัด
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
โรงเรียนอรุณวิทยา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

คำชี้แจง

ชุดกิจกรรมแนะแนว ตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง เพื่อเพิ่มพฤติกรรมการ
ประหยัดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 นี้ จัดทำขึ้นเพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวที่สามารถ
นำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน หรือในการจัดกิจกรรมแนะแนวของครูในโรงเรียน ซึ่งส่งผลในการ
พัฒนาพฤติกรรมการประหยัดและการออมของนักเรียน

ชุดกิจกรรมนี้ มีกิจกรรมทั้งหมดจำนวน 10 กิจกรรม โดยผู้วิจัยเลือกใช้เทคนิค
บทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง กรณีตัวอย่างและการอภิปรายกลุ่มในการจัดกิจกรรมครั้งนี้
กระบวนการในการจัดกิจกรรมนั้น ผู้วิจัยดำเนินขั้นตอนการจัดกิจกรรมกระบวนการทำค่านิยมให้
กระจ่าง ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นทำความเข้าใจ ขั้นแสดงความสัมพันธ์ ขั้นกำหนดคุณค่า
และขั้นแสดงออก ทั้งนี้เพื่อมุ่งให้นักเรียนพัฒนาพฤติกรรมการประหยัดของตนเอง

ผู้วิจัยหวังว่า ชุดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง เพื่อเพิ่ม
พฤติกรรมการประหยัดของนักเรียนนี้ จะสามารถเพิ่มพฤติกรรมการประหยัด ตลอดจนส่งผลยังการ
ใช้ชีวิตให้มีความเป็นอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

นางนิตยา กฤษเจริญ

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาแนะแนว

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

สารบัญ

	หน้า
คำชี้แจงการใช้ชุดกิจกรรม.....	74
คู่มือการใช้เครื่องมือ เพื่อทดสอบก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาค่านิยม การประหยัดและการออม.....	75
กิจกรรมที่ 1	84
กิจกรรมที่ 2	87
กิจกรรมที่ 3	96
กิจกรรมที่ 4	101
กิจกรรมที่ 5	108
กิจกรรมที่ 6	114
กิจกรรมที่ 7	121
กิจกรรมที่ 8	126
กิจกรรมที่ 9	131
กิจกรรมที่ 10	136

คำชี้แจงการใช้ชุดกิจกรรม

ชุดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง เพื่อเพิ่มพฤติกรรมการ
ประหยัดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ประกอบไปด้วย

1. คู่มือการใช้แบบประเมินการประหยัด เพื่อทดสอบก่อนและหลังการเข้าร่วมชุด
กิจกรรมแนะแนว แบ่งเป็น
 - แบบประเมินการประหยัด
2. คู่มือครู แบ่งเป็น
 - 2.1 การเตรียมการของครูและนักเรียน
 - 2.2 วัตถุประสงค์และโครงสร้างของชุดกิจกรรม
 - 2.3 แผนการจัดกิจกรรมที่ 1-10 และ เอกสารประกอบการจัดกิจกรรม(ใบงาน, ใบ
ความรู้, สื่อและการเตรียมอุปกรณ์) ที่ 1-10

1. คู่มือการใช้แบบประเมินการประหยัด เพื่อทดสอบก่อนและหลังการทดลอง

แบบประเมินการประหยัด นี้ ประเมินการประหยัดทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 38 ข้อ แบ่งเป็นประเมิน การประหยัดเงินจำนวน 14 ข้อ การประหยัดเวลาจำนวน 12 ข้อ และการประหยัดสิ่งของเครื่องใช้และพลังงานจำนวน 12 ข้อ แบบประเมินมี 2 ลักษณะ คือ การกระทำทางบวกและการกระทำทางลบ ผู้ที่ได้คะแนนจากแบบประเมินมาก แสดงว่าเป็นผู้มีการประหยัดสูง ส่วนผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดนี้ต่ำ แสดงว่าเป็นผู้ที่มีการประหยัดต่ำ ครูควรชี้แจงให้นักเรียนประเมินตนเองให้ตรงกับความเป็นจริง เพื่อให้ได้ผลที่ตรงมากที่สุด โดยใช้เวลาประมาณ 30 นาที ในการอ่านและตอบแบบประเมิน

แบบประเมินการประหยัด

คำชี้แจงในการประเมิน ใต้เครื่องหมาย / ในช่องพฤติกรรมของนักเรียน ให้ตรงกับความเป็นจริง แบบวัดชุดนี้ เป็นแบบวัดเกี่ยวกับการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันของนักเรียน ให้นักเรียนอ่านข้อความแต่ละข้อในแบบวัด แล้วพิจารณาว่าข้อความนั้นตรงกับกรกระทำของนักเรียนในระดับใด แบบวัดนี้มีคำตอบให้เลือก 3 ช่อง คือ “จริงทุกครั้ง” “จริงบางครั้ง” “ไม่จริงเลย” ให้นักเรียนเลือกตอบ ช่องที่ตรงกับกรกระทำที่เป็นจริงของนักเรียนเพียงคำตอบเดียว

คำตอบของนักเรียนไม่มีคำตอบใดผิด แต่คำตอบอาจแตกต่างกันไปตามการกระทำของแต่ละคน ฉะนั้นขอให้นักเรียนตอบตามความเป็นจริงที่สุด

โปรดตอบคำถามทุกข้อ เนื่องจากถ้าไม่ตอบข้อใดข้อหนึ่ง แบบวัดชุดนี้จะใช้ไม่ได้ทันที

ตัวอย่าง

ข้อที่	ข้อความ	จริง ทุกครั้ง	จริง บางครั้ง	ไม่จริง เลย
0	ข้าพเจ้าแบ่งเงินส่วนหนึ่งที่ได้รับจากผู้ปกครองเก็บสะสมไว้			
00	ข้าพเจ้าแบ่งเวลาทบทวนบทเรียนเพื่อเตรียมตัวสอบ			
000	ข้าพเจ้านำสมุดเก่าที่เหลือใช้มารวบรวมไว้ใช้เป็นสมุดโน้ต			

- ในข้อ 0 ถ้านักเรียนเลือกตอบว่า “จริงทุกครั้ง” หมายความว่านักเรียนแบ่งเงินส่วนหนึ่งที่ได้รับจากผู้ปกครองเก็บสะสมไว้
- 00 ถ้านักเรียนเลือกตอบว่า “จริงบางครั้ง” หมายความว่านักเรียนแบ่งเวลาทบทวนบทเรียน เพื่อเตรียมตัวสอบบ้างเป็นบางครั้ง
- 000 ถ้านักเรียนเลือกตอบว่า “ไม่จริงเลย” หมายความว่า นักเรียนไม่ได้นำสมุดเก่าที่เหลือใช้ มารวบรวมไว้ใช้เป็นสมุดโน้ต

ข้อที่	ข้อความ	จริง ทุกครั้ง	จริง บางครั้ง	ไม่จริง เลย
1.	ข้าพเจ้าแบ่งเงินใช้จ่ายเป็นสัดส่วน			
2.	ข้าพเจ้าขอเงินผู้ปกครองเพิ่ม			
3.	จำนวนเงินที่ข้าพเจ้าใช้จ่ายในแต่ละวันหรือสัปดาห์ มากกว่าจำนวนเงินที่ข้าพเจ้าได้รับ			
4.	ข้าพเจ้าแบ่งเงินส่วนหนึ่งที่ได้รับ เก็บสะสมไว้			
5.	ข้าพเจ้าไม่ได้เก็บสะสมเงิน			
6.	ข้าพเจ้าจะเหลือเงินจากการใช้จ่าย เก็บสะสม			
7.	เมื่อเห็นของถูกใจ ข้าพเจ้าจะซื้อทันที			
8.	ข้าพเจ้านำเงินที่เก็บสะสมไว้ จากค่าใช้จ่ายประจำวันมา ซื้อของที่มิประโยชน์			
9.	ข้าพเจ้าซื้อของรับประทานเล่น เช่น ลูกอม หมากฝรั่ง น้ำอัดลม			
10.	ข้าพเจ้าซื้อของตามเพื่อน แม้เป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น			
11.	ข้าพเจ้านำสมุดที่ใช้แล้วบางส่วนในเทอมก่อน มาใช้ต่อ			
12.	ข้าพเจ้าเปลี่ยนอุปกรณ์การเรียนบ่อยแม้ยังมีของเดิมอยู่			
13.	ข้าพเจ้าซื้อสมุดใหม่ แม้ยังมีสมุดเล่มเก่าอยู่			
14.	ข้าพเจ้าซื้อหนังสือการ์ตูน นิยายอ่าน			
15.	ในวันหยุดข้าพเจ้าใช้เวลาส่วนใหญ่เพื่อดูโทรทัศน์			
16.	ข้าพเจ้าแบ่งเวลาส่วนหนึ่งไว้สำหรับดูข่าวโทรทัศน์			
17.	ในวันหยุดข้าพเจ้าใช้เวลาส่วนใหญ่โทรศัพท์คุยกับเพื่อน			
18.	ข้าพเจ้าแบ่งเวลาเตรียมตัวดูหนังสือก่อนสอบ แล้ว ข้าพเจ้าปฏิบัติตัวได้ตามนั้น			
19.	ครูมักทวงถามงานข้าพเจ้า			
20.	เมื่อครูสั่งการบ้าน ข้าพเจ้าทำทันทีที่มีเวลาว่าง			
21.	ข้าพเจ้าแบ่งเวลาทบทวนบทเรียน เพื่อเตรียมตัวสอบ			
22.	เมื่อมีเวลาว่าง ข้าพเจ้าเข้าห้องสมุดอ่านหนังสือหาความรู้ เพิ่มเติม			

ข้อที่	ข้อความ	จริง ทุกครั้ง	จริง บางครั้ง	ไม่จริง เลย
23.	ข้าพเจ้าเล่นในขณะครุสอน			
24.	ข้าพเจ้าแบ่งเวลาแต่ละวัน อ่านหนังสือเรียน			
25.	ข้าพเจ้ากับเพื่อนๆ มีแผนไปเที่ยวกันในวันหยุด			
26.	ข้าพเจ้าใช้เวลาในวันหยุดช่วยทำงานบ้าน			
27.	ข้าพเจ้านำสมุดที่เหลือใช้มารวบรวมไว้ใช้เป็นสมุดโน้ต			
28.	ข้าพเจ้าซื้อเสื้อผ้าใหม่ที่ทันสมัย			
29.	ข้าพเจ้าฝึกสมุดจดงานมาเขียนเล่น			
30.	ข้าพเจ้าขีดเขียนโต๊ะเรียนหรือเก้าอี้			
31.	ข้าพเจ้าทิ้งเศษกระดาษบนพื้น			
32.	ข้าพเจ้าใช้โทรศัพท์เฉพาะเรื่องจำเป็นเท่านั้น			
33.	ข้าพเจ้านั่งโยกเก้าอี้เล่น			
34.	ข้าพเจ้านำน้ำดื่มมาล้างหน้า			
35.	ข้าพเจ้านอนหลับโดยไม่ปิดวิทยุหรือโทรทัศน์			
36.	ข้าพเจ้าปิดไฟในห้องนอนทุกครั้งเมื่อเลิกใช้			
37.	ข้าพเจ้าเปิดโทรทัศน์เฉพาะเวลาที่มีรายการน่าสนใจ			
38.	ข้าพเจ้าโทรศัพท์ถึงเพื่อนทันทีที่อยากคุยด้วย			

เกณฑ์การให้คะแนน

แบบวัดการประหยัคมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

แบบวัดมี 2 ลักษณะ คือ การกระทำทางบวกและการกระทำทางลบ

การกระทำทางบวก คือ การกระทำที่สมควรกระทำ

ผู้ตอบเลือกตอบคำว่า	“จริงทุกครั้ง”	ให้คะแนน	2
	“จริงบางครั้ง”	ให้คะแนน	1
	“ไม่จริงเลย”	ให้คะแนน	0

การกระทำทางลบ คือ การกระทำที่ไม่สมควรกระทำ

ผู้ตอบเลือกตอบคำว่า	“จริงทุกครั้ง”	ให้คะแนน	0
	“จริงบางครั้ง”	ให้คะแนน	1
	“ไม่จริงเลย”	ให้คะแนน	2

ดังนั้น ผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดนี้มาก แสดงว่าเป็นผู้ที่มีการประหยัคสูง ส่วนผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดนี้ต่ำ แสดงว่าเป็นผู้ที่มีการประหยัคต่ำ

ข้อคำถามที่มีการกระทำทางบวก และทางลบ ดังนี้

ข้อที่มีการกระทำทางบวก คือ ข้อ 1,4,6,8,11,16,18,20,21,22,24,26,27,32,36,37

ข้อที่มีการกระทำทางลบ คือ ข้อ 2,3,5,7,9,10,12,13,14,15,17,19,23,25,28,29,30,31,33,34,35,38

คะแนนที่ได้จากการประเมินนี้ กรุณาไปเป็นคะแนนก่อน และหลังการทดลอง เพื่อทำการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองต่อไป

2. คู่มือครู

เพื่อการนำชุดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง ไปใช้ในการเพิ่มพฤติกรรม
การประหยัดของนักเรียน

2.1 การเตรียมการของครูและนักเรียน

2.1.1 ครู (อาจารย์แนะแนว, อาจารย์ที่ปรึกษาหรือผู้ให้บริการแนะแนวในองค์กร)

1) การเตรียมความพร้อมก่อนใช้ชุดกิจกรรม

1.1) ควรศึกษาชุดกิจกรรมโดยละเอียดให้เข้าใจทั้ง 10 กิจกรรม

1.2) การนำไปใช้ควรนำไปใช้ทั้ง 10 กิจกรรมเพื่อให้ให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองตาม

วัตถุประสงค์

1.3) การนำไปใช้สามารถใช้เพื่อพัฒนาค่านิยมการประหยัดและการออมของ
นักเรียน หรือใช้เป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนกับกลุ่มนักเรียนในห้องเรียนปกติได้

2) ขั้นตอนในการใช้ชุดกิจกรรม

2.1) ครู ทดสอบการประหยัดของนักเรียน โดยศึกษาวิธีการได้จากคู่มือการใช้
แบบประเมินการประหยัด เพื่อทดสอบก่อนการร่วมกิจกรรม ก่อนเริ่มใช้ชุดกิจกรรม 1 สัปดาห์

2.2) ครูดำเนินกิจกรรมตามแผนกิจกรรมที่กำหนด

2.3) ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมใช้เวลาสัปดาห์ละ 3 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที

2.4) สถานที่ในการดำเนินกิจกรรม ควรเป็นในห้องเรียนหรือห้องศูนย์กิจกรรม

แนะแนว

2.5) ครูประเมินการประหยัดของนักเรียน โดยใช้แบบประเมินการประหยัด หลัง
การใช้ชุดกิจกรรม 1 สัปดาห์

2.1.2 นักเรียน

1) เป็นนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5

2) เป็นนักเรียนที่ต้องการพัฒนาค่านิยมการประหยัดและการออมของตนเอง

2.2 วัตถุประสงค์และโครงสร้างของชุดกิจกรรม

2.2.1 วัตถุประสงค์

1) เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง เพื่อเพิ่ม
พฤติกรรมประหยัด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

2) เพื่อศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง เพื่อเพิ่มพฤติกรรมการประหยัดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

2.2.2 โครงสร้างชุดกิจกรรม

โครงสร้างชุดกิจกรรมประกอบด้วยกิจกรรมจำนวน 10 กิจกรรม ตามองค์ประกอบของการประหยัด 3 องค์ประกอบ ดังนี้ รายละเอียดตามตารางดังนี้

องค์ประกอบ	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เทคนิคที่ใช้
	1. การปฐมนิเทศและการสร้างความคุ้นเคยชื่อกิจกรรม “ใครเอ่ย”	1. เพื่อสร้างความคุ้นเคยระหว่างนักเรียนกับครู และนักเรียนกับนักเรียน 2. เพื่อให้ให้นักเรียนทราบจุดมุ่งหมายวัตถุประสงค์ วิธีการ รวมถึงเวลาและสถานที่ในการดำเนินการทดลองครั้งนี้	เกม
การประหยัดเงิน	2. การวางแผนการใช้จ่ายเงินชื่อกิจกรรม “พอประมาณ”	1. นักเรียนบอกถึงเหตุผลและมีหลักการในการใช้จ่ายเงิน 2. เพื่อปลูกฝังหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและให้นักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	การอภิปรายกลุ่ม
การประหยัดเงิน	3. การซื้อของที่มีประโยชน์และคุ้มค่าเงินชื่อกิจกรรม “ฉลาดซื้อ”	1. เพื่อให้ให้นักเรียนบอกถึงประโยชน์และคุณค่าของสินค้า ก่อนตัดสินใจซื้อ 2. เพื่อสร้างค่านิยมที่ดีในการซื้อสินค้าตามความเหมาะสมและความจำเป็น	การอภิปรายกลุ่ม
การประหยัดเงิน	4. การวางแผนการเก็บออมเงินชื่อกิจกรรม “เพียงพออย่างพอเพียง”	1. เพื่อให้ให้นักเรียนอธิบายประโยชน์และความสำคัญของการวางแผนการใช้และเก็บออมเงิน 2. เพื่อให้ให้นักเรียนบอกการวางแผนแบ่งเงินเป็นสัดส่วนในการใช้จ่าย และมีการเก็บออม	สถานการณ์จำลอง

องค์ประกอบ	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เทคนิคที่ใช้
การประหยัดเวลา	5. การวางแผนการใช้เวลา ชื่อกิจกรรม “นาฬิกาทอง”	1. เพื่อให้นักเรียนอธิบายประโยชน์ของการวางแผน การใช้เวลาและรู้จักแบ่งเวลาในแต่ละวัน 2. ให้นักเรียนบอกการวางแผนการใช้เวลาเพื่อทบทวนบทเรียน	กรณีตัวอย่าง
การประหยัดเวลา	6. การใช้เวลาว่างในการทบทวนบทเรียนและช่วยเหลืองานบ้าน ชื่อกิจกรรม “ชีวิตที่มีคุณค่า”	1. เพื่อให้นักเรียนบอกประโยชน์ของการใช้เวลาในการทบทวนบทเรียนและช่วยเหลืองานบ้าน 2. . เพื่อให้นักเรียนวางแผนและจัดแบ่งเวลา ว่างได้เหมาะสม	บทบาทสมมติ
การประหยัดสิ่งของเครื่องใช้และพลังงาน	7. การนำสิ่งของเครื่องใช้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ ชื่อกิจกรรม “ผู้วิเศษ”	1. เพื่อให้นักเรียนเสนอแนวทางการนำเครื่องใช้ มาดัดแปลง ประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสม 2. ให้นักเรียนอธิบายข้อดีในการใช้สิ่งของเครื่องใช้ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าสูงสุด	การอภิปรายกลุ่ม
การประหยัดสิ่งของเครื่องใช้และพลังงาน	8. การดูแลรักษาสาธารณสมบัติ ชื่อกิจกรรม “ผู้พิทักษ์”	1. เพื่อให้นักเรียนบอกวิธีดูแล รักษา และทำนุบำรุงสาธารณสมบัติ 2. เพื่อให้นักเรียนบอกแนวทาง การแสดงความรักและหวงแหนสาธารณสมบัติ ของโรงเรียน	สถานการณ์จำลอง
การประหยัดสิ่งของเครื่องใช้และพลังงาน	9. การใช้น้ำ ไฟฟ้า พลังงานและโทรศัพท์อย่างรู้คุณค่า ชื่อกิจกรรม “มิสเตอร์เซฟ”	1. ให้นักเรียนระบุความสำคัญของการประหยัดพลังงาน ประหยัดน้ำ ประหยัดไฟ 2. เพื่อให้นักเรียนบอกวิธี การใช้น้ำ ไฟ พลังงาน รวมถึงโทรศัพท์ ให้เกิดประโยชน์ คุ้มค่าสูงสุด	การอภิปรายกลุ่ม

องค์ประกอบ	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เทคนิคที่ใช้
	10. กิจกรรม “ฉันทำได้”	1. เพื่อให้นักเรียนได้ร่วมกันสรุป ทบทวนกิจกรรมต่างๆ ที่ได้ร่วมทำ 2. เพื่อให้นักเรียนได้เลือกแนวทาง ปฏิบัติ ได้ยึดถือเป็นค่านิยมที่ดี 3. เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความรู้สึก ความคิดเห็นและเสนอแนะในกิจกรรม ที่ได้จัดในครั้งนี้	อภิปรายกลุ่ม

2.3 แผนการจัดกิจกรรม และขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม

ในแผนการจัดกิจกรรมประกอบไปด้วย ประเภทของกิจกรรม ขนาดของกลุ่ม
 ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม วัตถุประสงค์ สื่อ,อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรม การเตรียมการล่วงหน้า
 และขั้นตอนกิจกรรม โดยเฉพาะขั้นตอนกิจกรรมนั้นในชุดกิจกรรมนี้ใช้การดำเนินกิจกรรม
 ตามแนวกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง

แผนการจัดกิจกรรมครั้งที่ 1 ปฐมนิเทศ ชื่อกิจกรรม “ใครเอ่ย”

ขนาดของกลุ่ม 20 คน

ระยะเวลาในการดำเนินการ 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างความคุ้นเคยระหว่างนักเรียนกับครู และนักเรียนกับนักเรียน
2. เพื่อให้นักเรียนทราบจุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ วิธีการ รวมถึงเวลาและสถานที่ในการดำเนินการทดลองครั้งนี้

สื่อประกอบกิจกรรม

1. ใบประกอบกิจกรรม “ใครเอ่ย”
2. ปากกา/ ดินสอ
3. นกหวีด

การเตรียมการล่วงหน้า

1. ครูทำการศึกษาขั้นตอนการจัดกิจกรรม
2. ครูเตรียมสื่อ/อุปกรณ์ก่อนการจัดกิจกรรม

ขั้นดำเนินการกิจกรรม

1. ครูกล่าวแนะนำตนเอง และใช้กิจกรรมเป็นสื่อในการสร้างความคุ้นเคยระหว่างนักเรียนกับครู และระหว่างนักเรียนกับนักเรียน โดยมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

- 1.1 นักเรียน 20 คน นั่งล้อมวงเป็นวงกลม
- 1.2 ครูแจกใบประกอบกิจกรรม “ใครเอ่ย” ให้แก่นักเรียน ในเอกสารจะมีคำถามลักษณะต่างๆ 20 ลักษณะ โดยขึ้นต้นด้วยคำว่า ใครเอ่ย ตัวอย่างเช่น ใครเอ่ย เกิดวันอาทิตย์ เป็นต้น จากนั้น ครูแจ้งกติกาให้นักเรียนหาเพื่อน ที่มีลักษณะตรงกับคุณสมบัติที่ได้ระบุ และให้เพื่อนเขียนชื่อลงในช่องนั้นๆ โดยห้ามใส่ชื่อตนเอง และมีชื่อซ้ำได้คนละไม่เกิน 2 ช่องเท่านั้น ภายในเวลา 10 นาที เมื่อหมดเวลา ครูจะเป่านกหวีดครั้งที่ 1 เป็นสัญญาณให้นักเรียนกลับมานั่งที่ของตน และเมื่อครูเป่านกหวีดครั้งที่ 2 เป็นสัญญาณว่าทุกคนจะต้องนั่งเรียบร้อยประจำที่ของตน หากใครยังไม่ถึงที่นั่งจะถูกตัดคะแนนรายชื่อเพื่อนที่หาได้ออกจากใบประกอบกิจกรรม ตามจำนวนเวลาที่ครูนับจนกว่าจะนั่งประจำที่

1.3 ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามเพิ่มเติม เมื่อทุกคนเข้าใจแล้ว ครูเป่านกหวีดเป็นสัญญาณเริ่มกิจกรรม ให้นักเรียนแต่ละคนใช้เวลาในการค้นหาและให้เพื่อนเขียนชื่อลงในช่องที่ตรงกับคุณลักษณะของตน

1.4 เมื่อหมดเวลา ครูสัมภาษณ์ผู้ที่ได้รายชื่อมากที่สุดและเสร็จเรียบร้อยก่อนอันดับที่ 1-3 โดยให้แจ้งชื่อเพื่อนตามคุณสมบัติในแต่ละข้อความ และให้เพื่อนนักเรียนช่วยกันตรวจสอบว่าจริงหรือไม่ โดยอาจใช้วิธีสุ่มถาม

2. ครูสนทนากับนักเรียนเพิ่มเติม สร้างความคุ้นเคยและความเป็นกันเอง

3. ครูชี้แจงจุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์และวิธีการเรียนรู้ด้วยเทคนิคต่างๆ เช่น สถานการณ์จำลอง บทบาทสมมติ กรณีตัวอย่าง และการอภิปรายกลุ่ม ชี้แจงถึงความสำคัญและประโยชน์ของการประหยัด จากนั้นเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย

4. ครูนัดหมายนักเรียนในครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจ ความสนุกสนานในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. สอบถามความเข้าใจที่ตรงกันถึงจุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมการทดลองในครั้งนี้

ใบประกอบกิจกรรม ครั้งที่ 1 ชื่อกิจกรรม “ใครเอ่ย”

“ใครเอ่ย”

ลำดับที่	รายการ	ชื่อ-นามสกุล
1.	ใครเอ่ย เป็นลูกคนโต	
2.	ใครเอ่ย เกิดวันจันทร์	
3.	ใครเอ่ย ชอบเล่นกีตาร์	
4.	ใครเอ่ย ชอบดื่มน้ำอัดลม	
5.	ใครเอ่ย ชอบอ่านหนังสือการ์ตูน	
6.	ใครเอ่ย เปลี่ยนอุปกรณ์การเรียนบ่อย	
7.	ใครเอ่ย ชอบเข้าห้องสมุด	
8.	ใครเอ่ย ชอบซื้อของทันทีที่ดูใจ	
9.	ใครเอ่ย เกิดเดือนมีนาคม	
10.	ใครเอ่ย มีเงินเก็บสะสมมากกว่า 9 พันบาท	
11.	ใครเอ่ย มีชื่อเล่น 2 พยางค์	
12.	ใครเอ่ย ชอบเล่นฟุตบอล	
13.	ใครเอ่ย วาดรูปเก่ง	
14.	ใครเอ่ย พุดจาไพลเราะ	
15.	ใครเอ่ย ได้เกรด 4 มากกว่า 3วิชา	
16.	ใครเอ่ย ชอบอมลูกอม	
17.	ใครเอ่ย เปลี่ยนโทรศัพท์มือถือบ่อย	
18.	ใครเอ่ย ยิ้มเก่ง	
19.	ใครเอ่ย ชอบช่วยเหลือเพื่อน	
20.	ใครเอ่ย ชอบฝึกสมุดจดงาน	

แผนการจัดกิจกรรมครั้งที่ 2 ชื่อกิจกรรม “พอประมาณ”

ขนาดของกลุ่ม 20 คน

ระยะเวลาในการดำเนินการ 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนบอกถึงเหตุผลและมีหลักการในการใช้จ่ายเงิน
2. เพื่อปลูกฝังหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง และให้นักเรียนนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

สื่อ/อุปกรณ์

1. ใบความรู้เรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง”
2. ใบงาน “พอประมาณ”

การเตรียมการล่วงหน้า

1. ครูศึกษาขั้นตอนการจัดกิจกรรม
2. ครูเตรียมสื่อ/อุปกรณ์ก่อนการจัดกิจกรรม

ขั้นดำเนินการกิจกรรม

1. ขั้นทำความเข้าใจ (5 นาที)

ครูสนทนาซักถามนักเรียนเรื่องหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง

-นักเรียนเคยได้ยินเรื่องหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่ อย่างไร

-นักเรียนคิดว่า ตนได้นำหลักคิดมาปฏิบัติบ้างหรือไม่ อย่างไร

2. ขั้นแสดงความสัมพันธ์ (20 นาที)

2.1 แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มๆ ละ 5 คน ครูนำเสนอหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งที่เป็นทฤษฎี และแนวปฏิบัติตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยแจกเอกสารใบความรู้เรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” และใบงาน “พอประมาณ” ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาและร่วมกันอภิปราย แสดงความคิดเห็นตามหัวข้อในใบงาน

2.2 จากนั้นให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมานำเสนอในประเด็นที่อภิปราย

ข้อคิดเห็นร่วมกัน

3. ขั้นกำหนดคุณค่า (15 นาที)

3.3 นักเรียนร่วมกันสรุปเพิ่มเติม และเลือกวิธีการหรือแนวทางในการนำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งในด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดี และครูสุ่มถามนักเรียน 2-3 คนถึงข้อดีในการดำเนินชีวิตตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง

4. ขั้นแสดงออก (10 นาที)

นักเรียนแต่ละคนเขียนแนวทางที่ตนสามารถนำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ใน
ช่วงเวลา 3 วันนี้ และฝึกทำบันทึกรายการ รายรับและรายจ่ายของแต่ละคน ทุกๆ วัน โดยเริ่มทำ
รายการของวันนี้ แล้วนัดหมายให้นำมาแลกเปลี่ยนในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป

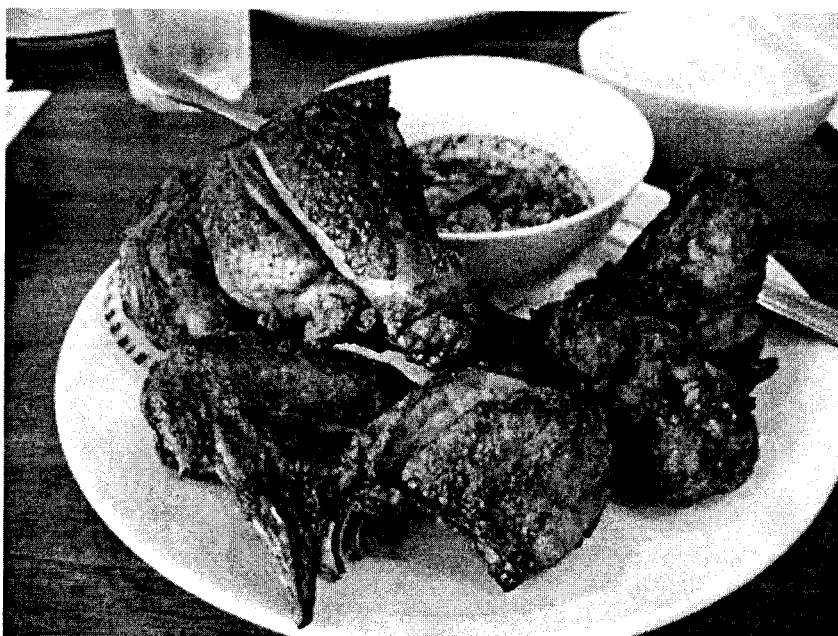
การประเมินผล

1. ประเมินจากการระบุเหตุผลและหลักการในการใช้จ่ายเงินของนักเรียน ในการตอบข้อ
ซักถาม สนทนา
2. ประเมินจากการตอบคำถามในใบงาน และแนวทางการประยุกต์ใช้หลักคิดเศรษฐกิจ
พอเพียงในชีวิตประจำวัน

เอกสารประกอบการร่วมกิจกรรมครั้งที่ 2 ชื่อกิจกรรม "พอประมาณ"

ใบความรู้เรื่อง "เศรษฐกิจพอเพียง" แนวทางปฏิบัติในแบบเศรษฐกิจพอเพียง

□ รู้จักใช้เงินในการเลือกรับประทานอาหารในราคาที่ควรจะเป็น เช่น ไก่ทอดในร้านอาหาร ฟาสต์ฟู้ด กับไก่ทอดของไทยตามตลาดทั่วไป จริงอยู่ว่ามันเป็นไก่ทอดเหมือนกัน ขนาดก็เท่ากัน แต่ราคามันห่างกันลิบ ทานไก่ทอดในร้านอาหารฟาสต์ฟู้ด แล้วทำให้เงินมันเหลือน้อยกว่าทานไก่ทอดธรรมดาๆ ทำให้เหลือเงินไปซื้อของใช้จำเป็นอื่นๆ น้อยลงไปอีก เหลือเงินออมน้อยลง เวลาเกิดเหตุฉุกเฉินขึ้นมาชีวิตก็ลำบาก และเป็นทุกข์ และมีผลกระทบในภาพรวมคือถ้า เงินออมของทั้งระบบก็จะน้อยลง ทำให้การขยายการลงทุนในประเทศก็จะทำได้ยาก เนื่องจากเงินออมในธนาคารมีน้อยไม่พอให้ระดมทุน ต้องไปกู้ยืมเงินจากต่างประเทศเข้ามาอีก ประเทศก็ขาดดุลบัญชีเดินสะพัด เงินบาทก็จะอ่อนค่าลงตามทฤษฎี อีกอย่างกินไก่ทอดในร้านอาหารฟาสต์ฟู้ด 100 บาท เงินเข้ากระเป๋าคคนไทย 30 บาท เข้ากระเป๋ฝรั่งไป 70 บาท ซึ่งเป็นค่าลิขสิทธิ์ เงินไหลออกนอกประเทศอีก

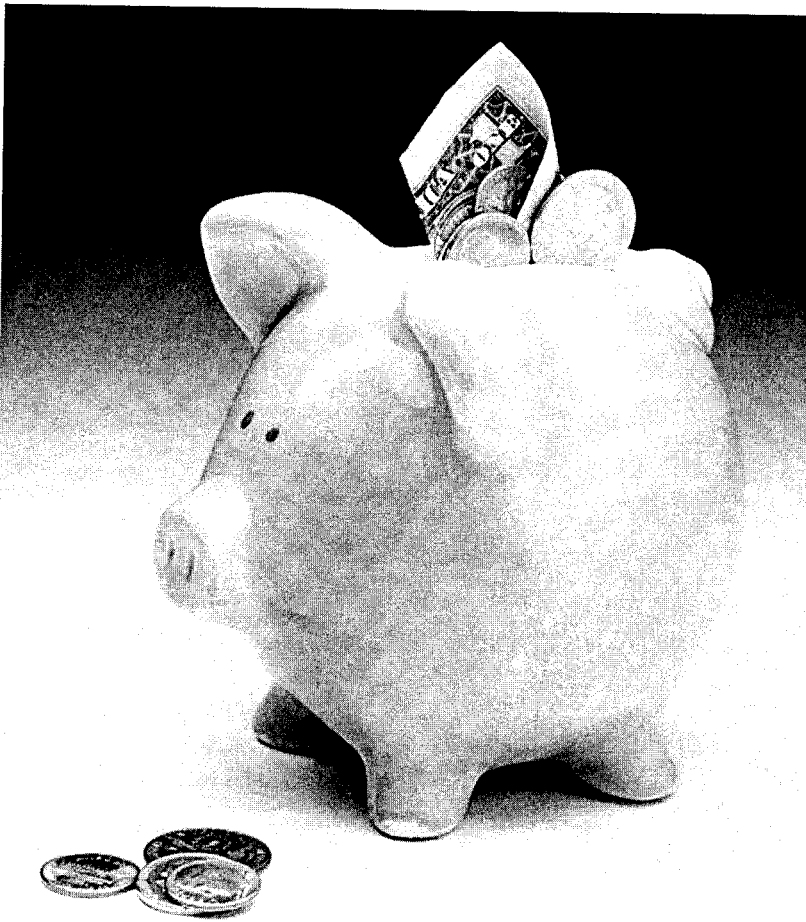

□ เลือกใช้ของที่ต้องการในราคาพอเหมาะ เช่น รถยนต์ เป็นตัวอย่างที่ใกล้ตัวที่สุด ระหว่างรถยนต์ยุโรปกับรถญี่ปุ่นที่ผลิตในประเทศไทยซึ่งเป็นรถยนต์เหมือนกัน วิ่งได้เหมือนกัน แต่คนส่วนใหญ่อยากจะเลือกรถยุโรปเพราะแสดงสถานะทางสังคมว่าเรามีเงิน แต่หลายคนคงจะทราบว่

รถยนต์เป็นสินทรัพย์ที่เสื่อมมูลค่าลงทุกวันตามสัดส่วนเวลา และมีอายุการใช้งาน ดังนั้น ณ วันที่เราขายรถยนต์ ราคาของรถยนต์ราคาแพงก็จะมีมูลค่าลดลงมากกว่า ทั้งนี้ยังไม่รวมค่าบำรุงรักษาและค่าซ่อม ความสำคัญของการแสดงสถานะทางสังคมด้วยรถยนต์เท่ากับบ้านเรา แต่เลือกใช้รถยนต์ที่คุ้มค่าในราคาเหมาะสม ผลกระทบอื่นๆ ก็จะคล้ายๆ กับข้อ 1 สินค้าหลายอย่างมันแพงเกินราคาก็เพราะเราจ่ายค่าทรัพย์สินทางปัญญา หรือค่าลิขสิทธิ์มากกว่าต้นทุนของสินค้าเองซะอีก

□ บริโภคสินค้าด้วยเงินออม จะเห็นว่าคนในบ้านเรากลับไปบริโภคสินค้าด้วยเงินกู้ เช่น กู้เงินไปซื้อโทรทัศน์ มือถือ กระเป๋าหิ้ว ฯลฯ แล้วสิ้นเดือนก็ต้องมาเป็นทุกข์ผ่อนชำระกัน ลักษณะนิสัยแบบนี้เรียกว่าใช้เงินเกินตัว ซึ่งกำลังเกิดในประเทศสหรัฐอเมริกา และเป็นมะเร็งร้ายที่กำลังจะลามทำให้เศรษฐกิจอเมริกา ระเบิดในอีกไม่ช้านี้ หลักการคือเราต้องเข้าใจก่อนว่า การบริโภครับการลงทุนนั้นต่างกัน เช่น ถ้าท่านซื้อมือถือมา เพื่อมาใช้ในวิชาชีพแล้ว มันจะทำเงินกลับมาให้ท่าน นั่นเรียกว่าเป็นการลงทุน แต่ถ้าท่านไม่มีกิจอันใดที่จะใช้ แต่ซื้อมาเพราะว่าคนอื่นมีกัน อันนั้นก็เรียกว่าการบริโภค อะไรที่เป็นการลงทุน มันย่อมมีผลตอบแทนคืนมา (แม้ว่าจะสินค้านั้นจะมีมูลค่าเสื่อมลงทุกวัน) แต่การบริโภคนั้น สินค้าที่ซื้อมาบริโภคมันก็จะมามีค่าเสื่อมถอยลงทุกวัน โดยไม่มีผลตอบแทนคืนมา ถ้าท่านบริโภครับสินค้าด้วยเงินกู้กันเยอะๆ ทั้งประเทศมันก็จะมามีผลกระทบ ทำให้ไม่สามารถจะมีเงินไปลงทุนได้ เพราะเงินกู้ของท่าน ที่สามารถจะนำไปลงทุน ได้ถูกจัดลงในโควตาของเงิน ที่ท่านกู้ออกมาบริโภคไปแล้ว ท้ายสุด ก็ต้องไปกู้ยืมเงินจากต่างประเทศ เข้ามาอีก ประเทศที่ขาดดุลบัญชีเดินสะพัด เงินบาทก็จะอ่อนค่าลงตามทฤษฎี

□ ใช้เงินในสิ่งที่มีประโยชน์เป็นรูปธรรมเท่านั้น ตัวอย่างที่จะยกตัวอย่างได้ง่ายๆ คือ การส่ง SMS เข้ารายการโทรศัพท์ต่างๆ เท่าที่ทราบ มีแต่ประเทศกำลังพัฒนา และประชาชนไม่มีความคิดเท่านี้ ที่จะนิยมส่ง SMS เข้ารายการโทรศัพท์ มากมายแบบประเทศไทย เมื่อนั่งดูโทรศัพท์ ก็สงสัยว่าคนที่ส่ง SMS เข้าไปจะได้ประโยชน์อะไรบ้าง สรุปก็คือได้แต่ความพอใจ ไม่มีประโยชน์ในทางรูปธรรมอะไรเลย บางคนส่ง SMS เดือนนึงหลายหมื่นบาท แต่ไม่รู้ว่าจะส่งไปทำไม ซึ่งเป็นการใช้เงินที่ควรจะออมอย่าง ไม่ถูกเรื่องเท่าไรหรอก

□ ส่งเสริมการซื้อสินค้าที่ผลิตในประเทศ ซึ่งคนไทยเราอาจจะมีจิตสำนึก ในเรื่องนี้ค่อนข้างน้อยไปบ้าง หากท่านสังเกตว่าทำไมหลายๆ ชาติที่เจริญ มักจะเป็นชาติที่มีความเป็นชาตินิยมสูงมาก เช่น ญี่ปุ่น เกาหลี ไต้หวัน จีน ทั้งนี้ เนื่องจากสินค้าแบบเดียวกัน คนในชาตินั้นจะเลือกซื้อสินค้า ที่ผลิตในประเทศของเขา ก่อน ทำให้สินค้าที่ผลิตในประเทศ ได้มีโอกาสทดลองตลาด ปรับปรุงสินค้า และสะสมเงินทุน ไปทำเรื่อง R&D ต่อ ยอดไปได้ แต่ถ้าคนไทย เรานิยมซื้อของต่างชาติ มากกว่า

ของที่ผลิตในประเทศ เงินก็จะไหลออกนอกประเทศเป็นจำนวนมาก เหมือนน้ำที่แห้งเหือดไปจาก
 สระน้ำ แทนที่คนไทยจะได้ประโยชน์จาก Multiplier Effect หรือตัวคูณของการใช้เงินต่อไปเป็น
 ทอดๆ ในระบบเศรษฐกิจของเราเอง แต่เงินกลับไหลออกนอกประเทศ คนไทยก็ได้แต่ค่าแรงใน
 การขายของเท่านั้น สินค้ายี่ห้อต่างๆ ของโลก เช่น LG, Samsung, Haier, TCL, Huawei ก็โตมาจาก
 ตลาดในประเทศก่อนทั้งนั้น ไม่มีใครกระโดดออกไปนอกประเทศแล้วโตเลย อย่างของไทย
 สมัยก่อนก็มีโทรทัศน์ยี่ห้อธานินทร์ แต่ตอนนี้ก็หายไปจากตลาดแล้ว เพราะคนไทยไม่สนับสนุน

□ **งดอบายมุข** อันนี้ง่ายที่สุด แต่เป็นปัญหาที่ฝังลึกรากลึกสุดของสังคมไทย เพราะห่วยทั้งบนดิน
 ได้มีมาก ขนาดจะดูฟุตบอลโลก หนังสือพิมพ์ ก็ยังมีราคาต่อรองให้อีก ไม่ว่าจะเป็นโยบายมุข
 ประเภทใด ก็ทำให้เราไม่มีเงินออมทั้งนั้น พอไม่มีเงินออม ทำยสุดก็ต้องพึ่งเงินกู้มาบริโภคกันอีก

□ **รู้จักลงทุนในสิ่งที่มีประโยชน์ และได้ความรู้** เศรษฐกิจพอเพียงไม่ได้ห้ามให้เราไม่ใช้เงิน
 เพียงแต่ว่าใช้เงินให้เกิดประโยชน์กับตัวเรา เช่น การลงทุนในสินทรัพย์ที่สร้างมูลค่าเพิ่ม การลงทุน
 เพื่อให้เกิดความรู้เพิ่มขึ้น จากการซื้อหนังสือที่มีประโยชน์มาอ่าน ไปฟังสัมมนา ไปทัศนจร ไปดู
 งาน ฯลฯ

กล่าวโดยสรุป การนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้ในชีวิตประจำวันของเรา จะทำให้เรา
 สามารถใช้เงินอย่างคุ้มค่า มีเงินออม เหลือเก็บไว้ใช้ในการบริโภคสิ่งที่จำเป็น ไม่มีภาระหนี้สินที่ไม่
 จำเป็น เงินออมทั้งระบบ ก็จะเพียงพอต่อการระดมทุน เพื่อการลงทุนในประเทศ ไม่ต้องพึ่งพิง
 เงินตราต่างประเทศ คำว่าเศรษฐกิจพอเพียงนั้นหมายถึงความพอดีด้วย ไม่ได้ห้ามกัหนี้มาลงทุน
 แต่อย่างใด トラบใดที่กัหนี้ยืมสินแล้วมาลงทุน แต่การลงทุนนั้นยังสามารถให้ผลตอบแทนที่มี
 ความเป็นไปได้ว่าจะชำระหนี้ได้ก็ถือว่าพอเพียง

/ โดย .๑*อาหล่อยจ้ง.๑* /

ที่มา www.dek-d.com

เอกสารประกอบการร่วมกิจกรรมครั้งที่ 2 ชื่อกิจกรรม “พอประมาณ”

ใบงาน “พอประมาณ”

ให้สมาชิกกลุ่มร่วมกันอภิปรายและตอบคำถามในประเด็นต่อไปนี้

1. นักเรียนเข้าใจหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงว่าอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง มีความสำคัญและจำเป็น ต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. นักเรียนช่วยกันบอกถึงสิ่งที่เคยทำในชีวิตประจำวัน ที่สอดคล้องตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมระบุถึงผลที่ได้รับทั้งต่อตนเอง และต่อครอบครัว สังคม

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....
- 6.....
- 7.....

4. นักเรียนมีแนวทางในการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ และเป็นตัวแบบให้ผู้อื่นในสังคม
รอบข้างด้วยวิธีการใด โปรดอธิบาย พร้อมยกตัวอย่าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ใบบันทึกรายการ รายรับ-รายจ่าย ประจำวันที่

ของ.....

วันที่	รายการรับ	บาท	รายการจ่าย	บาท
	รวมรายการรับ		รวมรายการจ่าย	

แผนการจัดกิจกรรมครั้งที่ 3 ชื่อกิจกรรม “ฉลาดซื้อ”

ขนาดของกลุ่ม 20 คน

ระยะเวลาในการดำเนินการ 50 นาที

จุดประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนคำนึงถึงประโยชน์และคุณค่าของสินค้า ก่อนตัดสินใจซื้อ
2. เพื่อสร้างค่านิยมที่ดีในการซื้อสินค้าตามความเหมาะสมและความจำเป็น

สื่อ/อุปกรณ์

1. เอกสารโฆษณาประชาสัมพันธ์ของห้างสรรพสินค้าต่างๆ (แมคโคร โลตัส บีคซี ฯลฯ)
2. ใบความรู้เรื่อง “ฉลาดซื้อ”
3. ใบงานที่ 1 “ใบสั่งซื้อสินค้า”
4. ใบงานที่ 2 “คติประจำใจของฉัน”

การเตรียมกิจกรรมล่วงหน้า

1. ครูศึกษาขั้นตอนการจัดกิจกรรม
2. ครูเตรียมสื่อ/อุปกรณ์ก่อนการจัดกิจกรรม

ขั้นดำเนินการกิจกรรม

1. ขั้นทำความเข้าใจ (10 นาที)

ครูให้นักเรียนนำบันทึกรายการ รายรับ-รายจ่ายที่ได้ทำไว้ จากการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งที่ 2 และขออาสาสมัคร 2-3 คน อ่านรายการบันทึกของตนเองให้เพื่อนๆ ฟัง แล้วครูสนทนาซักถามนักเรียนเรื่องการนำหลักคิดไปประยุกต์ใช้ การเลือกซื้อและตัดสินใจซื้อสินค้า และสุ่มซักถามนักเรียนในประเด็นต่อไปนี้

- ถ้านักเรียนจะเลือกซื้อสินค้า นักเรียนจะตัดสินใจในการซื้อสินค้าอย่างไร
- นักเรียนมีหลักการใดในการตัดสินใจ หรือใช้เหตุผลใดในการตัดสินใจ

2. ขั้นแสดงความสัมพันธ์ (15 นาที)

ครูแจกเอกสาร ใบปลิวโฆษณาสินค้าของห้างสรรพสินค้า ซึ่งมีสินค้าต่างๆ เช่น รองเท้า เสื้อผ้า กระเป๋า เครื่องดื่ม ขนม เครื่องใช้ไฟฟ้า ฯลฯ ให้นักเรียนเลือกสินค้า โดยสมมติให้นักเรียนมีเงิน 1,000 บาท แล้วเขียนรายการสินค้าที่เลือกซื้อลงในใบงานที่ 1 ใช้เวลาประมาณ 10 นาที

3. ขั้นกำหนดคุณค่า (15 นาที)

เมื่อแต่ละคนเลือกสินค้าและเขียนลงในใบงานที่ 1 เสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้นักเรียนรวมกลุ่มกัน 5 คน แล้วครูแจกใบความรู้เรื่อง “ฉลาดซื้อ” ให้นักเรียนศึกษา จากนั้นแล้วให้ร่วมกัน

พิจารณาและอภิปรายในประเด็นที่กำหนดในใบงานที่ 2 ใช้เวลาประมาณ 15 นาที แล้วแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานการอภิปราย ในช่วงนี้ครูกระตุ้นให้นักเรียนใช้ความคิด ในการพิจารณาถึงประโยชน์ คุณค่าและความจำเป็น ในการตัดสินใจและเลือกซื้อสินค้า

4. ชั้นแสดงออก (10 นาที)

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปถึงค่านิยมที่ดีในการเลือกซื้อของที่มีประโยชน์และคุ้มค่าเงิน แล้วให้นักเรียนลุกขึ้นบอกหลักที่ตนจะสามารถนำไปยึดเป็นแนวทางปฏิบัติก่อนเลือกซื้อสินค้าให้เพื่อนๆ ฟัง พร้อมระบุถึงประโยชน์และคุณค่าที่จะได้รับ หากสามารถปฏิบัติได้ตามนั้น

การประเมินผล

1. ประเมินจากคำตอบในการสนทนาซักถาม เกี่ยวกับหลักในการเลือกซื้อ ตัดสินใจซื้อสินค้า และคุณค่าของสินค้า
2. ประเมินจากการร่วมกิจกรรมและตอบคำถามในใบงาน

เอกสารประกอบการร่วมกิจกรรมครั้งที่ 3 ชื่อกิจกรรม “ฉลาดซื้อ”

ใบความรู้เรื่อง “ฉลาดซื้อ”

๗ คำถาม ก่อนซื้อ...

มันดีมากซื้อเป็นจริงหรือ ???

- ฉันจำเป็นต้องใช้มันหรือไม่ หรือฉันมีของแบบนี้ ซึ่งมันก็ใช้ได้เหมือนกับเจ้าสิ่งนี้แหละ ฉันไปยืมเพื่อน หรือทำขึ้นเองก็ได้แทนที่จะซื้อใหม่ดีไหม เอ! หรือซื้อของมือสองดีกว่า
- มันเป็นสินค้าที่มีคุณภาพพอที่จะซื้อใช้ไปนานได้หรือไม่ มันใช้ประโยชน์ได้หลายอย่างหรือเปล่า ซ่อมได้หรือเปล่า
- มันดีต่อสุขภาพฉันไหม ทั้งการผลิต การใช้ และการปกป้องสิ่งแวดล้อม
- สร้างขยะให้โลกเยอะขึ้นหรือเปล่า บรรจุหีบห่อน้อย หรือไม่มีเลยไหม แล้วเอากลับมาใช้อีกได้หรือเปล่า หมุนเวียนมาใช้ได้อีกไหม หรือย่อยสลายได้เลยไหม
- เป็นมิตรกับบรรยากาศไหม ทำให้โลกร้อนขึ้นหรือเปล่า มันเดินทางมาไกลไหม ก่อนจะถึงตัวฉัน มันใช้พลังงานจากแสงอาทิตย์ หรือพลังงานชีวภาพ แทนการใช้ไฟฟ้าหรือน้ำมันหรือเปล่า
- เจ้าสิ่งนี้มีส่วนทำให้ผู้อื่นมีความสุขขึ้นหรือเปล่า ผู้ผลิตของสิ่งนี้ได้จ่ายค่าแรงเป็นธรรมหรือเปล่า ได้รับการดูแลที่ดี และส่งเสริมให้มีอำนาจหรือเปล่า แล้วมันไม่เป็นอันตรายต่อสัตว์ไหม
- เจ้าสิ่งนี้ สนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่นหรือเปล่า เป็นสินค้าของท้องถิ่นใช่ไหม แล้วฉันจะซื้อมันได้ที่ร้านค้าท้องถิ่นหรือเปล่า

เอกสารประกอบการร่วมกิจกรรมครั้งที่ 3 ชื่อกิจกรรม “ตลาดซื้อ”

ใบงานที่ 1
ใบสั่งซื้อสินค้า

ชื่อผู้ซื้อ.....

ที่	รายการสินค้า	ราคา	รวมเงิน

รวมเงิน.....บาท

เอกสารประกอบการร่วมกิจกรรมครั้งที่ 3 ชื่อกิจกรรม ตลาดซื้อ

ใบงานที่ 2
คติประจำใจของฉัน

ให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันอภิปรายหัวข้อต่อไปนี้

- 1. สมาชิกในกลุ่มแบ่งปันให้เพื่อนฟังว่าตนซื้อสินค้าชนิดใดมาบ้าง
- 2. ผู้ที่ซื้อสินค้าได้เหมาะสม คຸ້ມค้ำที่สุดคือใคร เพราะเหตุใด

.....
.....
.....

- 3. มีผู้ที่ใช้เงินเกิน 1,000 บาทหรือไม่ ใช้เงินไปเท่าใด และเพราะอะไร

.....
.....
.....

- 4. การเลือกซื้อสินค้าให้เกิดประโยชน์และคຸ້ມค้ำเงิน ควรมีหลักในการพิจารณาอย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....

- 5. การเลือกซื้อสินค้าตามความเหมาะสมและความจำเป็น มีข้อดีและข้อเสียหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....
.....

- 6. กำหนดคติ ประจำใจ ในการเลือกซื้อสินค้า.....

.....
.....
.....

แผนการจัดกิจกรรมครั้งที่ 4 ชื่อกิจกรรม พอเพียงอย่างเพียงพอ

ขนาดของกลุ่ม 20 คน

ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรม 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้ เข้าใจ เห็นประโยชน์และความสำคัญของการวางแผนการใช้และเก็บออมเงิน
2. ให้นักเรียนคำนึงถึงประโยชน์และคุณค่าของสินค้าก่อนตัดสินใจซื้อ
3. เพื่อให้นักเรียนรู้จักวางแผนแบ่งเงินเป็นสัดส่วนในการใช้จ่าย และมีการเก็บออม

สื่อ/อุปกรณ์

1. เอกสาร เรื่อง “ ใ้เก่ง-ใ้เป็น”
2. ใบงานที่ 1 “ใ้เก่ง-ใ้เป็น”
3. ใบงานที่2 การอภิปรายกลุ่ม

การเตรียมการล่วงหน้า

1. ครูศึกษาขั้นตอนการจัดกิจกรรม
2. ครูเตรียมสื่อ/อุปกรณ์ก่อนการจัดกิจกรรม

ขั้นดำเนินการกิจกรรม

1. ขั้นทำความเข้าใจ (5 นาที)

ครูสนทนาซักถามนักเรียนเรื่องการใช้จ่ายเงิน

-นักเรียนเคยวางแผนการใช้จ่ายเงินหรือไม่ อย่างไร

-นักเรียนแบ่งเงินที่ได้รับมาออกเป็นสัดส่วนก่อนใช้หรือไม่

-นักเรียนมีเงินเหลือเก็บออมไว้สำหรับใช้ในความจำเป็นบ้างหรือไม่

-นักเรียนมีเงินเก็บ เงินออมในปัจจุบันเท่าไร และมีเป้าหมายการออมอย่างไรบ้าง

2. ขั้นแสดงความสัมพันธ์ (20 นาที)

2.1 ครูแจกเอกสารเรื่อง “ใ้เก่ง&ใ้เป็น” ให้นักเรียนแต่ละคน ศึกษาและวิเคราะห์การใช้เงินของบุคคลในเรื่อง จากนั้นให้นักเรียนตอบคำถามในใบงานที่ 1 ใช้เวลาประมาณ 10 นาที

2.2 เมื่อครบเวลาตามที่กำหนดแล้ว ครูสุ่มนักเรียนออกมา 3-4 คน อ่านคำตอบของตนให้เพื่อนๆ ฟัง (กำหนดเวลาประมาณ 10 นาที)

3. ขั้นกำหนดคุณค่า (10 นาที)

3.1 แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มๆ ละ 5 คน ครูแจกเอกสาร “การวางแผนการใช้เงิน” ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปราย แสดงความคิดเห็นตามหัวข้อในใบงาน

3.2 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมานำเสนอในประเด็นที่อภิปรายข้อคิดเห็นร่วมกัน

3.3 ให้นักเรียนร่วมกันสรุปเพิ่มเติม และเลือกวิธีการหรือแนวทางในการวางแผนการใช้เงิน การแบ่งเงินเป็นสัดส่วน การใช้จ่ายตามความจำเป็นก่อนหลัง และการออม ที่เห็นว่าเหมาะสม และเป็นประโยชน์สำหรับตน ครูสุ่มถามนักเรียนรายบุคคลถึงแนวทางการวางแผนการใช้เงินและเก็บออม พร้อมทั้งเหตุผลที่เลือก และข้อดีในแนวทางที่เลือก

4. ชั้นแสดงออก (5 นาที)

นักเรียนแต่ละคนเขียนข้อเตือนใจในการวางแผนการใช้จ่ายเงินและเก็บออมเงินของตน และกำหนดเป้าหมายการออมเงินของแต่ละคน

ครูถามนักเรียนถึงความมั่นใจในการทำตามเป้าหมาย เพื่อให้นักเรียนยืนยันอีกครั้งหนึ่ง และนัดหมายสำหรับกิจกรรมในครั้งต่อไป

การประเมินผล 1. สังเกตจากการร่วมทำกิจกรรมของนักเรียน

2. ตรวจสอบประเมินความเข้าใจจากการตอบคำถามจากเอกสารใบงาน

เอกสารประกอบการร่วมกิจกรรมครั้งที่ 4 ชื่อกิจกรรม พอเพียง อย่างเพียงพอ

เอกสารเรื่อง “ใช้เก่ง-ใช้เป็น”

เมื่อจบจากค่ายวิชาการภาคฤดูร้อนแล้ว โรงเรียนได้พานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ไปพักผ่อนหย่อนใจที่พัทยา ในปีนี้เช่นกัน โดยมีโปรแกรมที่จะพักผ่อนที่พัทยาเป็นเวลา 3 วัน 2 คืน โดยค่าใช้จ่ายนั้น ทางโรงเรียนเก็บเงินคนละ 2,000 บาท ซึ่งรวมค่ารถ ค่าที่พัก ค่าอาหารไว้เรียบร้อยแล้ว นักเรียนเพียงเตรียมค่าใช้จ่ายส่วนตัวอื่นๆ ไปเล็กน้อยเท่านั้น

น้ำตาล อ้อยใจ และหวานชื่น เป็นเพื่อนรักสนิทกันมาก พวกเขาได้อยู่กลุ่มเดียวกัน พักห้องเดียวกัน เมื่อโรงเรียนพานักเรียนแวะสถานบริการน้ำมัน น้ำตาลซึ่งได้รับค่าขนม มา 1,000 บาท มักจะวิ่งไปซื้อน้ำอัดลม หมากฝรั่ง ของขบเคี้ยว เพื่อเก็บไว้กินบนรถ หลังจากที่รถพักรับประทานอาหารกลางวันที่เพชรบุรีแล้ว น้ำตาลจะโทรศัพท์คุยกับเพื่อนต่างโรงเรียน และชวนอ้อยใจกับหวานชื่น นั่งฟังเพลงจากเครื่องโทรศัพท์ของตน ทุกครั้งที่รถแวะสถานบริการน้ำมัน เพื่อให้เข้าห้องน้ำ น้ำตาลจะแวะไปซื้อขนมที่ร้านค้าทันที น้ำตาลเป็นคนกินจุบจิบจึงค่อนข้างอ้วน ระหว่างพักผ่อนที่พัทยา น้ำตาลมักจะซื้อของเกือบทุกอย่างที่เขาชอบ และในขากลับรถแวะที่หัวหิน มาร์เก็ตวิลเลจ เป็นสถานที่สุดท้าย น้ำตาลจึงไปซื้อโดนัทและน้ำอัดลม จนเงินที่เตรียมไปนั้นหมดลง เมื่อกลับถึงโรงเรียนปรากฏว่าแบตเตอรี่โทรศัพท์ของน้ำตาลหมด ขณะที่จะไปโทรศัพท์ที่ตู้สาธารณะ จึงนึกได้ว่าไม่มีเงินเหลืออยู่เลย จึงได้ขอยืมเงินของหวานชื่นเพื่อโทรศัพท์ให้ที่บ้านมารับ

อ้อยใจ ได้เงินมาจากผู้ปกครองมา 1,000 บาทเช่นเดียวกัน อ้อยใจเป็นคนที่ไม่ค่อยใช้จ่ายเงิน เขาชอบเก็บสะสมเงินไว้ และจะพอใจที่เห็นเงินที่ออมไว้ค่อยๆ เพิ่มมากขึ้น เมื่อรถจอดที่ปั้มน้ำมันหรือสถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่พัทยา อ้อยใจจะไม่ซื้ออะไรเลย เขารับประทานอาหารกลางวันและอาหารเย็นตามร้านค้าที่โรงเรียนจัดให้จนอิ่ม แต่อ้อยใจก็ชอบกินขนมที่เพื่อนซื้อมาหรือชอบเล่นเครื่องเล่น และร้องเพลงคาราโอเกะที่เพื่อนๆ ซื้อชั่วโมงไว้ อ้อยใจจึงมีเงินเหลือจากการไปเที่ยวครั้งนี้ 560 บาท เขาเอาเงินไปอวดเพื่อนๆ และเขาก็รู้สึกภาคภูมิใจมากที่ตนเองมีเงินเหลือมากกว่าเพื่อนๆ คนอื่น

หวานชื่น ซึ่งได้รับเงิน 1,000 บาทมาจากผู้ปกครองเท่ากับเพื่อน ระหว่างที่เดินทางไปพักผ่อนที่พัทยานั้น หวานชื่นคิดว่าเขาจะต้องเผื่อเงินไว้ขากลับ และต้องแบ่งเงินเป็นส่วนๆ สำหรับซื้อขนม น้ำดื่ม และเผื่อซื้อของถูกใจหรือของฝาก โดยเก็บเงิน 500 บาทไว้ในกระเป๋าเล็ก และเก็บ 100 บาทไว้ในซอกกระเป๋าสตางค์ เป็นเงินสำรอง เมื่อรถแวะปั้มน้ำมัน หวานชื่นซื้อ

ซาลาเปา นมกล่องและน้ำดื่มขวดใหญ่ ไว้สำหรับแก้หิวกระหายระหว่างทาง ที่พัทยาวานชื่นซื้อ
พวงกุญแจเพื่อไปฝากน้อง ซื้ออาหารทะเลรับประทาน จากลับเมื่อรถแวะที่หัวหินมาร์เก็ตวิลเลจ
วานชื่นซื้อรองเท้าผ้าใบ 1 คู่ และหมวก 1 ใบ สำหรับใส่ไปเที่ยวนอกบ้านแทนของเก่าที่ใช้มานาน
แล้ว เมื่อกลับถึงโรงเรียนยังให้น้ำตาล ยิมเพื่อไปโทรศัพท์หาผู้ปกครอง กลับถึงบ้านวานชื่นนับ
เงินที่เหลือกลับมาทั้งหมด 230 บาท เขาจึงนำรวบรวมไว้ในกระปุกออมสิน

**** เมื่อนักเรียนอ่านเรื่องจบแล้ว ให้ตอบคำถามในใบงาน ****

เอกสารประกอบการร่วมกิจกรรมครั้งที่ 4 ชื่อกิจกรรม พอเพียง อย่างเพียงพอ

ใบงาน “ใช้เก่ง&ใช้เป็น ”

ให้ผู้เรียนอภิปรายในประเด็นต่อไปนี้

(ขั้นสำรวจ)

1. ระหว่าง น้ำตาล อ้อยใจและหวานชื่น ใครสามารถวางแผนการใช้จ่ายได้ดีที่สุด เพราะอะไร

.....
.....
.....

2. นักเรียนคิดว่าเพราะเหตุใดน้ำตาล จึงไม่มีเงิน โทรศัพท์ไปที่บ้าน

.....
.....
.....

3. อ้อยใจมีพฤติกรรมการใช้จ่ายที่เหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....
.....
.....

4. นักเรียนคิดว่าระหว่างน้ำตาล อ้อยใจ หวานชื่น ใครใช้จ่ายตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

.....
.....
.....

(ขั้นแสดงความสัมพันธ์)

5. นักเรียนการวางแผนการใช้จ่าย มีประโยชน์และสำคัญอย่างไร

.....
.....
.....

6. หากนักเรียนวางแผนใช้จ่ายแล้วมีเงินส่วนหนึ่งออมเก็บไว้ มีผลต่อนักเรียนอย่างไร

.....
.....
.....

(ชั้นแสดงออก)

7. ให้นักเรียนเขียนแผนการและเป้าหมายการออมเงิน และระบุจำนวนเงินโดยประมาณ ในระยะเวลา 1 เดือนนับจากนี้

.....

.....

.....

8. ให้นักเรียนวางแผนการใช้จ่ายเงิน โดยสมมติว่านักเรียนได้รับเงินเป็นค่าขนมและค่าใช้จ่ายส่วนตัว เดือนละ 2,000 บาท นักเรียนจะใช้จ่ายเงินอย่างไร

ค่าอาหาร		บาท
ค่าขนม		บาท
ค่าอุปกรณ์การเรียน		บาท
ค่าเครื่องใช้ส่วนตัว		บาท
ค่า.....		บาท
ค่า.....		บาท
ค่า.....		บาท
ค่า.....		บาท
ค่า.....		บาท
ค่า.....		บาท
ค่า.....		บาท
ค่า.....		บาท
รวม		บาท

จากเงินที่ได้รับ 2,000 บาท นักเรียนเหลือเงิน.....บาท

นักเรียนวางแผนนำเงินที่เหลือไปทำอะไร.....

.....

.....

จากเงินที่ได้รับ 2,000 บาท นักเรียนใช้กิน.....บาท

นักเรียนมีวิธีการหรือแนวทางในการหาเงินให้เพียงพอได้อย่างไร.....

.....

.....

เอกสารประกอบการร่วมกิจกรรมครั้งที่ 4 ชื่อกิจกรรม พอเพียง อย่างเพียงพอ

ใบงานการอภิปรายกลุ่ม

ให้นักเรียนอ่านและวิเคราะห์บทร้อยกรองต่อไปนี้

ทรัพย์มีสี่ส่วน ไชร์	ปูนปั้น
ภาคหนึ่งพึงเกยกัน	เก็บไว้
สองส่วนเบ็ดเสร็จสรรพ	การกิจ ใช้นา
ยังอีกส่วนควรให้	จ่ายเลี้ยงตัวตน

(โคลงโลกนิติ)

ข้อคิดที่นักเรียนได้จากบทร้อยกรองนี้

.....

.....

.....

ถ้านักเรียนได้รับเงินจากผู้ปกครองเดือนละ 2,000 บาท นักเรียนจะแบ่งเงินให้สอดคล้องกับคำโคลงนี้อย่างไร.....

.....

.....

ให้นักเรียนเขียนข้อเตือนใจและเป้าหมายการออมเงินใน 1 เดือน นับจากนี้

แผนการจัดกิจกรรมครั้งที่ 5 ชื่อกิจกรรม “นาที่ทอง”	

ขนาดของกลุ่ม	20 คน

ระยะเวลาในการดำเนินการ	50 นาที

จุดประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนเห็นประโยชน์ของการวางแผนการใช้เวลาและรู้จักแบ่งเวลาในแต่ละวันทำกิจกรรมที่มีประโยชน์
2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักวางแผนใช้เวลาเพื่อทบทวนบทเรียน

สื่อ/อุปกรณ์

1. นาฬิกาปลุกหรือโทรศัพท์มือถือตั้งจับเวลาได้
2. เอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง “ส้มโอ”
3. ใบงานที่ 1 “เวลาที่มีคุณค่า”
4. ใบงานที่ 2 การอภิปรายกลุ่ม

การเตรียมกิจกรรมล่วงหน้า

1. ครูศึกษาขั้นตอนการจัดกิจกรรม
2. ครูเตรียมสื่อ/อุปกรณ์ก่อนการจัดกิจกรรม

ขั้นดำเนินการกิจกรรม

1. ขั้นทำความเข้าใจ (10 นาที)

ครูให้นักเรียนเล่นเกม ระเบิดเวลา โดยขออาสาสมัคร 3 คน แล้วอธิบายกติกาว่า ครูให้นักเรียนทั้ง 3 คนไปหาของที่ครูระบุ เช่น ปฏิทินตั้งโต๊ะที่ห้องธุรการ นกหวีดที่ป้อมยาม และสมุดโทรศัพท์หน้าเหลืองที่ห้องเลขานุการ แล้วกลับมาภายใน 4 นาที นักเรียนต้องกลับมาภายในเวลาที่กำหนด หากถึงเวลาแล้ว นาฬิกาปลุกที่ครูตั้งเวลาไว้จะดังขึ้น ผู้นั้นจะแพ้

เมื่อนักเรียนทั้งหมดกลับมาพร้อมแล้ว ครูถามนักเรียนแต่ละคนว่า เมื่อได้รับคำสั่งและให้ไปแล้ว นักเรียนคิดวางแผนในการวิ่งไปหาหรือไม่ พร้อมแบ่งปันให้เพื่อนๆ ฟัง

2. ขั้นแสดงความสัมพันธ์ (15 นาที)

ครูแจกเอกสารกรณีตัวอย่าง เรื่อง “ส้มโอ” ให้นักเรียนทุกคน แล้วให้นักเรียนศึกษาจากกรณีตัวอย่าง แล้วให้นักเรียนลองนึกว่าตนเองได้ทำอะไรบ้างในแต่ละวัน เหมือนหรือแตกต่างจากเรื่องี่อ่าน แล้วเขียนลงในใบงานที่ 1 โดยใช้เวลาประมาณ 10 นาที ในการตอบคำถามในใบงาน

3. ขั้นกำหนดคุณค่า (15 นาที)

แบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม กลุ่มละ 4 คน แจกเอกสารหัวข้อการอภิปรายกลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปราย แล้วส่งตัวแทนออกมารายงานให้เพื่อนๆ ฟัง

4. ชั้นแสดงออก (10 นาที)

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปความสำคัญและประโยชน์ของการวางแผนการใช้เวลา แล้ว
สุ่มเลือกนักเรียนแบ่งปันข้อคิดที่ได้จากกิจกรรม พร้อมให้แต่ละคนเขียนข้อตั้งใจของตนเองในการ
นำไปปฏิบัติ จากนั้นครูขออาสาสมัครนักเรียน 2-3 อ่านข้อตั้งใจที่เขียนไว้ให้เพื่อนๆ ฟัง

การประเมินผล 1. สังเกตจากการร่วมทำกิจกรรมของนักเรียน

2. ตรวจสอบจากการตอบคำถาม และผลการร่วมอภิปรายสรุปของนักเรียน

เอกสารประกอบการร่วมกิจกรรมครั้งที่ 5 ชื่อกิจกรรม “นาที่ทอง”

กรณีตัวอย่าง เรื่อง “ส้มโอ”

ส้มโอ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง ส้มโอคิดอยู่เสมอว่าตนเองเป็นลูกสาวคนเดียวของนายตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ไม่มีภาระที่จะต้องรับผิดชอบ และคิดอยู่เสมอว่าชีวิตในวัยรุ่นของตนจะต้องสดใสและไม่ต้องกังวลทุกชั่วอนใด ๆ จึงใช้ชีวิตอย่างมีความสุขที่สุดด้วยการกิน นอน เล่นและเที่ยว เข้าวันนี้ในช่วงโมงคณิตศาสตร์ ส้มโอชวนเมจิเล่นเกมล้อมเมืองกันสนุกสนาน โดยครูผู้สอนไม่ทันสังเกต และในคาบภาษาไทยส้มโอชวนกระต่ายไปห้องน้ำและใช้เวลาในการแต่งเติมหน้าตาให้ดูสวยงาม จึงขึ้นมาเรียนเมื่อเวลาผ่านไปครึ่งคาบแล้ว ในเวลาเลิกเรียนระหว่างรอรถที่บ้านมารับ ส้มโอมักจะนั่งทานขนมที่เข้ามาขายในโรงเรียน

ก่อนนอนขณะที่ส้มโอกำลังดูภาพยนตร์ทาง UBC เมจิได้โทรมาหาส้มโอเพื่อถามถึงเรื่องการบ้านที่ครูนัดให้ส่งและจะทำการทดสอบในวันพรุ่งนี้ ปรากฏว่าส้มโอยังไม่ลงมือทำเลย จึงได้รับทำ แต่เมื่อเวลาผ่านไปจนดึกแล้ว ส้มโอยังทำงานที่ครูสั่งยังไม่เสร็จ อีกทั้งยังไม่ได้อ่านเนื้อหาที่ครูจะทำการทดสอบเลย ส้มโอจะเอาเวลาที่ไหนทำงานให้เสร็จ และจะทบทวนเนื้อหาเตรียมสอบได้อย่างไร ส้มโอจะทำอย่างไรดี

เอกสารประกอบการร่วมกิจกรรมครั้งที่ 5 ชื่อกิจกรรม นาทิทอง

ใบงานที่ 1

หลังจากอ่านกรณีศึกษาเรื่อง “ส้มโอ” แล้ว ให้นักเรียนตอบคำถามหัวข้อต่อไปนี้

1. นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับการใช้เวลาของส้มโอ

.....

.....

.....

.....

2. ถ้านักเรียนเป็นส้มโอ นักเรียนจะอย่างไร

.....

.....

.....

.....

3. นักเรียนเคยทำแบบส้มโอบ้างหรือไม่ อย่างไร และถ้านักเรียนทำบ่อยครั้งเพียงใด

.....

.....

.....

.....

4. นักเรียนมีแนวทางในการวางแผนการใช้เวลาอย่างไร

.....

.....

.....

.....

5. ให้นักเรียนเขียนข้อคิดที่ได้จากเรื่องนี้

.....

.....

.....

เอกสารประกอบการร่วมกิจกรรมครั้งที่ 5 ชื่อกิจกรรม นาทิทอง

ใบงานที่ 2

ให้นักเรียนในกลุ่มช่วยกันอภิปรายในหัวข้อต่อไปนี้

1. นักเรียนคิดอย่างไรกับประโยค เวลาไม่เคยรอใครและเวลาไม่ย้อนกลับมา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ถ้าส้มโออยากจะได้ประสพผลสำเร็จ ส้มโอต้องทำอะไรบ้าง

.....

.....

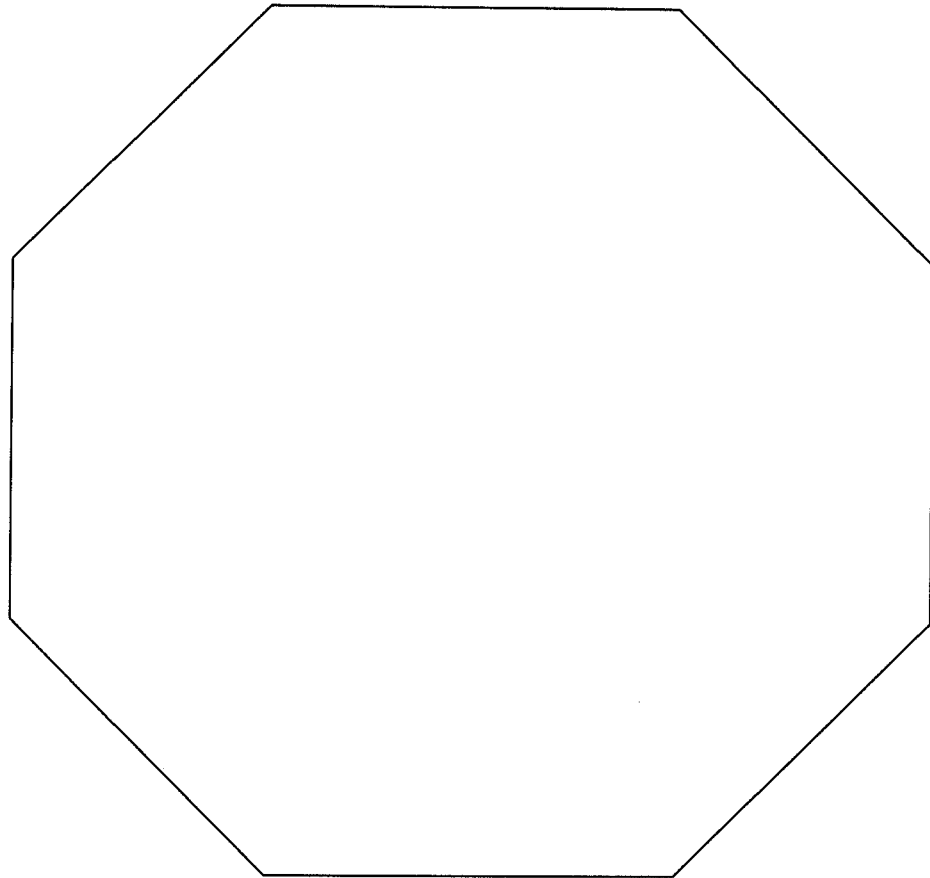
.....

3. นักเรียนช่วยกันวางแผนการใช้เวลาในวันหนึ่งๆ เพื่อทำกิจกรรมต่อไปนี้ให้ครบถ้วน
 เรียนหนังสือ ทบทวนบทเรียน ช่วยทำงานบ้าน ออกกำลังกาย พักผ่อนนอนหลับ
 พักผ่อนหย่อนใจ ทำสมาธิ อื่นๆ (ระบุ)

ลำดับที่	เวลา (ชั่วโมง)	กิจกรรม/งาน
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		

เอกสารประกอบการร่วมกิจกรรมครั้งที่ 5 ชื่อกิจกรรม นาฬิกาทอง

ข้อตั้งใจของมัน (ชื่อ).....

แผนการจัดกิจกรรมครั้งที่ 6 ชื่อกิจกรรม “ชีวิตที่มีคุณค่า”

ขนาดของกลุ่ม 20 คน

ระยะเวลาในการดำเนินการ 50 นาที

จุดประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียน เห็นประโยชน์และรู้จักใช้เวลาในการทบทวนบทเรียนและช่วยเหลืองานบ้าน
2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักวางแผนและจัดแบ่งเวลาว่างได้เหมาะสม

สื่อ/อุปกรณ์

1. เอกสารเรื่องสั้น การแสดงบทบาทสมมติ เรื่อง “ค่าของคน”
2. ใบงานที่ 1 “ชีวิตที่มีคุณค่า”
3. ใบงานที่ 2 “ความตั้งใจของฉัน”

การเตรียมกิจกรรมล่วงหน้า

1. ครูศึกษาขั้นตอนการจัดกิจกรรม
2. ครูเตรียมสื่อ/อุปกรณ์ก่อนการจัดกิจกรรม

ขั้นตอนกิจกรรม

1. ขั้นทำความเข้าใจ (5 นาที)

ครูสนทนากับนักเรียนถึงเรื่องการช่วยเหลืองานบ้าน ให้นักเรียนตอบคำถามในประเด็นต่อไปนี้

- เคยช่วยเหลือคุณพ่อคุณแม่ผู้ปกครองหรือไม่ อย่างไร
- เคยช่วยทำงานบ้านอย่างไรบ้าง บ่อยครั้งมากน้อยเพียงใด
- งานบ้านที่นักเรียนช่วยเหลือนั้น ทำโดยสมัครใจ หรือพ่อแม่เป็นคนมอบหมายให้ทำ
- นอกเหนือจากใช้เวลาช่วยเหลืองานบ้านแล้ว นักเรียนใช้เวลาที่เหลือในการทำสิ่งใด

2. ขั้นแสดงความรู้สึก (20 นาที)

ครูขออาสาสมัคร 5 คน เพื่อเตรียมการแสดงบทบาทสมมติ และแจกเอกสารบทบาทสมมติของแต่ละคนให้ผู้แสดงอ่านและให้เตรียมตัว พร้อมทั้งจัดเตรียมสถานที่เพื่อเตรียมการแสดง เมื่อพร้อมให้การแสดงบทบาทเริ่มขึ้น โดยผู้แสดงบทบาทของตน ส่วนนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้เป็นผู้สังเกตการณ์ หลังการแสดงจบ ครูให้นักเรียนที่สังเกตการณ์ร่วมกันอภิปรายและสรุปเกี่ยวกับบทบาทสมมติที่เพื่อนได้แสดงไป

3. ขั้นกำหนดคุณค่า (15 นาที)

ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน เพื่อร่วมกันวิเคราะห์และอภิปราย ตามหัวข้อในใบงาน “ชีวิตที่มีคุณค่า” ใช้เวลาประมาณ 10 นาที แล้วแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานการ

อภิปราย ในช่วงนี้ครูกระตุ้นให้นักเรียนใช้ความคิด ในการพิจารณาถึงการใช้เวลาเพื่อทบทวน บทเรียนและช่วยเหลืองานบ้าน

4. ชั้นแสดงออก (10 นาที)

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปถึงการรู้จักแบ่งเวลาช่วยเหลืองานบ้าน การได้ช่วยเหลือ ผู้ปกครอง และการจัดแบ่งเวลาอย่างเหมาะสม แล้วให้นักเรียนแต่ละคนวางแผนจัดแบ่งเวลาของ ตนเองในแต่ละวัน แต่ละสัปดาห์ เพื่อช่วยเหลืองานบ้านและทบทวนบทเรียนในใบงานที่ 2

การประเมินผล 1. สังเกตจากการร่วมแสดงบทบาทสมมติและร่วมสังเกตการณ์การแสดงของ เพื่อนๆ

2. ประเมินจากการร่วมอภิปรายและตอบคำถามในเอกสาร ใบงาน

เอกสารประกอบการร่วมกิจกรรมครั้งที่ 6 ชื่อกิจกรรม “ชีวิตที่มีคุณค่า”

เอกสารบทบาทสมมติ เรื่อง “ค่าของคน”

ครอบครัวของแนน เป็นครอบครัวที่มีฐานะปานกลาง แนนเป็นลูกคนที่สองของพี่น้อง 3 คน คุณพ่อของแนนเป็นพนักงานธนาคารแห่งหนึ่งที่อยู่ไม่ไกลจากบ้านและโรงเรียนนัก ส่วนคุณแม่ปรับปรุงบริเวณหน้าบ้านทำเป็นร้านขายก๋วยเตี๋ยวและข้าวราดแกง พี่ต๋อง พี่ชายของแนน เรียนอยู่ชั้น ปวช.2 ส่วนแนนกำลังเรียนอยู่ชั้น ม.3 และน้องโอ้กำลังเรียนในชั้น ป.6 ซึ่งทุกๆ วันตอนเช้ามีคุณแม่จะพาคุณแม่ไปซื้อของที่ตลาด เมื่อกลับมาถึงบ้านก็จะช่วยกันจัดเตรียมสิ่งของเพื่อขายอาหารในแต่ละวัน ขณะเดียวกันคุณแม่ก็เตรียมอาหารเช้าสำหรับทุกคน เมื่อรับประทานอาหารเช้าเสร็จแล้วคุณแม่จึงขับรถไปส่งแนนกับน้องที่โรงเรียนแล้วจึงเลยไปทำงาน ส่วนพี่ต๋องนั้นจะต้องนั่งรถประจำทาง เพราะวิทยาลัยที่พี่ต๋องเรียนนั้นอยู่คนละทางกับโรงเรียนที่แนนและน้องโอ้ต้องไป

แต่ละวันแนนมีหน้าที่ที่ต้องทำทุกวันในตอนเช้าคือ ทำความสะอาดโต๊ะอาหารที่หน้าร้าน และเตรียมเครื่องปรุงต่างๆ ไว้สำหรับลูกค้า พี่ต๋องมีหน้าที่กรอกน้ำใส่ในโถน้ำดื่มที่ตั้งเตรียมไว้ตามโต๊ะ และมีหน้าที่เลี้ยงปลาในกระชังที่หลังบ้าน ส่วนน้องโอ้มีหน้าที่กวาดบ้านและกวาดพื้นบริเวณร้านอาหารหน้าบ้านด้วย ในบางวันน้องโอ้ต้องไปกรอกน้ำและเลี้ยงปลาตามพี่ต๋องแอบใช้ให้ทำ หากวันไหนที่แนนและน้องโอ้ทำงานที่รับผิดชอบเสร็จเร็ว แนนและน้องมักจะไปช่วยคุณแม่ทำอาหารเช้าสำหรับทุกคน เพื่อคุณแม่และคุณแม่จะได้เตรียมของสำหรับขายต่อไป

ทุกวันหลังเลิกเรียน แนนและน้องโอ้จะทำการบ้านที่โรงเรียนระหว่างที่นั่งรอคุณแม่เลิกงานและแวะมารับ เมื่อกลับถึงบ้าน แนนมักจะออกไปเลี้ยงปลาและดูแลแปลงผักสวนครัวที่ปลูกไว้หลังบ้าน ทำให้หลายครั้งที่คุณแม่ไม่ต้องซื้อต้นหอม ผักชี พริกชี้หูสวน ใบกะเพรา ใบโหระพา และในหลายๆ ครั้งที่แนนสามารถเก็บมะเขือเปราะ ตำลึง ฟักทอง กลิ้วน้ำว่า ฯลฯ มาวางขายที่หน้าร้าน มีเพื่อนบ้านมาแวะซื้อไปประกอบอาหาร ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นอีกด้วย

พี่ต๋อง เมื่อกลับจากวิทยาลัย ซึ่งหลายครั้งที่กลับมาถึงบ้านมีค อาจเพราะต้องรอรถประจำทางหรือคุย เล่นกับเพื่อนๆ ที่วิทยาลัยก่อนกลับบ้าน และเมื่อกลับมาถึงบ้านพี่ต๋องจะเข้าห้องเพื่อเล่นเกมคอมพิวเตอร์ แล้วจึงลงมารับประทานอาหารเช้า ก่อนที่จะกลับขึ้นไปคุยโทรศัพท์กับเพื่อนๆ ในห้องนอนต่อไป

น้องโอ้นั้น เมื่อได้คลุกคลีอยู่กับแนน และได้เห็นการแบ่งเวลาสำหรับจัดการงานที่ต้องรับผิดชอบส่วนตัวและใช้เวลาเพื่อช่วยเหลืองานของคุณแม่แล้ว น้องโอ้ก็พยายามที่จะ

รับผิดชอบและจัดแบ่งเวลาตามแบบอย่างของแนน ทำให้คุณพ่อและคุณแม่แนนกับน้องโธ่ด้วยความชื่นชม ว่าเป็นคนที่รู้จักทำตนให้มีค่าและมีประโยชน์แก่ส่วนรวม

บทบาทของแนน

สมมติว่าฉันชื่อแนน ฉันเป็นลูกสาวคนกลางของครอบครัวที่มีฐานะปานกลาง ทุกๆ เช้าฉันเห็นคุณพ่อกับคุณแม่ตื่นแต่เช้าแต่มีคเพื่อซื้อของมาและเตรียมของสำหรับขายในแต่ละวัน ฉันจึงตื่นแต่เช้า เพื่อทำหน้าที่ที่ฉันต้องรับผิดชอบให้เสร็จและมีเวลาเหลือพอที่จะช่วยงานอื่นได้ อีกทั้งระหว่างรอคุณพ่อมารับตอนโรงเรียนเลิก จะชวนน้องไอนั่งทำการบ้าน แล้วชวนเพื่อนๆ มานั่งทำด้วยกัน เพื่อให้งานที่ครูมอบหมายเสร็จสิ้นไป จึงทำให้มีเวลาทำอย่างอื่นเมื่อกลับถึงบ้านในตอนเย็น

บทบาทของพ่อ

สมมติว่าฉันเป็นพ่อ ฉันรักครอบครัว ใจดี พุดจาไพเราะ ทำงานเป็นพนักงานธนาคาร ทุกๆ เช้าฉันจะต้องตื่นแต่เช้ามีค เพื่อพาแม่ไปซื้อกับข้าวและซื้อของที่ตลาด กลับจากตลาดจะช่วยแม่แยกข้าวของที่ซื้อมา เพื่อให้แม่เตรียมสำหรับปรุงอาหารขายในแต่ละวัน ทุกวันเมื่อไปทำงานจะพาลูกสาวทั้ง 2 คน ไปส่งที่โรงเรียนเพราะเป็นทางผ่านพอดี และจะแวะรับกลับบ้านด้วย

บทบาทของแม่

สมมติว่าฉันเป็นแม่ ฉันเป็นแม่บ้านและหารายได้เสริมช่วยเหลือค่าใช้จ่ายครอบครัวด้วยการเปิดร้านขายก๋วยเตี๋ยวและข้าวแกงที่หน้าบ้าน ฉันพยายามสอนให้ลูกๆ ทุกคนทำงาน มอบหมายภาระหน้าที่ให้แต่ละคน อาจทำได้บ้างไม่ได้บ้าง เพื่อให้ลูกๆ เรียนรู้ที่จะใช้เวลาว่างเพื่อช่วยเหลือครอบครัวและผู้อื่นบ้าง

บทบาทของพี่ต๋อง

สมมติว่าฉันชื่อต๋อง เป็นพี่ชายคนโต กำลังเรียนชั้น ปวช.2 ที่วิทยาลัยแห่งหนึ่ง ไม่ค่อยช่วยงานบ้าน เพราะฉันคิดว่าการช่วยเหลืองานบ้านเป็นหน้าที่ของผู้หญิง เวลาว่างส่วนใหญ่ฉันมักคุยโทรศัพท์กับเพื่อนๆ ทั้งหญิงและชาย ตลอดจนเล่นเกมออนไลน์หรือแชทกับเพื่อนๆ

บทบาทของน้องไอ้

สมมติว่าฉันชื่อไอ้ ฉันเป็นน้องคนเล็ก แต่ฉันสามารถช่วยงานบ้านได้ และฉันยังชอบทำมากยิ่งขึ้นเวลาที่คุณพ่อคุณแม่ชมฉัน เวลาว่างฉันมักคุยกับคุณแม่และพี่แนน ทำให้ฉันคิดว่า การที่ฉันถ้าฉันช่วยงานบ้าน ทุกๆ คนก็จะเหนื่อยน้อยลง

เอกสารประกอบการร่วมกิจกรรมครั้งที่ 6 ชื่อกิจกรรม "ชีวิตที่มีคุณค่า"

ใบงานที่ 1

หลังจากชมการแสดงบทบาทสมมติเรื่อง "ค่าของคน" จบแล้ว ให้แต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปราย
ประเด็นต่อไปนี้

1. นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับเรื่องนี้

.....

.....

.....

2. นักเรียนคิดว่าการช่วยงานบ้านของแนน จะเกิดผลดีกับแนนอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

3. นักเรียนคิดว่าพี่ต้องสามารถช่วยงานบ้านได้บ้างหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

4. นักเรียนคิดอย่างไรกับคนที่ไม่ต้องช่วยบ้านเลย

.....

.....

.....

5. การช่วยเหลืองานบ้าน มีความจำเป็นหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

6. นักเรียนสามารถช่วยเหลืองานบ้านได้อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

เอกสารประกอบการร่วมกิจกรรมครั้งที่ 6 ชื่อกิจกรรม "ชีวิตที่มีคุณค่า"

ใบงานที่ 2

ให้นักเรียนแต่ละคน แสดงความคิดเห็นและความตั้งใจ ในการจัดแบ่งเวลา เพื่อใช้เวลาในการช่วยเหลืองานบ้านและทบทวนบทเรียน

1. งานบ้าน ที่บ้านของนักเรียนได้แก่งานอะไรบ้าง

.....

.....

.....

2. นักเรียนมีวิธีทำงานบ้านอย่างสนุก ไม่น่าเบื่อได้อย่างไร

.....

.....

.....

3. ให้นักเรียนแบ่งเวลาแต่ละวันสำหรับช่วยเหลืองานบ้านในแต่ละวัน

วัน	เข้าก่อนมาโรงเรียน	เย็นหลังเลิกเรียน
จันทร์		
อังคาร		
พุธ		
พฤหัสบดี		
ศุกร์		
เสาร์		
อาทิตย์		

4. ถ้านักเรียนทำได้ตามตารางในข้อ 3 นักเรียนคิดว่าจะเกิดผลดี ผลเสียอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

5. ข้อตั้งใจสำหรับแบ่งเวลาช่วยเหลืองานบ้านและทบทวนบทเรียนของนักเรียน

คือ.....

.....

.....

แผนการจัดกิจกรรมครั้งที่ 7 ชื่อกิจกรรม “ผู้วิเศษ”

ขนาดของกลุ่ม 20 คน

ระยะเวลาในการดำเนินการ 50 นาที

จุดประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักนำสิ่งของเครื่องใช้ มาดัดแปลง ประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสม
2. ให้นักเรียนเกิดค่านิยมที่ดีในการใช้สิ่งของเครื่องใช้ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าสูงสุด

สื่อ/อุปกรณ์

1. ใบงานที่ 1 “ผู้วิเศษ”
3. ใบงานที่ 2 “ฉันจะเป็นผู้วิเศษ”

การเตรียมกิจกรรมล่วงหน้า

1. ครูศึกษาขั้นตอนการจัดกิจกรรม
2. ครูเตรียมสื่อ/อุปกรณ์ก่อนการจัดกิจกรรม

ขั้นตอนกิจกรรม

1. ขั้นทำความเข้าใจ (5 นาที)

ครูสนทนากับนักเรียนเรื่องการนำสิ่งของเครื่องใช้ส่วนตัวของนักเรียน ไม่ว่าจะเป็น เสื้อผ้า กระเป๋า รองเท้า อุปกรณ์เครื่องเขียนต่าง รวมถึงสิ่งของอื่นๆ ว่านักเรียนมีวิธีการเก็บรักษาอย่างไร เคยไหมที่สิ่งของเหล่านั้นชำรุด เมื่อชำรุดแล้วนักเรียนมีวิธีจัดการอย่างไร ซ่อมแซมหรือซื้อใหม่

2. ขั้นแสดงความสัมพันธ์ (20 นาที)

ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน แล้วแจกใบงานเรื่อง “ผู้วิเศษ” ให้แต่ละกลุ่มได้ศึกษา แล้วให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันหาวิธีการให้ได้สิ่งของครบถ้วน โดยเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด

3. ขั้นกำหนดคุณค่า (15 นาที)

ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานผลจากการช่วยกันจัดหาสิ่งของในใบงาน แล้วเขียนรายการใส่บนกระดานใหญ่ เพื่อรายงานการวางแผนจัดการสิ่งของ ของแต่ละกลุ่ม แล้วช่วยกันวิเคราะห์ว่าการจัดการของกลุ่มใดเหมาะสม ใช้ประโยชน์สิ่งของที่มีอยู่ได้สูงสุด และหากจะเลือกผู้วิเศษ ที่สามารถซ่อมแซมและจัดการสิ่งของได้ลงตัว ประหยัดค่าใช้จ่ายได้ นักเรียนจะเลือกกลุ่มใด

4. ขั้นแสดงออก (10 นาที)

ครูให้นักเรียนแยกย้ายออกจากกลุ่ม แล้วแจกเอกสารใบงานที่ 2 เรื่อง “ฉันจะเป็นผู้วิเศษ” เพื่อให้ นักเรียน ได้เลือกแนวทางปฏิบัติของตนเอง และบอกให้เพื่อนๆ ได้รับรู้รับฟัง

- การประเมินผล
1. สังเกตจากการคิดและวางแผนในการตามคำสั่งในใบงาน
 2. ตรวจสอบค่านิยม จากผลการเลือกแนวทางปฏิบัติของแต่ละคน

เอกสารประกอบการร่วมกิจกรรมครั้งที่ 7 ชื่อกิจกรรม “ผู้วิเศษ”

ใบงานที่ 1 เรื่อง “ผู้วิเศษ”

โรงเรียนเอกชนขนาดกลางแห่งหนึ่ง มีนักเรียนประมาณ 2,000 คน เด็กๆ นักเรียนมาจากที่ต่างๆ ทั่วโลก ซึ่งนักเรียนแต่ละคนจะมาจากครอบครัวที่มีฐานะต่างกันไป

พรชัยและชัยพร เป็นพี่น้องกัน เรียนอยู่ชั้น ม.4 และ ม.2 ตามลำดับ คุณแม่ของทั้งสองกำลังเตรียมเงินเพื่อซื้อของขวัญให้กับลูก เพื่อไปโรงเรียนในวันเปิดเทอมที่กำลังจะถึงในสัปดาห์หน้า เมื่อทั้งสองนำเสื้อผ้า และอุปกรณ์เครื่องเขียนเครื่องใช้ออกมา พบว่าของหลายอย่างยังสามารถใช้ได้ บางอย่างอยู่ในสภาพดีแต่ดับ และของบางอย่างก็อยู่ในสภาพที่ต้องซ่อมแซมก่อน จึงสามารถนำมาใช้ได้ กับอีกส่วนหนึ่งที่ชำรุดจนไม่สามารถซ่อมได้ เสื้อและกางเกงบางตัวของพรชัยที่คับจนใส่ไม่ได้ แต่ยังอยู่ในสภาพที่ดี และชัยพรที่ตัวเล็กกว่าพรชัยน่าจะใส่ได้

ให้นักเรียนช่วยพรชัยกับชัยพร จัดการสิ่งของตามตารางด้านล่างนี้ โดยระบุจำนวน ในช่องที่กำหนด

รายการสิ่งของ ของพรชัย (ม.4)	ของเก่า	ชื่อใหม่	รายการสิ่งของ ของชัยพร (ม.2)	ของเก่า	ชื่อใหม่
1. ชุดนักเรียน 3 ชุด			1. ชุดนักเรียน 3 ชุด		
2. ชุดพลละ 1 ชุด			2. ชุดพลละ 1 ชุด		
3. รองเท้านักเรียน 1 คู่			3. รองเท้านักเรียน 1 คู่		
4. ถุงเท้า 4 คู่			4. ถุงเท้า 4 คู่		
5. หนังสือ			5. หนังสือ		
6. สมุด			6. สมุด		
7. กระเป๋าหนังสือ			7. กระเป๋าหนังสือ		
8. เครื่องเขียน			8. เครื่องเขียน		
9. อื่นๆ (ระบุ)			9. เครื่องแบบลูกเสือและ อุปกรณ์		
รวมรายการที่ต้องการ	-		รวมรายการที่ต้องการ	-	
คิดเป็นเงินประมาณ (บาท)			คิดเป็นเงินประมาณ (บาท)		

เอกสารประกอบการร่วมกิจกรรมครั้งที่ 7 ชื่อกิจกรรม "ผู้วิเศษ"

ใบงานที่ 2 เรื่อง "ฉันจะเป็นผู้วิเศษ"

ให้นักเรียนวิเคราะห์และตอบคำถามในประเด็นต่อไปนี้

1. นักเรียนเขียนรายการสิ่งของที่เคยทำหาย ชำรุดแล้วทิ้ง ชำรุดแล้วซ่อมแซม ลงในตารางด้านล่างนี้

รายการของหาย ที่ไม่ได้คืน	รายการของหาย แล้วติดตามได้คืน	ของชำรุดแล้วทิ้ง	ของชำรุดซ่อมแซม แล้วนำมาใช้ต่อ

2. นักเรียนคิดอย่างไรกับรายการของหายที่ไม่ได้คืน

.....

.....

.....

.....

3. นักเรียนคิดว่าผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนจากการทำของหายคือใคร เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

4. นักเรียนมีแนวทางในการปฏิบัติอย่างไร ในการใช้สิ่งของเครื่องใช้ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าที่สุด

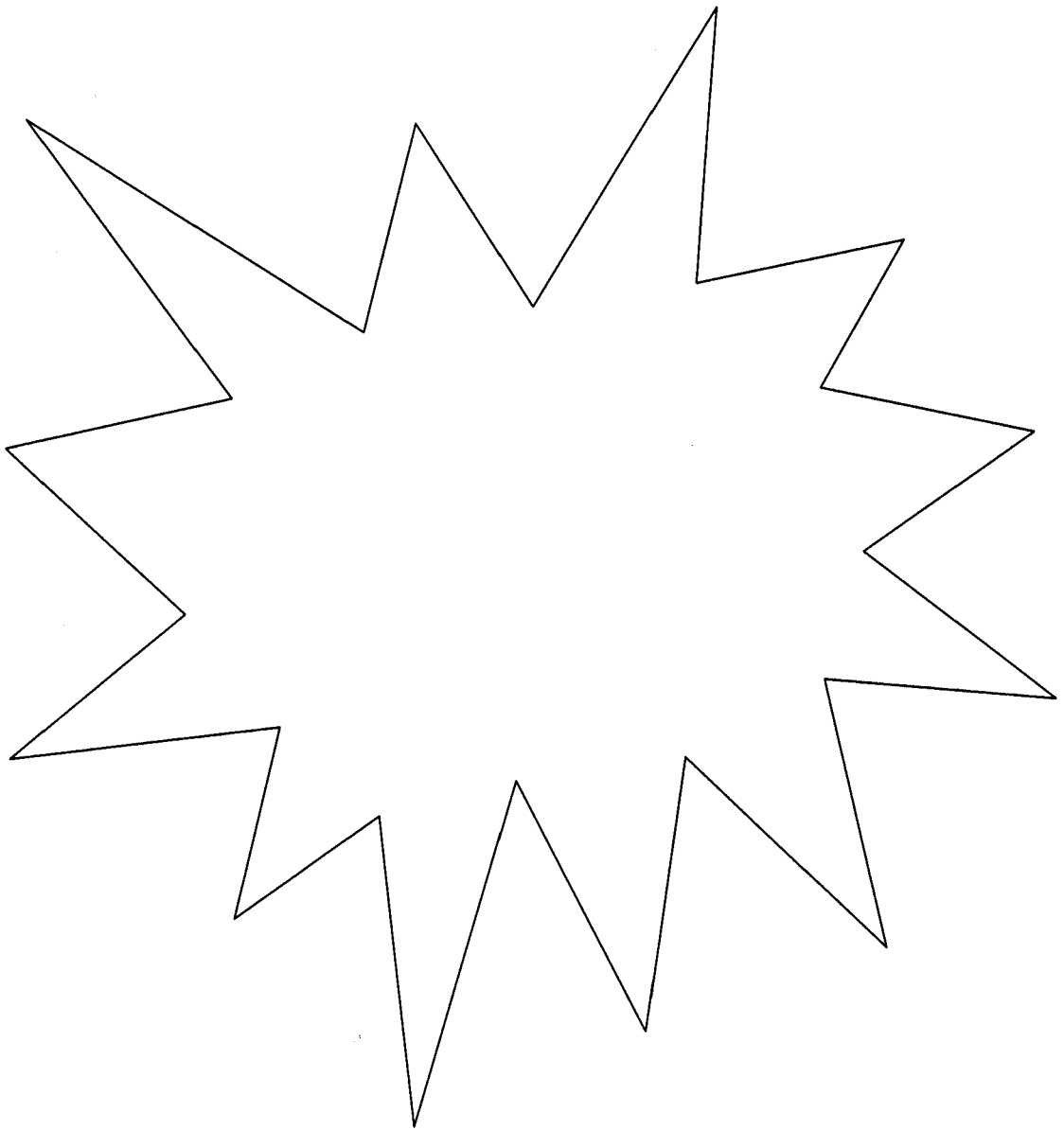
.....

.....

.....

.....

ให้นักเรียนเขียนข้อตั้งใจและแนวทางปฏิบัติตนเพื่อจะเป็นผู้วิเศษในกรอบด้านล่างนี้

แผนการจัดกิจกรรมครั้งที่ 8 ชื่อกิจกรรม “ผู้พิทักษ์”

ขนาดของกลุ่ม 20 คน

ระยะเวลาในการดำเนินการ 50 นาที

จุดประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักดูแล รักษาและทำนุบำรุงสาธารณสมบัติ
 2. เพื่อให้นักเรียนรักและหวงแหนสาธารณสมบัติ ของโรงเรียน
สื่อ/อุปกรณ์
1. ใบงานที่ 1 “ผู้พิทักษ์”
 2. ใบงานที่ 2 “ฉันคือผู้พิทักษ์”

การเตรียมกิจกรรมล่วงหน้า

1. ครูศึกษาขั้นตอนการจัดกิจกรรม
2. ครูเตรียมสื่อ/อุปกรณ์ก่อนการจัดกิจกรรม

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ขั้นทำความเข้าใจ (5 นาที)

ครูสนทนากับนักเรียนเรื่อง การดูแล รักษาและทำนุบำรุงสาธารณสมบัติ ถามว่าใครเคยพบเห็นคนทำลายสมบัติโรงเรียนบ้าง หรือใครเคยทำสมบัติของโรงเรียนชำรุด ชิดเขียนผนังห้องเรียน ผนังห้องน้ำ โต๊ะเรียน เก้าอี้ เมื่อนักเรียนพบเห็นสิ่งของชำรุดเสียหาย นักเรียนรู้สึกอย่างไร

2. ขั้นแสดงความสัมพันธ์ (20 นาที)

ครูบอกวัตถุประสงค์ของการใช้สถานการณ์จำลอง และเล่าสถานการณ์จำลองเรื่อง “ผู้พิทักษ์” หลังเล่าจบ ให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย

หาอาสาสมัคร จำนวน 10 คน เพื่อแสดงบทบาทตามสถานการณ์จำลอง ครูแจกเอกสารบทบาทให้อาสาสมัครทั้ง 10 คน เพื่อแสดงบทบาทตามเนื้อเรื่องในสถานการณ์จำลอง นักเรียนที่เหลือสังเกตการณ์

3. ขั้นกำหนดคุณค่า (15 นาที)

เมื่อแสดงบทบาทจบแล้ว ครูแจกเอกสารใบงานที่ 2 เรื่อง “ฉันคือผู้พิทักษ์” ให้นักเรียนแต่ละคนศึกษาเอกสารและปฏิบัติตามใบงาน

4. ขั้นแสดงออก (10 นาที)

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปถึงการกระทำที่เหมาะสมในการดูแล ทำนุบำรุงสาธารณสมบัติ และช่วยกันวางแผนทางในการดูแล ตักเตือนให้ผู้อื่นเห็นประโยชน์ของการช่วยกันดูแลรักษาสาธารณสมบัติ แล้วให้นักเรียนแต่ละคนเขียนข้อตั้งใจของตนที่จะเป็นผู้พิทักษ์ต่อไป

การประเมินผล

1. สัมผัสจากการแสดงและข้อคิดที่ได้จากการแสดงบทบาทตามสถานการณ์จำลอง
2. ประเมินจากการตอบคำถามในใบงาน และข้อตั้งใจของแต่ละคน

เอกสารประกอบการร่วมกิจกรรมครั้งที่ 8 ชื่อกิจกรรม “ผู้พิทักษ์”

ใบงานที่ 1 เรื่อง “ผู้พิทักษ์”

ในห้องเรียนชั้นม. 5/3 ของโรงเรียนแห่งหนึ่ง มีผู้ส่งภาพถ่ายของนักเรียนที่กำลังมีพฤติกรรมต่างๆ เช่น ภาพที่ 1 เป็นภาพแจ๊คกับเบิร์ต กำลังใช้เก้าอี้ตีกัน ภาพที่ 2 เป็นภาพของส้มกำลังเอาดินสอเขียนชื่อหนุ่มคนรักบน โต๊ะเรียนและวาดภาพหัวใจดวงโต ขนาดครึ่ง โต๊ะเรียน ภาพที่ 3 เป็นภาพของแก้วกับบอลกำลังช่วยกันเก็บขยะที่ตกอยู่ข้างๆ ถังขยะหลังห้องเรียน ระหว่างที่ทุกคนกำลังดูภาพอยู่นั้น แจ๊คได้ยื่นว่ามีภาพที่เกี่ยวกับตนจึงดึงภาพไปดู

ฉากที่1 ครูนวนลเดินเข้ามาในห้องเรียนเพื่อสอนวิชาภาษาไทย และพบว่านักเรียนกำลังมีปัญหา ถกเถียงกันว่าใครเป็นคนกลั่นแกล้ง ถ่ายภาพทั้งสามภาพนั้น ครูจึงเอ่ยปากขอภาพเหล่านั้น ไปดู แล้วถามความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อภาพถ่ายนั้น

ฉากที่2 ในช่วงเวลาพักกลางวัน หลังรับประทานอาหารเสร็จแล้ว ส้มกลับเข้ามาที่ห้องเรียน เธอได้ลบรอยดินสอที่ขีดเขียนไว้บน โต๊ะ แล้วจึงเดินไปลบรอยดินสอ ปากกา ปากกาลบคำผิดบน โต๊ะของเพื่อนๆ ในห้องด้วย

ฉากที่ 3 ในชั้นเรียน ก่อนเลิกเรียนตอนเย็น ทุกคนได้ประชุมแสดงความคิดเห็นกันในห้อง

แจ๊ค : มีใครรู้มั่งว่าคนที่ถ่ายรูปและส่งรูปมาให้พวกเราเป็นใคร

เบิร์ต : เรารู้ว่ามันต้องเป็นคนในห้องเรานี้แหละ

ส้ม : แต่เราว่าจะเป็นใครก็ไม่เห็นจะต้องไปสนใจตามหาเลย เราเองรู้ว่าทำไม่ถูก เราก็แก้ไขแล้ว และเราคิดว่าต่อไปพวกเราก็น่าจะระวังไว้บ้าง

บอล : หรือว่าจะเป็นครูนวนลมาแอบถ่ายภาพพวกเรา

แก้ว : ก็ไม่แปลกถ้าจะเป็นครูนวนล แต่ครูก็ได้ดูค่าพวกเรานะ และหากเราไม่ทำอีก ก็ไม่น่าจะเป็นไร แล้วถ้าจะให้ดี พวกเราก็ช่วยกันดูๆ อย่าให้เพื่อนๆ ห้องอื่นโดนอย่างพวกเรา

เพื่อนๆ ในห้องก็เห็นด้วยกับความคิดของแก้ว และคิดว่าต่อไปก็จะระวัง เพราะในเวลาเล่น ไม่เห็นมองย้อนมาดูตนเอง เมื่อเห็นภาพของตนเองในกริยาต่างๆ นั้น แล้วจึงรู้สึกว่าเป็นภาพที่ไม่น่าดูเลยทีเดียว

เอกสารประกอบการร่วมกิจกรรมครั้งที่ 8 ชื่อกิจกรรม “ผู้พิทักษ์”

ใบงานที่ 2 เรื่อง “ฉันคือผู้พิทักษ์”

คำชี้แจง ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นในหัวข้อต่อไปนี้

1. นักเรียนรู้สึกอย่างไรต่อภาพของแจ๊คกับเบิร์ต

.....

.....

.....

.....

2. นักเรียนเคยทำแบบภาพใด ระหว่างภาพที่ 1, 2 และ 3 และทำบ่อยครั้งเพียงใด

.....

.....

.....

.....

3. หากนักเรียนพบเพื่อนทำเหมือนภาพที่ 1 และ 2 นักเรียนจะมีวิธีการแนะนำ ตักเตือนเพื่อนอย่างไร

.....

.....

.....

.....

4. ให้นักเรียนบอกแนวทางในการเป็นแบบอย่าง และชักชวนเพื่อนๆ และน้องๆ มาร่วมกันดูแลรักษาธรรมชาติ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. นักเรียนเขียนข้อตั้งใจที่จะนำไปปฏิบัติในการเป็น “ผู้พิทักษ์”

A large rectangular writing area with rounded corners. At the top-left and bottom-left corners, there are shaded circular markers that look like the ends of a scroll. The rest of the page is blank, intended for a student to write their intentions.

แผนการจัดกิจกรรมครั้งที่ 9 ชื่อกิจกรรม “มิสเตอร์เซฟ”

ขนาดของกลุ่ม 20 คน

ระยะเวลาในการดำเนินการ 50 นาที

จุดประสงค์

1. ให้นักเรียนเห็นความสำคัญและรู้จักประหยัดน้ำ ไฟฟ้า พลังงาน และใช้อย่างเกิดประโยชน์สูงสุด
2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักใช้โทรศัพท์อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด

สื่อ/อุปกรณ์

1. VCD สารคดี เรื่องภาวะโลกร้อน
2. ใบงานที่ 1 “มิสเตอร์เซฟ”
3. ใบงานที่ 2 “คติประจำใจของฉัน”

การเตรียมกิจกรรมล่วงหน้า

1. ครูศึกษาขั้นตอนการจัดกิจกรรม
2. ครูเตรียมสื่อ/อุปกรณ์ก่อนการจัดกิจกรรม

ขั้นดำเนินการกิจกรรม

1. ขั้นทำความเข้าใจ (10 นาที)

ครูสนทนาซักถามนักเรียนเรื่อง การประหยัดน้ำ ประหยัดไฟฟ้า พลังงานและโทรศัพท์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องช่วยกัน เพื่อช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในครอบครัว และช่วยรัฐประหยัดพลังงาน รวมถึงช่วยโลกไม่ต้องเผชิญกับภาวะโลกร้อนมากไปกว่านี้ จากนั้นครูเปิด VCD สารคดีเรื่องภาวะโลกร้อนให้นักเรียนดู เมื่อจบแล้วให้ตัวแทนหรืออาสาสมัครบอกความรู้สึกที่เกิดขึ้น

2. ขั้นแสดงความสัมพันธ์ (15 นาที)

ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน แล้วแจกเอกสารใบงานเรื่อง “มิสเตอร์เซฟ” ให้นักเรียนศึกษา แล้วร่วมกันอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ให้เหตุผล สรุป ตามหัวข้อที่กำหนดในใบงาน แล้วออกมารายงานให้เพื่อนกลุ่มอื่นฟัง

3. ขั้นกำหนดคุณค่า (15 นาที)

ครูและนักเรียน ร่วมกันสรุปอภิปรายในประเด็นของการประหยัดน้ำ ไฟฟ้า พลังงาน และโทรศัพท์อีกครั้ง พร้อมทั้งให้นักเรียนอาสาสมัครเล่าถึงประสบการณ์การประหยัดของตน ที่สามารถทำได้ แล้วลองบอกว่าเมื่อทำได้แล้วเกิดผลดี ต่อตนเอง ครอบครัวและสังคมประเทศชาติอย่างไรบ้าง

4. ชั้นแสดงออก (10 นาที)

ครูให้นักเรียนเขียนข้อคิด ความรู้สึก แล้วลุกขึ้นบอกเพื่อนๆ ในห้อง และบอกหลักที่ตนจะยึดเป็นแนวทางปฏิบัติ เพื่อช่วยลดภาวะโลกร้อน ช่วยประหยัดน้ำ ประหยัดไฟฟ้า ประหยัดพลังงาน และประหยัดค่าโทรศัพท์ให้เพื่อนๆ ฟัง

การประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมกิจกรรมของนักเรียน
2. ประเมินจากการตอบคำถามในใบงานและข้อตั้งใจ หลักที่จะนำไปปฏิบัติต่อไป

4. ชั้นแสดงออก (10 นาที)

ครูให้นักเรียนเขียนข้อคิด ความรู้สึก แล้วลุกขึ้นบอกเพื่อนๆ ในห้อง และบอกหลักที่ตนจะยึดเป็นแนวทางปฏิบัติ เพื่อช่วยลดภาวะโลกร้อน ช่วยประหยัดน้ำ ประหยัดไฟฟ้า ประหยัดพลังงาน และประหยัดค่าโทรศัพท์ให้เพื่อนๆ ฟัง

การประเมินผล

1. ตั้งเกตจากการร่วมกิจกรรมของนักเรียน
2. ประเมินจากการตอบคำถามในใบงานและข้อตั้งใจ หลักที่จะนำไปปฏิบัติต่อไป

เอกสารประกอบการร่วมกิจกรรมครั้งที่ 9 ชื่อกิจกรรม “มิสเตอร์เซฟ”

เรื่อง “มิสเตอร์เซฟ”

ครูดาว สอนวิชาสังคมศึกษา ได้เล่าเรื่องภาวะโลกร้อนให้นักเรียนในชั้นเรียนฟัง เพื่อให้ นักเรียนได้ทราบว่า สถานการณ์ในปัจจุบันนั้นภาวะเรือนกระจก ที่เกิดจากการปล่อยก๊าซ คาร์บอนไดออกไซด์ คำนวณจากโรงงานและการเผาขยะอย่างผิดวิธี การเผาผลาญเชื้อเพลิงของ เครื่องยนต์ทุกประเภท อีกทั้งการใช้ทรัพยากรและพลังงานอย่างสิ้นเปลือง ไม่เกิดประโยชน์อย่าง เต็มที่ แล้วจึงเล่าเรื่องเปรียบเทียบระหว่างชายสองคนให้นักเรียนฟัง

ชายคนแรก ชื่อ สุมธ เขาได้พยายามลดค่าน้ำ ค่าไฟ และค่าโทรศัพท์ ที่บ้านของเขา เขาจึง บอกกับทุกๆ คนในบ้านว่า เดือนนี้จะพยายามลดค่าน้ำ ค่าไฟ และค่าโทรศัพท์อยากให้ทุกคน ช่วยกัน และอยากจะรู้ว่าจะสามารถลดลงได้สักเท่าไร ในเดือนนั้น พวกเขาดูโทรทัศน์เครื่องที่อยู่ กลางบ้านด้วยกัน และเมื่อข่าวภาคค่ำจบลง ทุกคนก็ปิดไฟแล้วเข้านอน สูดาลูกสาวคนเล็กเปิดวิทยุ เพื่อฟังเพลง เมื่อรายการจัดอันดับเพลงฮิตจบลง ประมาณ 4 ทุ่มครึ่ง จึงปิดวิทยุและถอดปลั๊กไฟออก แล้วเข้านอน ในเดือนนั้น สุมธสามารถลดค่าไฟฟ้าได้ประมาณ 150 บาท แต่ค่าน้ำและค่าโทรศัพท์ ยังเท่าเดิม เขาจึงวางแผนทำใหม่ในเดือนต่อไป ด้วยการนำน้ำซักผ้าที่แม่ซักผ้าเสร็จแล้ว ไปใช้รดน้ำ ต้นมะม่วงที่ปลูกไว้ริมรั้วหลังบ้าน และใช้น้ำล้างจานรดผักสวนครัวที่ปลูกไว้ข้างครัว จากนั้นเขา แนะนำคุณแม่พ่อกับให้ใช้น้ำจากกระป๋องล้างรถ แทนการใช้สายยางล้างรถ ในเดือนถัดมา เขาประหยัดค่า ไฟฟ้าได้เหมือนเดิม และยังประหยัดค่าน้ำได้อีก

ชายคนที่สอง ชื่อ เศรษฐา เขามีแผนการลดค่าน้ำ ค่าไฟ และค่าโทรศัพท์ เช่นเดียวกัน หลังจากที่เขาได้แจ้งให้ทุกๆ คนในบ้านทราบแล้ว เขาไม่สามารถลดค่าไฟฟ้าลงได้ เนื่องจากเขา ต้องใช้คอมพิวเตอร์หาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตเพื่อทำรายงาน ซึ่งก็ทำให้ค่า โทรศัพท์เพิ่มมากขึ้นด้วย และในวันสุดสัปดาห์เพื่อนมาใช้คอมพิวเตอร์ของเขาเพื่อหาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตอีกด้วย และงาน ที่ค่อนข้างมาก ไม่สามารถทำให้เสร็จได้ในวันเดียว จึงค้างคืนที่บ้านของเขาด้วย ทำให้ค่าน้ำ ค่าไฟ และค่าโทรศัพท์เพิ่มมากขึ้นทุกอย่าง เขาจึงตั้งใจว่าเดือนต่อไป เขาจะต้องลดค่าใช้จ่ายส่วนนี้ลงให้ ได้ ถึงตรงนี้ ครูดาวให้นักเรียนช่วยกันคิดหาวิธีช่วย เศรษฐา

เอกสารประกอบการร่วมกิจกรรมครั้งที่ 9 ชื่อกิจกรรม “มิสเตอร์เซฟ”

ใบงาน เรื่อง “มิสเตอร์เซฟ”

ให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่อไปนี้

1. ถ้านักเรียนเป็นเศรษฐา นักเรียนจะมีวิธีในการลดค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าโทรศัพท์อย่างไร

.....

.....

.....

2. ให้นักเรียนบอกประโยชน์ของการประหยัดน้ำ ไฟฟ้าและค่าโทรศัพท์

.....

.....

.....

3. นักเรียนสามารถช่วยประหยัดพลังงานได้อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

4. นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร ถ้าน้องของนักเรียนคุยโทรศัพท์เพื่อความสนุกสนาน เป็นเวลานานๆ โดยไม่คำนึงถึงความสิ้นเปลือง

.....

.....

.....

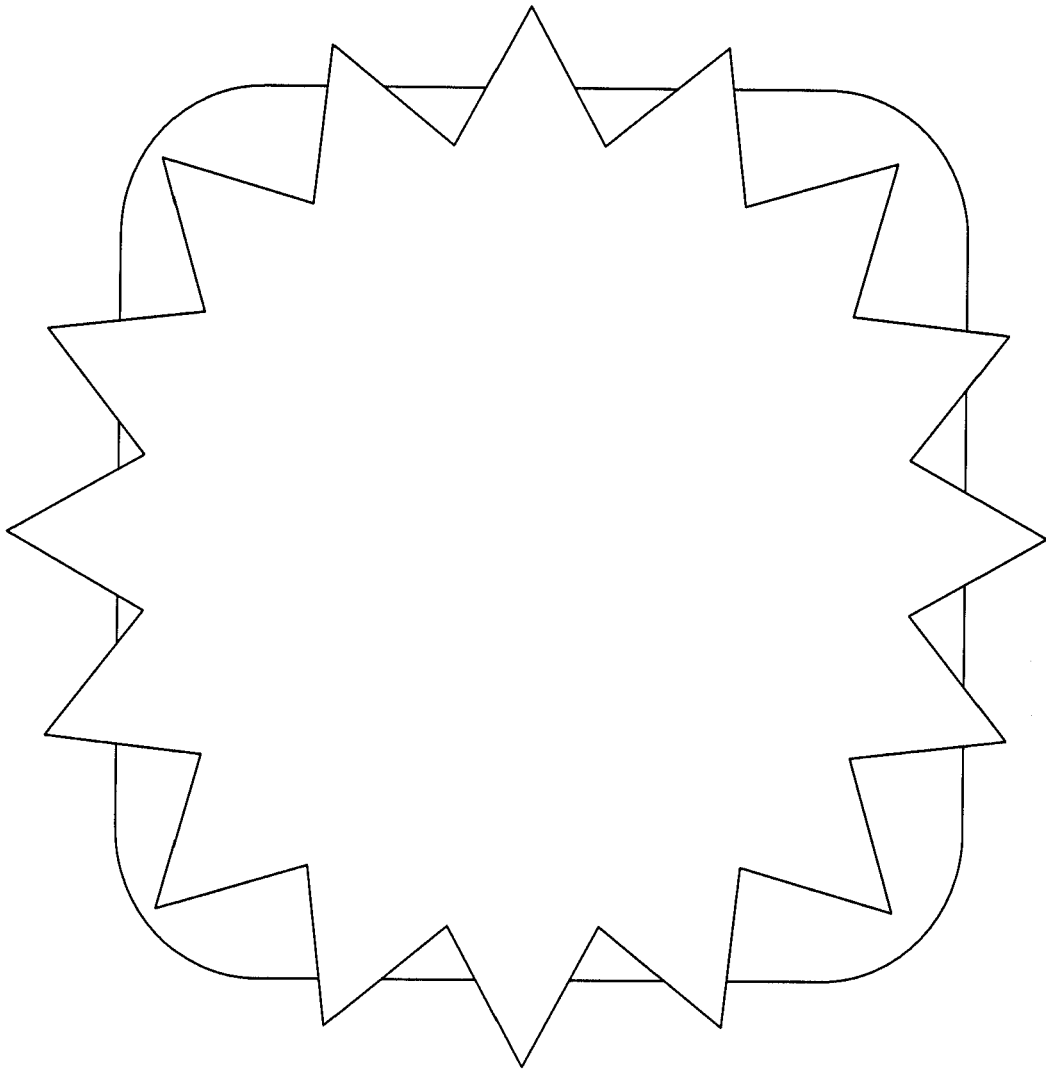
5. ให้นักเรียนช่วยกันคิดคำขวัญ รณรงค์ให้เพื่อนๆ นักเรียนช่วยกันประหยัดน้ำ ไฟฟ้า พลังงานและค่าโทรศัพท์

.....

.....

.....

ฉันจะเป็น “มิสเตอร์เซฟ”

แผนการจัดกิจกรรมครั้งที่ 10 ชื่อกิจกรรม “ฉันทำได้”

ขนาดของกลุ่ม 20 คน

ระยะเวลาในการดำเนินการ 50 นาที

จุดประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้ร่วมกันสรุป ทบทวนกิจกรรมต่างๆ ที่ได้ร่วมทำ
2. เพื่อให้นักเรียนได้เลือกแนวทางปฏิบัติ ได้ยึดถือเป็นค่านิยมส่วนตน
3. เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความรู้สึก ความคิดเห็นและเสนอแนะในกิจกรรมที่ได้จัดในครั้งนี้

วิธีดำเนินการ

1. ครูทบทวนกิจกรรมทั้งหมดที่ได้ดำเนินการมา
2. ครูให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับกิจกรรมที่ได้ทำมา
3. ให้นักเรียนแบ่งปันข้อคิด และประโยชน์ที่ได้รับจากแนวทางในการปฏิบัติตนในเรื่องของการประหยัดเงิน ประหยัดเวลา และประหยัดสิ่งของเครื่องใช้และพลังงาน รวมถึงจะนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันอย่างไรบ้าง
4. ครูให้นักเรียนร่วมกันสรุปสาระสำคัญของ การประหยัด ผลดีผลเสีย แล้วให้ทุกคนร่วมแสดง ความรู้สึกที่เข้าร่วมกิจกรรม ข้อเสนอแนะ ชักถามเพิ่มเติม แล้วครูกล่าวขอบคุณสำหรับความร่วมมือในครั้งนี้

การประเมินผล

สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นและร่วมแสดงความรู้สึก

ภาคผนวก ข
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ชื่อ อ.ดร. นิธิพัฒน์ เมฆขจร
สถานที่ทำงาน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
วุฒิการศึกษา กศ.ค. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา)
2. ชื่อ นางสาวทองขาว อรรถยานนท์
สถานที่ทำงาน โรงเรียนเทศบาลวัดละหาร อ.บางบัวทอง จ.นนทบุรี
วุฒิการศึกษา กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว)
ประสบการณ์หรือความชำนาญ วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ
ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาลวัดละหาร
3. ชื่อ นางมาลัยรัตน์ โอพารัต
สถานที่ทำงาน โรงเรียนหัวหิน อ.หัวหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์
วุฒิการศึกษา กศ.ม (จิตวิทยาการแนะแนว)
ประสบการณ์หรือความชำนาญ วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ
ตำแหน่ง ครูอันดับ คศ.3 หัวหน้างานแนะแนวโรงเรียนหัวหิน
4. ชื่อ นายขจรเกียรติ เครือประดับ
สถานที่ทำงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต1
วุฒิการศึกษา ศศ.ม. (บริหารการศึกษา)
ประสบการณ์หรือความชำนาญ วิทยฐานะศึกษานิเทศก์ชำนาญการ
หัวหน้ากลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
5. ชื่อ นายเสรี ชวนวัน
สถานที่ทำงาน โรงเรียนประจวบวิทยาลัย .เมือง จ.ประจวบคีรีขันธ์
วุฒิการศึกษา ค.ม. (บริหารการศึกษา)
ประสบการณ์หรือความชำนาญ หัวหน้าฝ่ายกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการ โรงเรียนประจวบวิทยาลัย

ที่ ศธ 0522.16 (บ)/

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

วันที่

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย
เรียน
สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการวิจัย จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วย นางนิตยา กฤษเจริญ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาการ
การแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช ได้รับอนุมัติให้วิจัย เรื่อง ผลการ
พัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง เพื่อพัฒนาค่านิยมการประหยัดและการ
ออม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอรุณวิทยา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ตามโครงการวิจัยที่แนบมาด้วยนี้

การวิจัยเรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับ
ความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้นมี
ความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย สาขาวิชาจึงขอความ
อนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้าน การแนะแนว ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความ
คิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาวิจัยของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษา
จะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็น
อย่างดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ วิศวรธรรานนท์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 0 2503 2870

โทรสาร 0 2503 3566-7

ภาคผนวก ค

แบบตรวจประสิทธิภาพชุดกิจกรรมแนะแนวโดยผู้ทรงคุณวุฒิทางการแนะแนว

**แบบตรวจประสิทธิภาพชุดกิจกรรมแนะแนว
เพื่อพัฒนาการประหยัดของนักเรียน**

ผู้ตรวจ.....
สถานที่ติดต่อได้สะดวก.....โทรศัพท์(บ้าน).....
โทรศัพท์(มือถือ).....

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความที่เป็นเกณฑ์ในการประเมิน แล้วขีด / ลงในช่องความคิดเห็นของแต่ละกิจกรรมในชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีการกระจ่ายค่านิยม เพื่อพัฒนาค่านิยมการประหยัดและการออมของนักเรียน

เกณฑ์การประเมิน
1 โครงสร้างของชุดกิจกรรมมีความสอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการ
2 การทำแผนกิจกรรมมีลำดับขั้นตอนที่เหมาะสม
3 เขียนวัตถุประสงค์ได้สอดคล้องกับกิจกรรม
4 การเขียนกิจกรรมเรียงลำดับแนวความคิดอย่างมีขั้นตอนและเหมาะสมกับระดับชั้น
5 การเขียนกิจกรรมเหมาะสมกับเวลาที่กำหนดแต่ละขั้นตอน
6 ใบความรู้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
7 ใบงานมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
8 สื่อ/อุปกรณ์ที่ใช้มีความเหมาะสมกับกิจกรรม
9 เทคนิคที่ใช้ในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม
10 การวัดและประเมินผลกำหนดได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
11 การใช้ภาษาในการเขียนแผนการจัดกิจกรรมถูกต้อง อ่านง่าย และสื่อความหมายได้ชัดเจน
12 การทำชุดกิจกรรมเป็นระเบียบและมีความประณีต

เพื่อเป็นประโยชน์ในการสร้างเครื่องมือเพื่อพัฒนาค่านิยมการประหยัดและการออมของนักเรียน ขอความกรุณาท่านพิจารณาดังนี้

1. ทำเครื่องหมาย (/) ลงในช่องแต่ละรายการ ตามความคิดเห็นของท่าน พร้อมทั้งเสนอแนะข้อคิดเห็นเพิ่มเติมตามแต่จะเห็นสมควร

2. หากท่านพิจารณาเห็นว่าแผนการจัดกิจกรรมแต่ละรายการเหมาะสม ให้ทำเครื่องหมาย (/) ลงในช่อง +1 ถ้าไม่แน่ใจให้ทำเครื่องหมาย (/) ลงในช่อง 0 และถ้าท่านพิจารณาเห็นว่าไม่เหมาะสม ให้ทำเครื่องหมาย (/) ลงในช่อง -1

แบบแสดงความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อชุดกิจกรรมแนะแนว

ที่	ชื่อกิจกรรมแนะแนว	ความคิดเห็น			ความคิดเห็นเพิ่มเติม/ข้อเสนอแนะ
		-1	0	+1	
1	ใครเอ่ย				
2	พอประมาณ				
3	ฉลาดซื่อ				
4	พอเพียง อย่างเพียงพอ				
5	นาที่ทอง				
6	ชีวิตที่มีคุณค่า				
7	ผู้วิเศษ				
8	ผู้พิทักษ์				
9	มิสเตอร์เซฟ				
10	ฉันทำได้				

ลงชื่อ.....ผู้ตรวจเครื่องมือ

()

ตำแหน่ง.....

...../...../.....

**การตรวจสอบความสอดคล้องของแผนการจัดกิจกรรมแนะแนว
ตามทฤษฎีการกระจำงค่านิยมเพื่อพัฒนาค่านิยมการประหยัดและการออมของนักเรียน**

ที่	รายการ	ความคิดเห็น			หมายเหตุ
		-1	0	+1	
1	สาระสำคัญในแต่ละแผนกิจกรรม สามารถใช้เป็นกรอบในการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้				
2	การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ สอดคล้องและครอบคลุมสาระสำคัญ				
3	โครงสร้างของเนื้อหาในแต่ละแผนกิจกรรม มีความสอดคล้องกับค่านิยมและพฤติกรรมที่ต้องการพัฒนา				
4	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเนื้อหา				
5	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ				
6	การจัดกิจกรรมสอดคล้องกับกระบวนการกระจำงค่านิยม				
7	สื่อที่ใช้ มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย				
8	การวัดและการประเมินผล สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และสามารถวัดได้ตามสภาพจริง				

ความคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ตรวจเครื่องมือ

()

ตำแหน่ง.....

...../...../.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางนิตยา กฤษเจริญ
วัน เดือน ปีเกิด	25 กรกฎาคม 2512
สถานที่เกิด	อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ประวัติการศึกษา	ศษ.บ.(มัธยมศึกษา-สังคมศึกษา) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ.2546
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนอรุณวิทยา อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ตำแหน่ง	ครูแนะแนว